Refet SEZGIN

ministrul energiei şi resurselor naturale al Republicii Turcia

Terenul unei colaborări fructuoase

La începutul acestei luni, ministrul energiei şi resurselor naturale al Republicii Turcia, Refet Sezgin, împreună cu un grup de specialişti, a făcut o vizită în ţara noastră la invitaţia ministrului petrolului, Alexandru Boabă. Cu acest prilej, oaspetele a avut amabilitatea să răspundă solicitării revistei „Lumea", acordînd un interviu colaboratorului nostru, PETRU UILĂCAN.

—Am dori să expuneţi cîteva din principalele opţiuni în politica externă a ţării dumneavoastră.

— Politica externă a Voltei Superioare se inspiră şi se bazează pe ideea independenţei naţionale, a interesului naţional. Cooperarea cu celelalte state este un obiectiv direct legat de interesul naţional. Această cooperare trebuie realizată însă fără cel mai mic amestec în treburile interne, fără nici o încălcare a fiinţei noastre naţionale.

— Cum apreciaţi contactele pe care le-aţi avut în timpul vizitei în România ?

— În timpul vizitei în ţara dv. am avut numeroase contacte. Vreau însă mai întîi să exprim guvernului şi poporului român deplina noastră recunoştinţă pentru ocazia ce ne-a fost oferită de a vizita România, de a cunoaşte direct realităţile din ţara dv. şi de a vă fi putut face, la rîndul nostru, cunoştinţă cu ţara noastră. Pe lîngă posibilitatea de a realiza o cunoaştere directă, personală, am avut şi prilejul unor contacte politice. Ne-am întîlnit cu multe personalităţi din capitala dv., cu care am purtat discuţii privind numeroase probleme — politice, economice, culturale. În timpul călătoriei prin ţară ne-am întîlnit, de asemenea, cu oficialităţi locale cu care ne-am întreţinut într-un mod foarte prietenesc.

— Cum apreciaţi, în perspectiva vizitei dv., viitorul relaţiilor dintre Volta Superioară şi România în diferite domenii ?

— Perspectivele dezvoltării relaţiilor dintre România şi Volta Superioară sînt bune. Am avut prilejul să exprim oamenilor dumneavoastră politici, ca şi specialiştilor, posibilităţile de cooperare cu ţara mea. Mai întîi, din punct de vedere politic, am apreciat de comun acord că între ţările noastre ar putea fi stabilite relaţii diplomatice. Economiştilor şi experţilor dv. le-am expus posibilităţile economice ale ţării noastre şi, după cît am înţeles, acestea i-au interesat. La rîndul lor, ei ne-au informat despre posibilităţile tehnice şi economice ale ţării dv. Apreciem că ţările noastre au domenii de cooperare foarte largi. În măsura în care o dorim şi unii şi alţii, putem stabili relaţii foarte largi de cooperare în domeniul economic.

— Care sînt impresiile dv. despre România ?

— România este o ţară foarte primitoare, oamenii ei sînt foarte deschişi şi foarte hotărîţi. Ei doresc să aibă contacte cu ceilalţi oameni ; consider că acesta este un lucru foarte bun. Ne-a impresionat nivelul tehnic dezvoltat al ţării dv. Poporul român este un popor muncitor, harnic, curajos. Am văzut că fiecare ştie ce are de făcut, nimeni nu pierde timpul. În asemenea condiţii, cred că veţi ajunge în scurtă vreme la o dezvoltare economică foarte însemnată. Pe de altă parte, ne-am convins că România doreşte să coopereze cu alte ţări, că este dispusă să facă acest lucru şi că are mijloacele necesare să facă aceasta. Rămînem cu o impresie foarte bună despre ţara dv. şi dorim ca vizita noastră să se concretizeze în schimburi pe diferite planuri, care să înceapă imediat după vizita noastră, ca manifestări concrete ale dezvoltării continue a relaţiilor dintre România şi Volta Superioară.

Vă rugăm să ne vorbiţi despre preocupările actuale ale guvernului turc în domeniul valorificării resurselor naturale.

În proiectele şi planurile noastre acordăm o atenţie deosebită punerii în valoare a resurselor energetice ale ţării — apă, ţiţei, minereuri. Turcia dispune de numeroase surse de apă cu un potenţial hidroenergetic foarte ridicat şi guvernul nostru se îngrijeşte de valorificarea acestuia, atît pentru irigaţii cît şi pentru obţinerea de energie electrică. În diverse părţi ale ţării noastre s-au ridicat 32 de baraje, iar acum se află în construcţie alte 27. Studiile şi cercetările efectuate au identificat 530 de locuri unde ar putea fi amenajate baraje, din care, în 237, există posibilitatea de a se construi şi hidrocentrale. Ţinînd seama de nevoile de apă pentru irigaţii, de sporirea continuă a consumului de energie electrică, noi alocăm în fiecare an fonduri importante pentru valorificarea potenţialului hidroenergetic. Anul acesta ne-am propus să obţinem o producţie de energie electrică de 7 miliarde kWh, iar în 1972 sperăm să ajungem la 13 miliarde kWh.

În ce priveşte ţiţeiul, am stabilit să extragem în acest an 3,5 milioane tone, dar necesităţile de petrol ale ţării pentru acest an sînt mult mai mari, ele ridicîndu-se la 7 milioane tone. Efectuăm în continuare studii şi prospecţiuni geologice pentru a descoperi noi zăcăminte de ţiţei.

Avem mari proiecte destinate valorificării bogăţiilor de minereuri. La noi s-a identificat cel mai bogat zăcămînt de borax din lume. Studiile şi cercetările întreprinse au arătat că, prin valorificarea bogăţiilor naturale de care dispunem, Turcia ar putea obţine un venit de 600 miliarde lire turceşti, ceea ce ar contribui la o dezvoltare importantă a ţării noastre.

Care sînt impresiile dumneavoastră după vizita făcută în ţara noastră ?

Vizitez România pentru a doua oară şi în cadrul celor două călătorii am văzut locuri diferite. Acum am vizitat Craiova, Bacăul, Braşovul şi alte localităţi şi centre economice ale ţării dumneavoastră. Am avut prilejul să văd marele şantier de la Porţile de Fier şi alte construcţii hidroenergetice. Părerea mea şi a specialiştilor care m-au însoţit este că, din punct de vedere tehnic, al construcţiei barajelor şi hidrocentralelor, ţara dumneavoastră este foarte avansată. În Moldova, cu prilejul vizitării rafinăriei şi a combinatului petrochimic din oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej, ne-am putut convinge de nivelul ridicat şi complex la care se valorifică ţiţeiul şi alte bogăţii naturale ale ţării dv. România, cu experienţa şi tradiţia sa îndelungată în industria petrolieră, cu rezultatele importante, superioare, obţinute în ultimii ani în această ramură, ar constitui pentru Turcia un valoros colaborator în dezvoltarea industriei sale petroliere. Consider că o astfel de colaborare este posibilă şi în acelaşi timp binevenită pentru ambele ţări.

Actuala vizită mi-a oferit posibilitatea să revăd frumuseţea peisajului românesc şi rezultatele pe care le-aţi înregistrat în vasta acţiune de industrializare a ţării. Succesele pe care le-aţi obţinut în industrializare confirmă că, şi din acest punct de vedere, România se află pe un drum bun.

Ce posibilităţi întrevedeţi în ce priveşte dezvoltarea relaţiilor economice româno-turce ?

Ţările noastre se află în situaţia de a începe o colaborare economică şi tehnică fructuoasă. Am găsit mijloacele de colaborare reciprocă în domeniul valorificării resurselor naturale. În cadrul convorbirilor avute cu excelentele sale prim-vicepreşedintele Consiliului de Miniştri, Ilie Verdeţ, vicepreşedintele Consiliului de Miniştri, Gheorghe Rădulescu, precum şi cu ministrul petrolului, colegul Alexandru Boabă, şi în urma tratativelor purtate, am ajuns la o înţelegere de principiu asupra dezvoltării colaborării economice în folosul ambelor ţări. În zilele următoare, tehnicienii vor relua discuţiile pentru rezolvarea punctelor asupra cărora am căzut de acord, pentru lămurirea problemelor de ordin tehnic şi pentru găsirea unor noi domenii de colaborare în viitor.

Personal, sînt foarte mulţumit de vizita făcută în ţara dumneavoastră. Pe lîngă lărgirea relaţiilor economice dintre România şi Turcia, consider că vizita va întări şi mai mult prietenia dintre popoarele noastre.

1954 – 1968

Cronologia problemei vietnameze

Prezentăm în acest număr cititorilor o cronologie a problemei vietnameze. Momentul de pornire este semnarea documentelor de la Geneva în 1954, documente care, dacă ar fi fost respectate, ar fi permis dezvoltarea firească a fiecărui popor potrivit drepturilor sale la independență și suveranitate. Dar, după cum se știe, agresiunea americană a împiedicat acest proces. Din faptele prezentate reies evoluția diversă a angajării americane — care a parcurs drumul de la cei 200 consilieri instructori ai armatei saigoneze (în 1955) la cei 525 000 soldați în prezent, și paralel cu aceasta rolul S.U.A. — de la consilier al războiului în sud, la participarea militară principală.

Firește, cronologia nu-și propune notarea evenimentului zilnic. Înregistrăm cele mai importante acțiuni, fapte, evenimente, propunîndu-ne să prezentăm desfășurarea pe mai multe planuri a evoluției problemei vietnameze.

1954

● **20 iulie. La Geneva sînt semnate acordurile pentru Indochina. Ele prevăd încetarea războiului în Cambodgia, Laos, Vietnam. Semnatarii acordurilor se angajează să respecte suveranitatea, independența, unitatea și integritatea celor trei țări și să se abțină de la orice ingerință în afacerile lor interne. Vietnamul este provizoriu divizat în două zone pentru a facilita eliminarea stării de război și repatrierea corpului expediționar francez, unificarea trebuind să fie realizată prin alegeri generale libere, efectuate în toată țara în iulie 1956.**

● **21 iulie. În ședința finală a Conferinței, reprezentantul Statelor Unite, Bedell-Smith, declară că guvernul american „nu este de acord să se alăture documentului final" și dă citire unei declarații prin care S.U.A. iau notă de acordurile de la Geneva și afirmă că se vor abține de a amenința cu forța sau de a face uz de forță pentru a împiedica realizarea acestora.**

● **8 septembrie.** Ziua de constituire a pactului S.E.A.T.O. — bloc militar agresiv în Asia de sud-est, creat în totală contradicție cu prevederile acordurilor de la Geneva și menit să promoveze interesele americane expansioniste în această zonă.

1955

● **15 februarie**. Începe să se concretizeze prezența militară a S.U.A. în Vietnamul de sud. Este creat MAAG, misiunea militară de instruire a armatei saigoneze.

● **20 iulie**. Guvernul R.D. Vietnam propune Vietnamului de sud începerea de consultări în vederea pregătirii alegerilor care să unifice Vietnamul.

● **26 octombrie. În baza unui referendum fraudulos este creată așa-numita Republică Vietnam cu capitala la Saigon și adus în fruntea ei (la recomandarea rezidentului C.I.A., Landsdale) Ngo Dinh Diem — marionetă americană. Constituirea în mod ilegal a așa-numitei „Republici Vietnam" avea drept scop să consacre sciziunea Vietnamului ; linia provizorie de demarcație de-a lungul paralelei 17 este transformată în frontieră, sînt întrerupte orice contacte între nordul și sudul țării. În Vietnamul de sud începe o teroare sîngeroasă împotriva tuturor persoanelor cu vederi progresiste.**

1956

● **23 februarie**. Guvernul R.D. Vietnam, într-o notă adresată copreședinților Conferinței de la Geneva, atrage atenția asupra sarcinii unificării țării și denunță manevrele sud-vietnameze de a împiedica realizarea acestui obiectiv.

● **21 iunie.** La Hanoi se anunță reducerea efectivelor militare ale R.D. Vietnam cu 80 000 oameni în conformitate cu prevederile Conferinței de la Geneva.

1957

● **20 iulie.** Primul ministru al R.D. Vietnam, Fam Van Dong, propune o conferință a R.D. Vietnam și Vietnamului de sud pentru discutarea alegerilor în vederea reunificării țării. Saigonul respinge propunerea.

1958

● **7 martie.** Guvernul R.D. Vietnam propune o conferință pentru discutarea reducerii forțelor armate ale R.D. Vietnam și Vietnamului de sud.

● **13 martie**. Comunicatul final al sesiunii S.E.A.T.O. de la Manila propune includerea Vietnamului de sud în „zona tratatului S.E.A.T.O."

● **26 decembrie.** O nouă propunere a R.D. Vietnam : limitarea contingentelor militare și stabilirea de legături comerciale între cele două țări.

1959

● **30 octombrie.** La Saigon este elaborat un proiect de regrupare a populației rurale în așa-numitele „sate strategice" avînd ca scop exercitarea unui control polițienesc total asupra populației sud-vietnameze, nemulțumită de politica de represiuni și teroare a regimului saigonez. Împotriva populației rurale sînt luate măsuri de constrîngere. Locuitorii unor sate întregi se refugiază în junglă și opun rezistență. Începe să se închege o mișcare organizată de luptă împotriva dictaturii antipopulare de la Saigon.

1960

● **5 mai. S.U.A. anunță că efectivele sale în Vietnamul de sud (în cadrul MAAG — Military Assistance and Advisory Group) au crescut la 685 de oameni. Toți acești instructori sînt detașați și comandă practic unitățile sud-vietnameze echipate cu armament modern american.**

● **decembrie.** S.U.A. continuă să transforme Vietnamul de sud într-o fortăreață militară. Efectivele armatei saigoneze au urcat la 200 000 de oameni. Au fost construite 57 de aerodromuri strategice — de 9 ori mai mult ca în 1954.

● **20 decembrie. Este constituit — ca expresie a luptei populare împotriva politicii de teroare și trădătoare a clicii saigoneze — Frontul Național de Eliberare din Vietnamul de sud, format din 18 partide și organizații din Vietnamul de sud. În programul său se cere respingerea amestecului american în afacerile interne ale țării, este proclamat obiectivul ca Vietnamul de sud să devină independent și să promoveze o politică de neutralitate, reunificarea pașnică a țării.**

1961

● **8 martie**. Lupte puternice în delta Mekongului. Forțele patriotice — detașamente de luptă ale F.N.E. — ripostează atacurilor unităților saigoneze.

● **13 mai.** Lyndon Johnson, vicepreședinte al S.U.A., semnează la Saigon un acord militar bilateral între Statele Unite și administrația marionetă. Acordul semnifică o etapă nouă în politica intervenționistă a S.U.A. în Vietnamul de sud, oferind cadrul unei vaste imixtiuni armate americane. Acordul este considerat ca punctul de pornire al „războiului special" dus de S.U.A. în Vietnamul de sud.

● **19 iunie.** O misiune americană condusă de Eugene Staley elaborează un plan de „pacificare" a zonelor rurale : planul Staley-Taylor, care în esență pornește tot de la principiul „satelor strategice", a acestor lagăre de concentrare în miniatură organizate pe scară națională.

● **15 octombrie.** Generalul Maxwell Taylor și o echipă de 11 personalități militare, diplomatice și experți economici pleacă la Saigon pentru a studia situația din Vietnamul de sud. Este prima vizită de acest fel dintr-un lanț lung de acțiuni similare avînd drept scop pregătirea premiselor unei intervenții militare americane pe scară largă.

1962

● **15 ianuarie.** La distanță de trei luni — după 13 octombrie — la Honolulu are loc o reuniune militară a oficialităților americane condusă de titularul Pentagonului, McNamara. Acest gen de reuniuni are menirea de a coordona acțiunile efectivelor americane din zona Pacificului.

● **7 februarie.** Spre Vietnamul de sud pleacă un nou contingent militar. Efectivele S.U.A. ating 4000 de oameni.

● **8 februarie.** În conformitate cu planurile de extindere a agresiunii S.U.A., la Saigon este creat un comandament operațional al S.U.A. condus de generalul Paul D. Harkins.

● **iunie.** Mari manifestații în R. D. Vietnam împotriva amestecului militar al S.U.A. în Vietnamul de sud, cerînd retragerea trupelor S.U.A. și lichidarea bazelor militare ca și a acțiunilor armatei regimului de la Saigon împotriva populației.

1963

● **2 ianuarie.** Ia sfîrșit bătălia de 11 zile de la Ap Bac, în care forțele patriotice obțin o victorie zdrobitoare împotriva unei unități din trupele de elită.

● **24 februarie.** Un grup de studii al Senatului, condus de Mike Mansfield, prezintă un raport despre Vietnamul de sud. Raportul apreciază amestecul militar al S.U.A. și războiul con-

dus de americani drept un „război nejustificat din punct de vedere al intereselor S.U.A."

● **8 mai.** Rezistența populației sud-vietnameze se intensifică. La Hue are loc o revoltă budistă. (În următoarele două luni demonstrațiile budiste antiguvernamentale se țin lanț, împotriva lor fiind folosită armata).

● **27 iunie.** În dorința de a controla mai bine planurile expansioniste în Vietnamul de sud, H. Cabot-Lodge, cunoscută personalitate politică americană, este numit ambasador al Statelor Unite la Saigon.

● **1 noiembrie. Lovitură de stat la Saigon. Ngo Dinh Diem este înlăturat de la putere și ucis împreună cu fratele său, de militari. Junta militară condusă de generalul Minh proclamă stare de asediu. Presa americană scrie că la originea loviturii de stat s-ar afla anumite personalități politice americane care doreau un dictator „mai docil" la Saigon.**

● **15 noiembrie.** La Saigon se anunță că efectivele americane în Vietnamul de sud se cifrează la 15 000 oameni.

● **decembrie.** Atacuri foarte puternice ale unităților F.N.E. în diverse regiuni ale Vietnamului de sud.

1964

● **30 ianuarie. O nouă lovitură de stat la Saigon. Puterea este preluată de generalul Khanh.**

● **25 aprilie. Președintele Johnson anunță numirea generalului William C. Westmoreland în locul generalului Harkins, în funcția de șef al Misiunii de asistență militară a S.U.A. în Vietnamul de sud. După 4 ani, tot în aprilie, în urma unor puternice înfrîngeri suferite de trupele americane în Vietnamul de sud, generalul Westmoreland este înlocuit de adjunctul său, generalul Abrams.**

● **12 mai.** La sesiunea N.A.T.O. de la Paris, Dean Rusk cere aliaților nord-atlantici să acorde ajutor politic și economic Vietnamului de sud. Comunicatul final nu include nici un angajament în acest sens.

● **1 iunie.** Obișnuita reuniune — a 5-a — de la Honolulu în problemele sud-estului asiatic, întrunește prezența lui Dean Rusk, McNamara, Maxwell Taylor, H. Cabot-Lodge, generalul Westmoreland și alte persoane oficiale. Întrunirea recomandă extinderea considerabilă a prezenței militare americane în această regiune.

● **9 iulie.** Este dată publicității depoziția secretă a lui McNamara în Comisia de afaceri externe a Senatului, despre „riscul ca escaladarea acțiunilor militare să depășească limitele Vietnamului de sud". Acesta este primul semn al unor evenimente care vor încărca S.U.A. cu o grea răspundere — agresiunea barbară împotriva R. D. Vietnam — stat suveran și independent.

● **27 iulie.** Efectivele americane în Vietnamul de sud ajung la 21 000 de oameni.

● **4 august. O etapă nouă în războiul dus de S.U.A. împotriva poporului vietnamez — extinderea sa spre nord. În această zi este înscenat (iar peste 4 ani scenariul devine public în urma dezbaterilor din Congresul S.U.A.) așa-numitul incident din Golful Tonkin. Din această zi începe bombardarea localităților R. D. Vietnam. (Din aprilie 1965 politica „represaliilor" este enunțată fără nici un echivoc — „represalii continue" pentru a justifica bombardamentele neîntrerupte împotriva R. D. Vietnam). Cîțiva ani mai tîrziu — în 1968 — în Congres, unii senatori au ajuns la concluzia că incidentele din Golful Tonkin au fost provocate în mod deliberat de Statele Unite.**

● **17 octombrie.** Aviația și marina S.U.A. bombardează zona demilitarizată dintre nordul și sudul Vietnamului. Aceste bombardamente se adaugă altor atacuri asupra regiunilor țării.

● **1 noiembrie.** Atacul temerar al F.N.E. împotriva importantei baze americane de la Bien Hoa.

● **25 noiembrie.** Valul demonstrațiilor budiștilor și studenților împotriva politicii antipopulare a Saigonului continuă. Se înregistrează ciocniri cu poliția și armata.

● **16 decembrie.** Forțele patriotice dau o bătălie de trei zile în zona Platourilor Înalte împotriva unor trupe saigoneze, superioare ca număr, conduse de ofițeri americani, obținînd o victorie netă asupra inamicului.

1965

● **5 ianuarie.** Guvernul marionetă de la Seul anunță trimiterea unui prim contingent de 2 000 de soldați în Vietnamul de sud. Este începutul procesului atragerii unor noi regimuri proamericane din Asia la agresiunea împotriva poporului vietnamez.

● **15 ianuarie.** Senatorul McGovern (democrat) cere neutralizarea Vietnamului și o soluție negociată în Asia de sud-est. Declarația constituie un indiciu asupra stării de spirit care începe să se concretizeze în unele cercuri politice din S.U.A. în favoarea soluționării politice a problemei vietnameze.

● **7 februarie. Atacarea bazei americane de la Pleiku. Un nou atac de amploare al forțelor patriotice împotriva unui punct cheie din sistemul militar american în Vietnamul de sud.**

● **6 martie.** 3 500 de soldați din infanteria marină americană sînt trimiși la Da Nang, care se transformă într-una din cele mai importante baze militare americane în Vietnamul de sud.

● **22 martie. C.C. al F.N.E. din Vietnamul de sud, denunțînd politica de agresiune și de război a cercurilor imperialiste americane, își afirmă poziția în problema vietnameză — cunoscuta sa poziție în 5 puncte : 1. Poporul din Vietnamul de sud și forțele sale armate vor continua lupta pentru atingerea obiectivelor fundamentale : independența, democrația, pacea și neutralitatea ; 2. Poporul sud-vietnamez și forțele sale armate vor continua să dea lovituri zdrobitoare agresorilor și lacheilor lor, vor obține victoria finală ; 3. Tratativele cu imperialiștii americani sînt imposibile pînă cînd nu-și vor retrage din Vietnamul de sud toate trupele și mijloacele de război, ca și pe cele satelite, nu vor lichida toate bazele lor militare în sud ; 4. Drepturile sacre ale poporului sud-vietnamez nu pot fi oferite trădătorilor ; 5. F.N.E. din Vietnamul de sud este singurul reprezentant autentic al poporului sud-vietnamez.**

→

8 mai 1957. Ngo Dinh Diem sosește la Washington pentru a-i solicita lui Eisenhower un ajutor militar

13 mai 1961. Lyndon Johnson (pe atunci vicepreședinte al S.U.A.), asistînd, lîngă Saigon, la manevre militare ale trupelor marionetă sud-vietnameze

Iunie 1964. Reuniune la Honolulu. Se discută mijloacele intensificării și extinderii agresiunii S.U.A. Primul din stînga, generalul Westmoreland ; în capul mesei, Dean Rusk

O conferință a Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud

8 aprilie 1965. Primul ministru al R. D. Vietnam, Fam Van Dong (la tribună), prezentînd în fața Adunării Naționale poziția în patru puncte a guvernului R. D. Vietnam

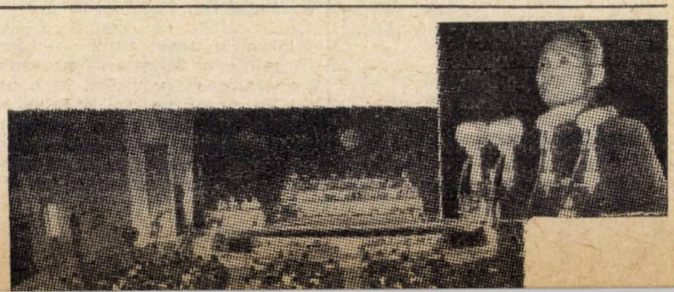

● **7 aprilie.** În cuvîntarea ținută la Universitatea John Hopkins, președintele Johnson propune organizarea unor tratative „fără condiții prealabile" în problema vietnameză. Formula avea să stea la baza politicii americane menită să impună propriile condiții Vietnamului. Ea s-a concretizat în discursul de la San Antonio rostit de președintele Johnson (29 septembrie 1967).

● **8 aprilie. La sesiunea a doua a Adunării Naționale a R. D. Vietnam, premierul Fam Van Dong expune poziția guvernului R. D. Vietnam asupra situației din Vietnamul de sud, poziția în 4 puncte a R. D. Vietnam : Reglementarea pașnică a problemei vietnameze este posibilă pe baza acordurilor de la Geneva din 1954 : 1. S.U.A. să-și retragă trupele, armamentul și să-și lichideze bazele militare din Vietnamul de sud, să înceteze actele de război din nord ; 2. În nordul și sudul Vietnamului să nu existe baze și trupe militare străine ; 3. Problemele interne ale Vietnamului de sud vor fi rezolvate în conformitate cu programul F.N.E. ; 4. Reunificarea Vietnamului este o chestiune internă a poporului vietnamez și trebuie să se desfășoare fără intervenție din afară.**

● **29 mai.** Ofensiva F.N.E. în centrul Vietnamului de sud. Sînt atacate bazele americane de la Ba Gia, Pleiku, Dahang și altele.

● **15 iunie.** Senatorul William Fulbright într-un discurs ținut în Senat cere o soluție negociată în Vietnam și reîntoarcerea la acordurile de la Geneva din 1954.

● **19 iunie.** Nguyen Cao Ky devine prim-ministru al guvernului marionetă de la Saigon.

● **19 iulie.** Președintele Ho Și Min declară : „Sîntem hotărîți să obținem victoria finală chiar dacă ar trebui să luptăm 5 ani, 10 ani sau 20 de ani".

● **28 iulie.** Președintele Johnson anunță într-o conferință televizată sporirea efectivelor americane în Vietnam de la 75 000 la 125 000 de oameni.

● **19—26 octombrie.** Bătălia de la Pleiku, în care forțele patriotice repurtează o importantă victorie.

● **11 noiembrie.** Pentagonul anunță creșterea efectivelor americane în Vietnamul de sud la 160 000 oameni, în urma reuniunii care a avut loc la ranchul președintelui Johnson.

● **27 noiembrie.** În capitala Statelor Unite are loc marșul pentru pace în Vietnam. Participă zeci de mii de demonstranți.

● **15 decembrie. Bombardamentele americane se apropie de Hanoi. Este bombardată o localitate la 14 mile de capitala R. D. Vietnam.**

1966

● **20 ianuarie.** O scurtă pauză în bombardamentele S.U.A. asupra R. D. Vietnam, neexistînd însă intenția încetării definitive a acestora. Numeroase declarații ale „uliilor" insistă pentru reluarea grabnică a bombardamentelor.

● **29 ianuarie.** Președintele Ho Și Min adresează un mesaj șefilor de state în care denunță agresiunea americană.

● **31 ianuarie.** Președintele Johnson anunță reluarea bombardamentelor asupra R. D. Vietnam. Din această zi, bombardamentele continuă cu o mare intensitate.

● **6—8 februarie.** La Honolulu se desfășoară una din cele mai importante reuniuni militar-politice americane în legătură cu agresiunea din Vietnam. Importanța este subliniată și de participarea președintelui Johnson și a principalelor personalități militare și diplomatice. Ea pune la punct o serie de hotărîri secrete privind extinderea considerabilă a efectivelor americane în Vietnamul de sud, preluarea de către S.U.A. a războiului în totalitate, ca forță combatantă, intensificarea agresiunii în nord. Practic, întrunirea de la Honolulu reprezintă preludiul unei escaladări în lanț a agresiunii americane în Vietnam.

● **2 martie.** Pentagonul anunță creșterea efectivelor americane în Vietnamul de sud la 235 000 oameni.

● **2 aprilie.** Demonstrații antiguvernamentale și antiamericane la Da Nang, Dalat, Hue, Saigon, Pleiku și Quinhou. (Ele continuă și în cursul lunii mai).

● **29 iunie.** Aviația americană bombardează obiective economice din imediata vecinătate a Hanoiului și Haifongului.

● **octombrie.** Conferința de la Manila — un „efort suprem" al cercurilor conducătoare americane de a îmbina propaganda „de pace" cu o nouă extindere aventuristă a războiului. Este a doua participare a președintelui Johnson la o reuniune consacrată războiului din Vietnam înafara frontierelor S.U.A. De data aceasta, interlocutorii săi sînt reprezentanții țărilor angajate, alături de Statele Unite, în Vietnam. Înscriindu-se pe linia hotărîrilor conferinței de la Honolulu, reuniunea de la Manila a dat dimensiuni noi agresiunii americane.

1967

● **6 ianuarie.** Atacuri ale forțelor patriotice în zona Platourilor înalte.

● **27 ianuarie.** Ministrul de externe al R. D. Vietnam, Nguyen Tuy Trinh, declară într-un interviu acordat lui Wilfred Burchett : „Dacă Statele Unite doresc într-adevăr convorbiri, ele trebuie în primul rînd să înceteze necondiționat bombardamentele și toate celelalte acțiuni de război împotriva R. D. Vietnam". Declarația are un mare ecou pe plan mondial. S.U.A. nu dau curs însă bunăvoinței manifestate de partea vietnameză.

● **februarie.** Un raport militar al F.N.E. anunță că în cursul anului 1966 au fost scoși din luptă — morți, răniți și prizonieri — 268 200 soldați și ofițeri inamici, printre care 108 000 americani. Pierderile sînt de 5 ori superioare celor înregistrate în 1965. În același interval, asupra R. D. Vietnam au fost doborîte (de la începutul bombardamentelor americane) 1 600 avioane ale S.U.A.

● **20 martie.** Conferință militar-diplomatică în insula Guam. Pentru a treia oară — după Honolulu și Manila — președintele Johnson participă la o astfel de reuniune. La baza ei s-a aflat „marele plan" prezentat de generalul Wheeler, președintele Comitetului mixt al șefilor de state majore, avînd ca scop găsirea de soluții noi pentru ieșirea din impasul în care S.U.A. au ajuns în Vietnam. Presa confirmă existența unor divergențe în rîndul cercurilor militare, McNamara devenind tot mai convins de ineficiența unei „soluții militare" în războiul din Vietnam.

● **17 aprilie.** Ofensiva americană de la Tay Ninh eșuează. Forțele patriotice obțin o serioasă victorie asupra trupelor intervenționiste.

● **16—18 aprilie.** La New York și San Francisco, au loc cele mai mari demonstrații antirăzboinice din istoria S.U.A. Participă circa 400 000 de persoane.

● **24 aprilie.** Aviația S.U.A. bombardează Haifongul, important centru economic al R. D. Vietnam.

● **12—17 mai.** Forțele patriotice lansează atacuri încununate de succes împotriva bazelor americane de la Bien Hoa și Da Nang.

● **iunie.** Efectivele americane în Vietnamul de sud au atins cifra de 462 000 oameni. Cu toate acestea, generalul Westmoreland declară că sînt necesare noi trupe.

● **17 august.** Superfortărețe zburătoare B—52 au bombardat Hanoiul și centrul siderurgic Tai Nguyen și numeroase alte centre populate din R. D. Vietnam.

● **26 august.** McNamara își precizează atitudinea într-o depoziție făcută în fața Subcomitetului senatorial pentru probleme militare, declarînd că extinderea bombardamentelor asupra R. D. Vietnam „n-a contribuit prin nimic la atingerea scopului pe care S.U.A. și l-au propus în Vietnam".

● **august. Este adoptat programul politic al F.N.E. care cuprinde obiective de bază ale luptei și activității F.N.E.**

● **29 septembrie.** Discursul președintelui Johnson la San Antonio. Expunerea președintelui consacrată în întregime problemei vietnameze susține ideea unor „tratative necondiționate" presupunînd, de fapt, așa-numita „teorie a reciprocității" în baza căreia încetarea bombardamentelor americane presupune „măsuri corespunzătoare" din partea R. D. Vietnam. Discursul de la San Antonio a fost apreciat în cercurile conducătoare ale R. D. Vietnam drept o bază inacceptabilă pentru soluționarea problemei vietnameze. Pe plan internațional, discursul a provocat comentarii negative.

● **29 decembrie.** Agenția vietnameză de informații relatează declarația făcută de Nguyen Duy Trinh care, printre altele, a afirmat : „Dacă guvernul S.U.A. dorește într-adevăr să trateze, el trebuie în primul rînd să pună capăt bombardamentelor și tuturor actelor de război împotriva R. D. Vietnam. După ce S.U.A. vor pune capăt necondiționat bombardamentelor și tuturor celorlalte acte de război împotriva țării noastre, R. D. Vietnam va purta tratative cu S.U.A. în problemele care interesează". Declarația a produs un puternic ecou atît pe plan mondial cît și în Statele Unite. Citățm o singură reacție aparținînd senatorului Robert Kennedy : „Trebuie, în sfîrșit, să ne așezăm la masa tratativelor. Statele Unite au responsabilitatea morală de a întreprinde orice pas posibil pentru a pune capăt războiului din Vietnam".

1968

● **5 ianuarie.** O serie de miniștri de externe occidentali cer Statelor Unite să întreprindă măsuri constructive în vederea găsirii unei soluții pașnice a conflictului din Vietnam : miniștrii de externe ai Olandei, Italiei și R.F.G. În aceeași lună au mai făcut declarații similare ministrul de externe al Belgiei, iar în februarie cel al Finlandei.

● **31 ianuarie.** Începutul marii ofensive a patrioților sud-vietnamezi. Atacarea principalelor orașe și puncte strategice din Vietnamul de sud. Marea ofensivă a înregistrat unificarea pe poziții comune a celor mai diferite pături din Vietnamul de sud. Impasul militar american în fața marii ofensive a fost total.

● **18 februarie.** Al doilea val al marii ofensive.

● **12 martie.** Critici în Comisia senatorială de afaceri externe a Congresului în legătură cu politica Administrației în Vietnam.

● **22 martie.** Președintele Johnson anunță înlocuirea amiralului Sharp din fruntea comandamentului flotei a VII-a și a generalului Westmoreland din fruntea comandamentului american în Vietnamul de sud.

● **31 martie.** Președintele Johnson anunță suspendarea limitată a bombardamentelor asupra R. D. Vietnam, declarînd că este gata să stabilească contacte în problema vietnameză.

● **3 aprilie.** Guvernul R. D. Vietnam demască manevrele S.U.A. privind suspendarea limitată a bombardamentelor. Totodată, el declară că este dispus să numească un reprezentant care să stabilească contactul cu un reprezentant al S.U.A. pentru a hotărî, împreună cu partea americană, încetarea necondiționată a bombardamentelor S.U.A. și a altor acte de război împotriva R. D. Vietnam, astfel încît să poată începe convorbirile.

Lupta eroică dusă de poporul vietnamez s-a bucurat în permanență de sprijinul multilateral — militar, politic, economic — al țărilor socialiste frățești. Întreaga omenire s-a solidarizat cu cauza dreaptă a Vietnamului

Cronologia se oprește la actualul moment important în evoluția problemei vietnameze. Pînă la închiderea ediției, nu se cunoaște încă locul primelor contacte între reprezentanții S.U.A. și R. D. Vietnam. Popoarele lumii insistă cu hotărîre ca S.U.A. să satisfacă cererile legitime ale R. D. Vietnam, pentru a se crea în acest fel posibilități de soluționare politică a problemei vietnameze în conformitate cu drepturile sacre ale poporului vietnamez și ale intereselor păcii în întreaga lume.

Sergiu VERONA

BRAZILIA

„An de tranziție"

Săptămîna trecută, ca răspuns la manifestațiile studențești care au cuprins marile centre universitare braziliene, tancurile au ocupat punctele strategice ale orașului Rio de Janeiro, iar zilele acestea, în atmosfera de tensiune deja existentă, ministrul de justiție Gama Silva a anunțat în mod oficial interzicerea „Frontului larg", singura grupare de opoziție care fusese admisă de autorități în Brazilia.

Comentatorul de politică externă ce încearcă să pătrundă evenimentele actuale din Brazilia se simte, la început, dezorientat de contradicțiile ce domină viața politică a acestei țări. El va remarca eforturile guvernului brazilian în domeniul economic, precum și unele tendințe pozitive în politica externă pe linia afirmării intereselor naționale și a participării active a Braziliei pe scena politică internațională, dar va fi șocat de menținerea în continuare a unor norme ale vieții politice interne, moștenite de la fostul guvern (al lui Castelo Branco) și care constituie, de altfel, motivul principal al recentelor mișcări revendicative.

Aceste mișcări au prilejuit amplificarea comentariilor din presa braziliană despre aspectele **contradictorii** ale politicii oficiale. În discursul său inaugural de la 15 martie 1967, succesorul președintelui Castelo Branco, mareșalul Arthur da Costa e Silva, se angaja să orienteze Brazilia pe calea „dezvoltării". Un an mai tîrziu el declara, la posturile de radio și televiziune, în fața întregii națiuni, că și-a ținut cuvîntul. Pentru realizarea acestei politici a „dezvoltării" — spunea președintele — am reorientat și politica noastră externă...". „Cînd guvernul meu și-a asumat conducerea țării a găsit un accentuat regres economic. Într-un an, situația s-a ameliorat, produsul național brut crescînd cu 5 la sută". Dar, a adăugat președintele, „nu se pot corija într-un an deficiențele și viciile cîtorva decenii".

Stăvilirea inflației a fost și este și în continuare problema nr. 1 a guvernului Costa e Silva. În 1963, rata inflației reprezenta în Brazilia 81 la sută, în 1964 — 87 la sută, în 1965 — 45 la sută, în 1966 — 41 la sută, iar în 1967 pentru prima oară ea a putut fi redusă la 24,5 la sută. Deși considerată un mare succes, politica de stabilizare a fost asociată cu luarea unor măsuri lipsite de popularitate. „Ministrul muncii, colonelul Jarbas Passarinho, — scria ziarul «Clarín» — care a arborat la început un stindard umanitar, a menținut o politică a salariilor, popular definită de presa braziliană ca foarte dură".

Chiar dacă în discursul președintelui acest lucru nu a fost menționat, în cursul anului care s-a scurs guvernul Costa e Silva — compus din nouă civili și nouă militari — a trebuit să facă față unui „război de uzură" declanșat dinăuntrul și dinafara lui.

Nemulțumirile anumitor parlamentari din partidul de guvernămînt ARENA, diversificarea pozițiilor în rîndul militarilor, eșecul eforturilor anumitor cercuri în vederea unei „reconcilieri naționale", ca și manifestările ceva mai îndrăznețe ale Frontului larg de opoziție (Frente Ampla), apărut în urma aliației fostului guvernator Carlos Lacerda cu fostul președinte Juscelino Kubitschek — iată numai cîteva elemente pentru declanșarea unei crize. În sînul grupului parlamentar guvernamental, se reproșează în continuare puterii executive indiferența pe care o manifestă față de atribuțiile puterii legislative. Congresul — afirmă parlamentarii — îndeplinește același rol de simplu legiferator al hotărîrilor puterii executive, care, deși Constituția din 1967 i-a restrîns în mare măsură atribuțiile, uzează de o completă libertate de acțiune.

Răspunsul guvernului de la Brasilia a venit indirect, dar prompt, prin luarea unei măsuri de securitate menite — după părerea observatorilor — să înfrîngă orice manifestare „prea îndrăzneață" a unei opoziții: proiectul de lege cu privire la suspendarea alegerilor în 234 de municipii, a căror anunțare a produs o adevărată „criză". Presa braziliană consideră că măsura este mai ales un răspuns la atacurile proferate de Carlos Lacerda, liderul „Frontului larg", contra guvernului și a puterii militare. Proiectul de lege se fondează pe articolul 16 al Constituției remaniate de guvernul precedent, care acordă puterii executive dreptul de a supune Congresului o lege prin care anumite regiuni pot fi transformate în „zone de securitate națională". Astfel, 234 de circumscripții municipale ar putea fi private de dreptul de a-și alege prefectul, numit dinainte de puterea centrală.

Reacțiile parlamentarilor nu s-au lăsat așteptate. Partidul oficial de opoziție, Mișcarea democratică braziliană, susținut și de unii reprezentanți ai partidului guvernamental, au respins „categoric" ideea votării în Congres a unei asemenea legi. Opozanților parlamentari li s-au alăturat aproape o mie de prefecți veniți la Rio din toate statele federale ale Braziliei. Șansele aprobării de către Congres a unei asemenea legi sînt restrînse datorită acestei opoziții generalizate. Dar — considerau experții — o respingere de către Congres a proiectului de lege ar servi atît Frontului larg de opoziție, în frunte cu Carlos Lacerda, cît și puterii executive. Lui Lacerda, pentru întețirea campaniei de „demoralizare guvernamentală" (campanie brusc întreruptă de anunțarea oficială a interzicerii frontului al cărui lider este Lacerda), președintelui Costa e Silva, pentru a justifica — după ziarul „Ultima Hora" — „o măsură de forță analogă celei care a marcat proclamarea actului instituțional nr. 2 decretat în clipa în care majoritatea membrilor Congresului au refuzat să adopte o lege a securității naționale, supusă spre aprobare de mareșalul Castelo Branco". (Acest act i-a acordat predecesorului lui Costa e Silva puteri excepționale.)

Actualele evenimente interne din Brazilia nu pot fi separate de publicarea decretului cu privire la relațiile între sindicatele braziliene și organizațiile muncitorești internaționale.

În virtutea decretului mai sus menționat, sindicatele braziliene, pentru a putea avea relații cu organizații sindicale străine, vor avea nevoie de aprobarea specială a președintelui țării. Joaquim dos Santos, președintele Sindicatului metalurgiștilor brazilieni, a calificat drept „represiv" un asemenea decret și a declarat că el „nu are intenția să ceară autorizația guvernului pentru a menține pe mai departe relațiile sindicatului său cu Federația internațională a lucrătorilor din industria metalurgică".

Cu o populație în care peste 50 la sută din locuitori este alcătuită din tineret, Brazilia duce o lipsă cronică de școli și universități. Pînă în 1922 în toată Brazilia nu exista nici o universitate. Astăzi, deși funcționează 41 de universități și instituții de învățămînt superior în care studiază peste 170 000 de tineri, numărul studenților este mai mic decît în Argentina, o țară cu o populație de patru ori mai mică. „Este o opinie generală — scria cu cîteva săptămîni în urmă «Coreio da Manha» — că anumite ministere ca cel al Educației, Agriculturii, Sănătății sau Justiției și-au dovedit ineficacitatea. Dar președintele a declarat că nu va face schimbări". Observatorii din Rio apreciază că „o veritabilă criză națională opune tineretul universitar regimului acuzat că nu promovează un învățămînt democratic și, într-un sens mai general, că nu respectă libertăți democratice". Dincolo de caracterul protestatar împotriva represiunilor polițienești, mișcarea studențească, larg sprijinită de opinia publică braziliană, și-a conturat obiective de ordin social și politic. Demonstrațiile, mitingurile, grevele studențești au fost dominate de revendicări ca: sporirea alocațiilor bugetare destinate învățămîntului, legalizarea Uniunii Naționale a Studenților, organizație interzisă în 1965 de mareșalul Castelo Branco. Și numai cu o lună în urmă, în discursul cu prilejul aniversării unui an de la instalarea sa în postul de președinte al Braziliei, mareșalul Arthur da Costa e Silva ținuse să sublinieze că primul an de guvernare — „an de tranziție" și cel mai greu — trecuse fără mari agitații publice, militare sau sociale.

Climatul de încordare și revendicări ce domină viața politică braziliană reflectă nemulțumiri mai profunde ce își așteaptă, totuși, rezolvarea. Dar modul în care s-a desfășurat confruntarea dintre autorități și manifestațiile de masă arată că anumite practici politice moștenite de la vechiul guvern încă se mențin.

Rodica DUMITRESCU

SINTEZE

mari teme ale cooperării internaționale

progresia geometrică a hranei

Mircea Malița

Astăzi, hrana pune una din cele mai acute și ascuțite probleme pentru omenire. Entuziasmul pentru progresul tehnic rapid, pentru revoluția științifică, pentru cucerirea spațiului și alte proiecte mari este întovărășit de îngrijorarea și neliniștea pe care le dă spectrul foamei. Trei sferturi din omenire suferă de malnutriție și subnutriție. În cartea lor recentă „Ne îndreptăm spre foamete", René Dumont și B. Rosier arată că cel mai important lucru este „accelerarea înțelegerii de către un număr cît mai ridicat de oameni a extremei gravități pe care o prezintă situația".

Considerată în stare cronică, latentă, foamea unei largi părți a omenirii a putut fi considerată de unii ca o fatalitate cu care ne putem acomoda. Dar foamea iese din cadrul ei „benign" și amenință să nu-și mai culeagă victimele sub forma anonimă și curentă a copiilor orbi, a bolnavilor, a incapacitaților și a populațiilor vlăguite. Astăzi calcule simple arată că în timp de zece ani, discrepanțele între resursele disponibile și necesități, în actualele ritmuri de creștere, vor deveni abisale și foamea va interveni în ipostazele ei violente, epidemice.

Am asistat la dialogul unui european cu un latino-american. Primul definea pacea ca problema nr. 1 a omenirii. Exprimîndu-și acordul cu această prioritate, cel de-al doilea susținea, totodată, că soluțiile de prevenire a flagelului foametei sînt absolut necesare ca o contribuție la asigurarea tuturor condițiilor de pace. De altfel, perioadele de foame acută din trecutul omenirii au pricinuit mai multe pierderi de vieți omenești decît toate epidemiile și războaiele. În ultima parte a secolului XIX, în Asia au pierit de foame peste o sută de milioane de oameni.

În ultimul timp, toate analizele asupra viitorului ii și a capacității umane de a-l influența iau în considerare și combaterea foamei, la un loc cu problemele păcii și războiului, cu dezvoltarea economică și convertirea mijloacelor de care dispunem pentru accelerarea progresului, ca una din temele de care depinde moștenirea ce o vom lăsa generațiilor următoare. Puține sînt, de altfel, subiectele care se adresează unui front atît de larg de factori în măsură să contribuie la răspuns.

Problema hranei se poate enunța într-un mod extrem de simplu : asigurarea pentru fiecare om a unui minim rațional de alimente care să-i garanteze sănătatea fizică și capacitatea de a fi un membru util al societății. Cîteva date sînt ilustrative.

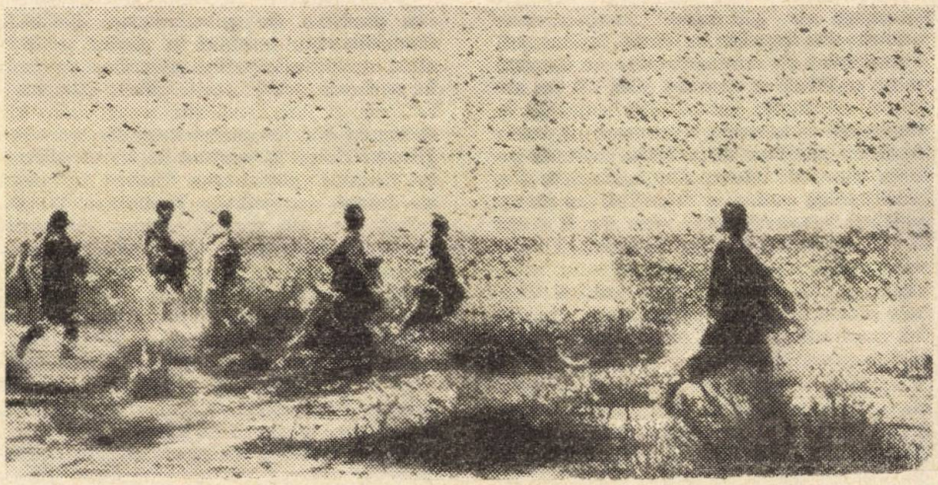

Un punct din programele F.A.O. : „războiul" împotriva lăcustelor

Situația mondială a foamei și hranei

Regimul alimentar se stabilește astăzi în lumina a trei componente. Prima este **rația totală de calorii.** Pentru indivizii ce duc o viață sănătoasă și activă, media necesarului de calorii s-a calculat a fi 3 200 calorii pe zi pentru bărbat, 2 300 pentru femeie. Este, desigur, vorba de cazuri convenționale. Necesarul de calorii diferă cu greutatea (o variație de 5 kg, corespunzînd la 100 calorii), cu temperatura (+5° reprezintă +50 calorii), cu natura fizică sau sedentară a activității. Cine nu intră în baremul corespunzător fiecărei țări sau regiuni este considerat subnutrit. Ultima anchetă mondială a F.A.O. arată că 10—15 la sută din populația globului, cu alte cuvinte 300 pînă la 500 milioane oameni, sînt subnutriți.

Populațiile regiunilor slab dezvoltate nu dispun decît de 2 150 calorii pe zi, în medie. Din 123 țări și teritorii luate în considerare, numai 36 satisfac media prescrisă ; în 87 de țări și teritorii din lume, media caloriilor consumate zilnic de locuitor se află sub limita necesarului.

Efectele subnutriției sînt mai grave la copii decît la adulți. Procentul ridicat al mortalității infantile (pentru 60 la sută din omenire, el variază între 60—150 la mie) este atribuit în mare măsură subnutriției.

Valoarea energetică măsurată în calorii a alimentelor nu este suficientă pentru a deduce că exigențele hranei au fost satisfăcute. Astfel intrăm în capitolul foamei de proteine. **Rația totală de proteine și calitatea rației de proteine** stabilită în funcție de cantitatea de proteine de origine animală constituie componente principale ale alimentației. În general, corpul uman adult este satisfăcut dacă rația sa zilnică de mîncare include cca. 70 grame proteine, cu condiția ca 1/2 din ele să fie de origine animală. Dacă proveniența proteinelor este de origine vegetală, consumul zilnic de proteine trebuie să depășească cu mult cele 70 grame, pentru a ne menține sănătoși.

Insuficiența proteinelor și în special a celor de origine animală sau a altor substanțe esențiale (săruri minerale, vitamine) dă fenomenul de proastă alimentație sau malnutriție. Statisticile arată că **aproximativ 50 la sută din populația mondială** se află în această situație. Una din cauzele lipsei de proteine este uniformizarea alimentației determinată la rîndul ei de necesitatea de a avea cu orice preț o cantitate minimă de hrană. Deși sînt capabile să furnizeze o cantitate mare de energie, cerealele sînt sărace în substanțe minerale și vitamine, din proteinele lor lipsind unul sau mai mulți aminoacizi indispensabili omului. Iată proporția pe care o ocupă proteinele de origine animală la aportul caloric total al alimentelor : 35 la sută în S.U.A., 20 la sută în Europa, 16 la sută în America Latină, 7 la sută în Africa, 8 la sută în Orientul Mijlociu, 6 la sută în

Venind în întîmpinarea cerințelor exprimate de mulți dintre cititorii noștri — cadre didactice, propagandiști, lectori, studenți — de a publica în revista „LUMEA" articole care să ajute pe cei ce studiază problemele relațiilor internaționale, materiale mai ample privind unele aspecte de bază ale vieții internaționale contemporane, inaugurăm, începînd cu acest număr, rubrica SINTEZE. În cadrul acestei rubrici vor fi publicate în mod sistematic — în funcție de întrebările primite din partea cititorilor, de programul unor cercuri de studiu — articole și materiale, semnate de specialiști cu înaltă calificare, în legătură cu evoluția evenimentelor politice internaționale, principiile de bază ale relațiilor dintre state, cooperarea internațională și formele ei, probleme actuale ale dezvoltării economiei și științei mondiale.

Răspunzînd întrebărilor puse de mai mulți cititori în legătură cu raportul dintre resursele omenirii și posibilitățile de satisfacere a cerințelor ei alimentare, publicăm în numărul de față prima parte a articolului : „Mari teme ale cooperării internaționale — Progresia geometrică a hranei".

Seceta, o maladie endemică a pămîntului, cu grave repercusiuni asupra alimentației unei mari părți a populației globului

Asia de Sud-Est. În toate regiunile subdezvoltate este răspîndită boala „Kwashiokor" (boala copilului care are un frate), datorită alimentației deficitare în proteine. Rahitismul, întîrzierea creșterii, beri-beri, anemiile agravate de răspîndirea uriașă a viermilor intestinali, gușa endemică, cecitatea sînt datorite carenței în săruri minerale și vitamine a alimentației.

Cursa între populație și hrană

Dacă examinăm datele producției mondiale, vedem că, în raport cu situația dinainte de război, s-a produs o oarecare îmbunătățire globală. În 1960 populația depășea cu 35 la sută nivelul antebelic, în timp ce producția crescuse cu 50 la sută. În Europa, față de o creștere cu 50 la sută a hranei, populația a crescut cu 10 la sută, în S.U.A. la o creștere cu 65 la sută a producției alimentare, populația a crescut cu 40 la sută față de nivelul dinainte de război. Analiza regională arată însă că în Africa, America Latină și Asia, creșterea populației a luat-o înaintea celei a hranei. În ultimii ani, datele globale indică existența unei discrepanțe. În 1965, populația globului a crescut cu 2 la sută, iar producția alimentară cu 1—1,5 la sută. Între 1961 și 1965, disponibilul de hrană pe cap de locuitor a scăzut cu 4 la sută în Asia și cu 6 la sută în America Latină. Înainte de război, Asia și Africa au exportat în țările dezvoltate 5 milioane tone de cereale. În 1963—64 aceste două continente au importat din țările dezvoltate 15 milioane tone cereale, iar în 1965—66, 22 milioane tone cereale.

Regiunile în curs de dezvoltare au avut în 1965 2 300 milioane locuitori. În 1985 ele vor avea cu 1 400 milioane mai mulți. Numai pentru a face față acestei creșteri, țările acestor regiuni trebuie să-și dezvolte producția de alimente cu cel puțin 2,5 la sută pe an.

La sfîrșitul secolului, Asia va avea o populație mai mare decît cea a lumii în prezent. India singură va avea 1 miliard de locuitori. Pentru ca o dietă decentă să fie asigurată pentru o populație de 6 miliarde de locuitori în anul 2 000, spune un specialist, producția de hrană trebuie să se tripleze pînă la sfîrșitul secolului, iar în țările Asiei să fie de 4 ori mai mare.

La sfîrșitul secolului XVIII, pastorul englez Thomas Malthus a enunțat următoarea idee : populația crește geometric, dacă nu este controlată, pe cînd mijloacele de existență cresc aritmetic. Spectrul catastrofei pe care-l implică o asemenea diferență între progresiile de tipul 2, 4, 8... și cele aritmetice 2, 3, 4..., Malthus l-a îndepărtat prin acceptarea teoretică a unor mijloace de „control" a populației, cum ar fi războaiele, maladiile, foametea. Altă soluție el n-a întrezărit. „Nu văd nici un mijloc prin care omul se poate sustrage de la această lege care domină întreaga natură animată". Nu există discuție asupra hranei unde umbra lui Malthus și a sinistrei sale preziceri să nu-și facă loc. Prima parte a afirmației se dovedește corectă. Omenirea crește în prezent geometric. A doua parte a afirmației nu s-a dovedit corectă. Mijloacele au crescut numai în anumite regiuni ale lumii aritmetic. Se poate afirma, însă, că în regiunile industrializate, omul a reușit să imprime producției de hrană o creștere geometrică. Secretul a fost tocmai introducerea metodelor proprii industriei în agricultură. Pentru a folosi o imagine : cloșca cu pui nu va aduce niciodată o creștere mai mare decît cea aritmetică. Cloșca artificială din industria avicolă este capabilă de creșteri geometrice.

Cu alte cuvinte, modul, căile și posibilitățile de rezolvare a problemei nu sînt identice în toate regiunile globului pămîntesc, ele punîndu-se în mod diferențiat în cazul țărilor dezvoltate și al unora în curs de dezvoltare.

Industrializînd agricultura, omul a introdus în ea metodele științifice, procedeele de linie, elementele producției de masă, caracteristice producției industriale. El a scos hrana deci din categoria producției naturale, lente și aleatorii. Astăzi, țările rurale, slab industrializate, sînt importatoare de hrană, pe cînd țările industrializate, cu o slabă populație rurală, sînt cele mai agricole țări, din punctul de vedere al producției, consumului și exportului.

Răspunsul la problema hranei trebuie căutat astfel în mărirea productivității agricole pe baza metodelor industriale. Într-o epocă de avînt tehnic, în care premisa industrializării este universal acceptată, **la întrebarea dacă omenirea își va putea asigura hrana, în condițiile creșterii ei fără precedent, răspunsul trebuie să fie pozitiv.**

Mecanizarea

Integrarea agriculturii cu industria a creat și noul termen de „agrindus". Industria și-a demonstrat capacitățile de a influența creșterea hranei prin factorii principali cu care a influențat agricultura, mecanizarea, chimizarea, irigațiile, metodele științifice și gestiunea modernă.

Mașina introduce în agricultură o putere pe care omul și animalele de tracțiune nu o pot egala. Să considerăm cele 1 000 000 de tractoare de care dispune în prezent Franța. Ele reprezintă 50 milioane C.P. la care trebuie să adăugăm camioanele și alte mijloace mecanizate folosite în agricultură. Este evident că dacă fiecare francez ar lucra în agricultură, puterea realizată nu ar atinge nici o treime din forța mecanică a agriculturii franceze. Introducerea mașinii a putut elibera o mare parte a populației, care lucrează în industrie și alte servicii. Numai o treime din populația Franței este legată de activitatea agricolă.

În alte țări procentul este și mai redus : 7 la sută pentru S.U.A. Se poate afirma că mașina este cea care mută omul din agricultură în industrie, pentru ca o dată aflat acolo, să trimită mai multe mașini în agricultură, întreținînd astfel ciclul și intensificîndu-l. Mașina permite nu numai transferul unei părți semnificative a populației către alte sectoare ale producției, ci o înlocuiește printr-o forță de zeci și de sute de ori mai mare.

Înlocuirea animalelor de tracțiune ușurează sarcina care revine vegetației de a nutri întreaga biosferă umană, animalele fiind rezervate pentru rolul de a transforma caloriile vegetale în calorii animale. (Greutatea masei omenirii, după Borgstrom, nu se ridică decît la a cincea parte din greutatea totală a animalelor, inclusiv cele de tracțiune.)

Mașina poate să lucreze suprafețe mari, în intervale scurte, cu o calitate a muncii superioară metodelor tradiționale. Ea asigură, în cazul unei bune folosiri, conservarea apei în sol sau drenajul eficace, făcînd să crească randamentul terenului. Cu secerătoarea mecanică un om poate strînge recolta de pe 2 ha într-o singură oră ; cu secera, aceeași muncă cere 200 ore. Cu mijloace mecanizate producția de pe 2 ha cultivate cu grîu se poate ridica de la 20 de chintale la 100 chintale.

Intervenția la momentul potrivit, efectuarea arăturilor, semănatului și înlăturatul buruienilor la timp sînt esențiale în agricultură. Mașina răspunde mai bine acestei cerințe. În unele regiuni intervalul dintre coacerea recoltelor și începutul sezonului ploios este foarte scurt, numai mașina putînd evita pierderi masive.

Se știe că astăzi numai 10 la sută din suprafața totală a pămîntului este cultivată. Extinderea suprafeței cultivate depinde de cîștigarea unor terenuri dificile. În India, de exemplu, mari

suprafețe sînt acoperite de graminee cu rădăcini adînci pe care nu le poate dezrădăcina decît mașinile moderne.

Producția agricolă în regiunile semiaride, considerate mult timp nerentabile, din cauza precipitațiilor scăzute, așa-numitul dry-farming se bazează în cea mai mare măsură pe folosirea unor mijloace mecanice puse la punct în acest scop, care intervin rapid, în momentele cele mai oportune.

Chimizarea

Este o imensă prejudecată aceea de a considera solul ca un element care, supus în permanență cuptorului solar, produce neîncetat vegetație ca un convertizor perpetuu al energiei solare în hrană pentru om. Fertilitatea, această proprietate specială a solului, care îl face apt pentru agricultură, variază. Ea poate fi îmbunătățită artificial. Prin culturi repetate, ea scade. Prin eroziune și supraexploatare poate dispare cu desăvîrșire. Fertilitatea este întreținută prin îngrășăminte. Ele constituie un adevărat combustibil al solului. În regiunile temperate umede se practică asolamentele, prin cultivarea alternativă a cerealelor cu plante leguminoase și ierbacee, care îmbogățesc solul în azot și humus. Elementele nutritive pe care le vor extrage plantele sînt date prin îngrășarea solului cu gunoi de grajd, compost sau excremente umane, metodă practicată atît în Europa occidentală, cît și în Extremul Orient.

Stabilirea științifică a substanțelor minerale de care au nevoie plantele, precum și demonstrarea riguroasă a corelației între cantitatea de îngrășăminte chimice și productivitatea solului au dus la intervenția masivă a chimiei în agricultură. Este suficient să examinăm curbele reprezentînd repartiția cantității de îngrășămînt artificial pe ha și a producției la ha, pentru țările europene. Ele sînt absolut paralele.

Industria chimică de îngrășăminte începe să ofere cantități din ce în ce mai mari pentru îmbogățirea solului cu elementele nutritive de care are nevoie : azot, fosfor și potasiu. Tipul de îngrășămînt este condiționat de cantitatea de precipitații, de natura solului și felul culturii.

Țările dezvoltate, industrializate, produc și consumă cea mai mare parte a îngrășămintelor chimice. În 1959 ele foloseau cca. 80 la sută din totalul de azot folosit în agricultură. Tocmai țările în curs de dezvoltare, care au cea mai mare nevoie de îngrășăminte, sînt la începutul chimizării. Speranțele unei creșteri substanțiale a producției agricole sînt legate de introducerea masivă a îngrășămintelor. Experiențe efectuate în India au arătat că fiecare kg. de îngrășămînt azotat face să sporească recolta de orez cu 13 kg. Un calcul estimativ arată că un plus de 1 milion de tone de azot (30 kg/ha) ar aduce Indiei 10 milioane tone orez pe an. Majoritatea experiențelor indică creșteri de peste 50 la sută a producției prin folosirea judicioasă a îngrășămintelor. Randamentele sporite sînt în funcție de îmbinarea chimizării cu ceilalți factori ai industrializării agriculturii. Promisiunea chimiei la mărirea producției agricole este indicată de următorul calcul : dacă în anul 2000 producția de azot pentru îngrășăminte chimice ar atinge cifra de 50 milioane tone, din care o proporție însemnată ar fi folosită la culturile de cereale, disponibilitățile mondiale de cereale ar fi de ordinul sutelor de milioane de tone.

(Va urma)

Nu e vorba numai despre Dutschke

În Berlinul apusean, pe Kurfürstendamm, un tînăr în vîrstă de 28 de ani se întoarce spre casă pe o bicicletă roșie. Un altul, de 23 de ani, îi sare înainte și trage mai multe focuri de pistol. Victima se prăbușește. Agresorul fuge, e prins de polițiști și rănit. Primul se numește Rudi Dutschke și e unul din cei mai cunoscuți lideri ai mișcării de stînga, Federația studenților socialiști (S.D.S.), fracțiune desprinsă din organizația tineretului social-democrat. Celălalt este Josef Bachmann — pictor și admirator fervent al lui Hitler ; el mărturisește după atentat : „Îl detest pe Dutschke... l-am întîlnit din întîmplare și am tras asupra lui : asasinarea lui Martin Luther King mi-a servit drept model".

Este primul atentat politic de răsunet petrecut în Berlinul occidental. Pentru Federația studenților socialiști, el reprezintă însă „rezultatul campaniei sistematice dusă de Concernul Springer" împotriva tineretului cu vederi progresiste. Ca urmare — se spune într-un comunicat al S.D.S. — s-a creat un „climat de ură împotriva forțelor democratice" din Berlinul occidental, „ceea ce a putut să împingă la crimă un tînăr influențabil".

Împușcăturile de pe Kurfürstendamm au declanșat un nou val de proteste. În R.F.G. și în Berlinul occidental au loc unele dintre cele mai impresionante manifestații studențești : 11 000 de demonstranți iau cu asalt clădirile „Casei Springer", blochează diferitele publicații și cotidiene, împiedică difuzarea lor. Poliția intervine cu brutalitate.

Dutschke și stînga studențească

Federația studenților socialiști se consideră „partea cea mai hotărîtă din avangarda conducerii politice organizate" a studențimii vest-berlineze. Există și alte grupări de tineret în cadrul cărora, împreună cu „asociațiile studențești clasice" acționează elemente ce cooperează deseori cu Federația studenților socialiști și răspund la apelurile lui Dutschke. Uneori — cum a fost cazul ultimelor incidente — acestora li se alătură și federația „Jungdemokraten" (tineretul partidului liberdemocrat), care reclama, o dată cu majoritatea demonstranților, demisia Senatului (cabinetul) vest-berlinez („nu este momentul — proclamau ei — să ne mulțumim numai cu proteste").

Tinerii aparținînd acestor formațiuni cu pronunțat profil politic se declară împotriva intervenției militare a Statelor Unite în Vietnam, organizează mari demonstrații de solidaritate cu lupta patrioților vietnamezi, protestează împotriva adoptării legislației de urgență, a monopolurilor financiare și industriale ; au un inamic personal : Axel Springer, care controlează și influențează aproape o treime din presa vest-germană și un procent și mai ridicat al presei din Berlinul occidental. Ei se pronunță pentru recunoașterea graniței Oder-Neisse și a R.D.G. Ei își propun o „societate nouă", a viitorului, alta decît aceea în care trăiesc. Își argumentează însă acțiunea pe principii și teorii cețoase, însă pasiunea lor pentru elanul liber, protestatar și nonconformist, este sinceră. Zona acțiunii politice coincide — pentru cei mai mulți — cu aceea a unei morale pe care o vor integră și lipsită de prejudecăți. Ei pun în cauză înșeși bazele sistemului politic occidental, sfera lor de manifestare este extraparlamentarismul.

În modalitatea de a-și impune punctul de vedere, ei pornesc de la simpla frondă, de tipul celei practicate de Fritz Teufel (mîndru că numele său înseamnă „diavol") care se traduce printr-o diversă gamă de atitudini (un fel de avataruri moderne ale persiflajului și glumei lui Gavroche) — și ajunge pînă la marile demonstrații publice, organizate sub egida S.D.S. și cu scopuri politice precise. Critica — socială, politică, filozofică, de orice natură — o vor transformată în manifestație publică. În același timp, ei vor să lanseze o nouă „școală de gîndire". Și e un fapt că studenții universității din Berlinul occidental au înființat, în toamna anului trecut, propria lor „Universitate critică" cu scopul de a oferi „o pregătire politică solidă" într-o serie de probleme ce-i frămîntă. Sînt toate acestea elemente care oglindesc o stare de spirit nouă, străină și potrivnică acelui aliaj de greoaie autoritate paternă și profesională împletită, la un moment dat, intim, cu rigida politică de tip Adenauer.

Pentru mulți, persoana lui Rudi Dutschke înseamnă simbolul acestui complex de revoltă juvenilă, realism și sinceritate de care dă dovadă un tineret universitar pentru care, în ultimă instanță — cu un termen consacrat de liderii lui — contează mai mult protestul și actul de „contestare" (noțiune împrumutată din filozofia utopicului modern Herbert Marcuse) a conservatorismului decît argumentarea ideologică, contează mai mult direcția în care sînt orientate cererile și critica lui, de multe ori îndreptățite și caracterizate prin realism.

Prima mare demonstrație studențească din Berlinul apusean avea loc în decembrie 1966 și era îndreptată împotriva agresiunii americane în Vietnam. Zelul belicos al poliției face ca protestul pașnic al studenților să degenereze într-o violentă ciocnire cu autoritățile. Peste cîteva zile, studenții adoptă însă tactica persiflajului : oferă bomboane și flori polițiștilor de pe Kurfürstendamm. Primarul, pe atunci Albertz, răspunde cu aceleași arme : le oferă ceai cald. Poliția trece însă din nou la represalii cu sporită energie ; profesorul american Taubes, care ținea cursuri la Universitatea din Dahlem (Berlinul apusean), trimite o scrisoare de protest primarului, denunțînd „poliția brutală și provocatoare". În perioada aceea se remarcă pentru prima oară Rudi Dut-

Rudi Dutschke vorbind la un miting studențesc

schke : o față de ascet hirsut ; alura lui Robert Hossein — spun unii, aceea a lui Savonarola — sînt de părere alții ; orator înnăscut ; poartă mereu un pulover negru cu gulerul întors și pantaloni de catifea ; vorbește rar, accentuează prelung vocalele, denunță „societatea manipulată", adică a „ipocriziei" ; mîinile sale, expresive, îi modelează cu fidelitate fiecare cuvînt ; dă impresia — remarca cineva — că dacă i-ar fi puse în cătușe, ar deveni mut. Demonstrațiile tineretului universitar din iarna anului trecut și cele mai recente — din februarie, împotriva agresiunii americane în Vietnam și a legislației de urgență, au făcut din S.D.S., în ciuda numărului redus al membrilor ei, o forță politică a cărei importanță, prin puterea ei de atracție, nu poate fi ignorată. Social-democrația — tradițională în Berlinul apusean — o resimte ca o concurență la stînga corpului ei electoral, chiar dacă ponderea S.D.S. în alegeri nu contează prea mult. Atitudinea tineretului universitar întîmpină deseori intervenția brutală a autorităților. Ceea ce — dată fiind experiența fostului cabinet Albertz — poate provoca oricînd o criză ministerială. Forțele conservatoare ripostează, din ce în ce mai dur, mai ales prin intermediul publicațiilor lui Springer, acuzîndu-i pe studenți de activitate „antidemocratică".

Cine este Axel Cäsar Springer ?

Este omul care ilustrează cel mai bine fenomenul de concentrare a presei vest-germane și vest-berlineze. Posedă zece edituri, legate între ele printr-un sistem de participare de tip holding și publică 43 la sută din totalul presei din R.F.G. și 78 la sută din publicațiile vest-berlineze. Ascensiunea lui Springer — tatăl său conducea o mică tipografie la Altona, lîngă Hamburg — a început după război, prin editarea „Caietelor Germaniei de nord — vest", însă gloria ca magnat al presei și-o cîștigă numai cu „Bild-Zeitung" — 4,5 milioane exemplare, preț modic, puțin text, multe fotografii. Prin cumpărarea reputatului cotidian vest-german „Die Welt", el își consolidează nu numai monopolul asupra celei mai mari părți a presei vest-germane, dar și o tribună politică.

Orientarea pronunțat de dreapta a publicațiilor sale i-a făcut pe mulți ziariști de renume să părăsească redacțiile lui (Erich Kuby, Kurt Becker, Gert von Pacsensky, Sebastian Haffner nu mai scriu în „Die Welt"). Nostalgia după o politică de forță, unele accente anticomuniste, rezerva declarată împotriva tratativelor și reconcilierii cu țările Europei răsăritene sînt trăsături care dau coloratura dominantă a majorității presei aparținînd trustului Springer.

De luni de zile ziarele grupului Springer au pornit o campanie acerbă împotriva studenților. Reacția acestora este astfel normală. Lor li s-au alăturat revistele „Spiegel" și „Stern", ale căror atacuri la adresa lui Springer au devenit deosebit de virulente. De asemenea, peste 100 de scriitori din Germania federală și Berlinul occidental (printre ei, Uwe Johnson și Gunther Grass) au refuzat să-și mai publice cărțile în editurile lui ; șapte editori au acceptat principiul boicotului publicitar al ziarelor sale. Un comentator vest-german putea astfel aprecia că nu numai studenții sînt cei care doresc „exproprierea concernului Springer". Chiar și în Bundestag se vorbește despre aplicarea unui proiect „antitrust" în domeniul presei. Sînt, desigur, date care îi fac pe unii să se întrebe dacă nu cumva a început apusul „Imperiului Springer". În orice caz — remarca, de pildă, „Die Zeit" — „campania pentru exproprierea lui Springer, chiar dacă nu a realizat prea multe, ea a reușit să facă din problema Springer o realitate de care toată lumea e conștientă".

Același comentator, făcînd o listă a revendicărilor — și nu numai ale studenților — se întreba : „Dacă imperiul presei lui Axel Springer constituie realmente un pericol pentru libertate și democrație, de ce nu ar fi supus unei exproprieri pentru a putea fi controlat, așa cum prevăd constituția și statutul Berlinului occidental pentru asemenea cazuri ? Dacă legislația de stare excepțională reprezintă realmente un pericol grav, așa cum a constatat cu ani în urmă, în principiu, chiar P.S.D.G., atunci de ce nu ar fi combătută cu toate mijloacele și de ce nu s-ar organiza rezistența împotriva ei ?"

Este, de altfel, tot mai îmbrățișată aprecierea că atunci cînd acești tineri își manifestă clar dorința de participare la viața publică cu un spor de exigență — se pronunță pentru retragerea din pactul militar N.A.T.O. (cum au făcut-o, de curînd, unele organizații ale „tinerilor social-democrați"), pentru înlăturarea barierelor impuse de blocurile militare, cînd cer desființarea bazelor străine — ei se încadrează într-un curent de opinie a cărui amploare cîștigă tot mai mult teren în spațiul politic european.

Radu PASCAL

reflector

CARTA DE LA FORT LAMY

Luna trecută, la Fort Lamy, capitala Republicii Ciad, a fost semnată Carta Uniunii Statelor Africii Centrale (U.S.A.C.), din care fac parte Republica Congo (Kinshasa), Republica Africa Centrală și Republica Ciad. Intensa activitate ulterioară, diplomatică și administrativă, s-a axat pe dezbaterea unor probleme legate de „viitoarea cooperare în domeniile economiei, comerțului, transporturilor și telecomunicațiilor, securității și relațiilor culturale".

Teritoriile statelor membre ale U.S.A.C. înglobează o suprafață întinsă (circa 4 889 414 km²), populată de 25 milioane locuitori, care nu este lipsită de resurse naturale (cupru, diamante, cafea, cacao, lemn, cauciuc, ceai, bumbac, mangan, uraniu și petrol). Înființarea noii uniuni este menită, după cum afirmă organizatorii ei, să contribuie la mai buna punere în valoare a acestor resurse. Părțile semnatare, se arată în Carta de la Fort Lamy, „au hotărît să creeze o piață comună a statelor din Africa centrală". În acest sens ele „au convenit să-și armonizeze politica în domeniul planurilor de dezvoltare industrială, precum și politica în domeniul transporturilor și telecomunicațiilor". Pentru a asigura securitatea teritoriilor țărilor semnatare și suveranitatea acestora, țările membre ale U.S.A.C. au declarat că își vor acorda asistență militară în eventualitatea oricăror agresiuni asupra teritoriilor vreuneia din țările membre ale organizației.

Vorbind despre relațiile dintre U.S.A.C. și alte grupări africane, președintele Ciadului, Tombalbaye, a declarat că „semnarea Cartei de la Fort Lamy a pus capăt existenței Uniunii Vamale și Economice a Africii centrale". (Din această uniune făceau parte Congo-Brazzaville, Gabonul și Camerunul, precum și Ciadul și Republica Africa Centrală).

Printre primele reacții produse de crearea U.S.A.C. trebuie reținută cea a președintelui Republicii Congo-Brazzaville, Alphonse Massemba-Debat. „Congo-Brazzaville rămîne fidelă U.V.E.A.C. chiar și în situația eventuală că aceasta va fi constituită doar din două state", a declarat el, subliniind însă că țara sa nu va întîrzia să se alăture oricărei grupări regionale ce se va dovedi mai dinamică și mai viabilă decît U.V.E.A.C. Massemba-Debat a relevat că hotărîrea statelor Congo (Kinshasa), Ciad și Republica Africa Centrală de a constitui o Uniune a Statelor Afr'cii Centrale „nu constituie cîtuși de puțin o rupere a relațiilor dintre țara sa și aceste state prietene".

ARGENTINA VA AVEA O CENTRALĂ ATOMICĂ

În regiunea Atucha din provincia Buenos Aires, pe malul drept al fluviului Parana de las Palmas, se va construi prima centrală atomică din Argentina. Guvernul argentinian a autorizat Comisia națională pentru energia atomică să accepte, din cele 17 oferte făcute de diferite întreprinderi străine, pe cea prezentată de firma vest-germană Siemens Aktiengesellschaft — Erlangen. Centrala nucleară de la Atucha va contribui la alimentarea cu energie electrică a capitalei argentiniene. Darea în funcție a centralei (1972) va preceda pe cea a complexului hidroelectric de la Chocon-Ierras Colorados.

**Madagascarul,
a şasea insulă ca mărime din lume
(600 000 de kilometri pătraţi, cît Franţa, Belgia, Olanda
şi Luxemburgul la un loc),
pare o uriaşă
navă ancorată la tribordul Africii şi se
deosebeşte extrem de mult de
continentul african. E o regiune originală prin floră şi faună, prin
amestecul de rase (malaio-polineziană, indiană, arabă, bantu etc.)
care stă la originea locuitorilor
săi, prin tradiţii şi obiceiuri,
prin limba extrem de
muzicală, folosită aproape fără diferenţe
dialectale, de către cele
20 de popoare
ce formează naţiunea malgaşă.
Specialiştii
consideră insula o mare relicvă a
unui continent dispărut,
care ar fi unit
odinioară Asia, Australia şi Africa. E denumită „insula verde
şi roşie unică în lume"...**

Decor exotic pe coasta apuseană a Madagascarului. În mijloc, minuscula insulă vulcanică Nossi-Bé, situată la 11 kilometri de coastă

reportaj pe glob

MADAGASCAR

Ovidiu Pungă

Madagascar — punctul terminus al itinerarului nostru african ; călătoria constituie prima vizită a unei delegaţii comerciale române în Republica Malgaşă. Contactul direct cu autorităţile malgaşe de resort are drept scop — reciproc dorit — mijlocirea posibilităţilor de dezvoltare a relaţiilor economice dintre cele două ţări. De la Nairobi ne îmbarcăm pe Boeing-ul 707 care, traversînd Tanzania, Canalul Mozambic şi insulele Comore, aterizează la Tananarive, capitala ţării.

Tananarive

Sîntem întîmpinaţi prietenește, bucurîndu-ne de toată atenţia. Presa, atît cea de limbă malgaşă cît şi cea de limbă franceză, publicase pe prima pagină, încă înainte de sosirea noastră, largi informaţii privind realizările economice ale României. Un grup de ziarişti ne solicită amănunte despre scopul vizitei delegaţiei comerciale române. O bună introducere în desfăşurarea activităţii noastre în Madagascar. De altfel — anticipez — şi rezultatele s-au dovedit fructuoase. Pînă în prezent, România a importat din Madagascar rafie şi a exportat în special produse textile. Trata-

Farmecul capitalei, Tananarive, provine şi din aşezarea etajată, în trepte, a caselor ; în prim plan, una din pieţele oraşului

Locuitori din Madagascar în costume tradiționale

tivele purtate au reliefat însă posibilități sporite pe linia schimburilor comerciale, prin lărgirea nomenclatorului de mărfuri, de ambele părți. Astfel, în viitor, Republica Malgașă ne va putea vinde cafea, scorțișoară, orez, piper, vanilie, grafit, iar țara noastră va exporta mașini agricole și industriale, bunuri de uz casnic, textile și altele. Autoritățile malgașe au dat o înaltă apreciere principiilor care stau la baza propunerilor române de cooperare economică și tehnică.

Deși programul de muncă se arată destul de încărcat, putem admira în voie frumusețea specifică a acestor locuri. Ceea ce te uimește în primul rînd la Tananarive este culoarea violet-albastră a munților, roșie-aprins a pămîntului. Un vechi proverb malgaș spune : „Roșu ca focul, pămîntul țării nu arde". El conferă însă ținutului o imagine de basm, cu atît mai mult cu cît casele, construite dintr-un material de aceeași culoare, par fabuloase prelungiri naturale ale solului. În văpăile apusului ai impresia că soarele aprinde parcă un imens foc de artificii.

Înșirată pe trei coline la 1 500 metri altitudine, capitala oferă o priveliște unică. În stil oriental, încadrate de coloane pătrate, moderne, cu 3 și 4 etaje, sau vechi, construite din lemn, după sistemul tradițional, clădirile coboară în terase pînă departe în văile din jur, unde se pierd în orezării. Pe lîngă numeroasele și pitorești străzi în serpentine, din bulevardul principal pornesc în dreapta și în stînga șiruri de trepte care urcă pînă în vîrf. De cele mai multe ori, pe aceste trepte poți ajunge la țintă mai repede decît folosind mașina pe serpentine.

Pe cea mai înaltă colină se află palatele regale, astăzi muzee, care au aparținut ultimilor regi malgași ai secolului al XIX-lea. Ne reținem îndelung celebrul „Palat de argint" (Tranovola) și „cel mai frumos palat din lume" (Manampisoa), ridicat de regina Rasoherina. Abohimaga — colina marelui rege merin Andrianampoina — ocupă și primul loc în cadrul ceremoniilor folclorice malgașe. Vreau să relatez unul din aceste obiceiuri strămoșești la care am avut prilejul să particip. Este vorba de sărbătorirea Anului Nou care, considerat deosebit în astrologia tradițională, se bucură de o amploare specială. Prima zi a anului corespunde „zilei băii regale", socotită zi sfîntă. La răsăritul soarelui, în curtea palatului are loc sacrificiul „taurului regal". Oficianții primesc sîngele animalului jertfit și, în strigătele de bucurie ale mulțimii adunate în jurul mormîntului regal, stropesc sanctuarul de șapte ori cu prețiosul lichid. Urmează cortegiul credincioșilor, care solicită „grația" primului rege din istoria merinilor. Un mic bulgăre de pămînt roșu de sub altarul regal poate aduce deopotrivă îndeplinirea unei dorințe sau îndepărtarea unui pericol.

Un obicei original al merinilor — locuitorii platourilor malgașe — de asemenea legat de cultul strămoșilor, este petrecerea morților. În perioada iernii australe, mortul este scos din mormînt, sărbătorit de familia sa și apoi restituit pămîntului. Deși pare ciudat, această ceremonie este însoțită de petreceri exuberante, prilejuri de mari pregătiri culinare la care se consumă multă carne de vită friptă, udată din plin cu betsabetsa — un rachiu de orez foarte apreciat în special de populația sătească.

Din epoca dinastiei merine se păstrează și tradiția „zomei" — tîrgul de vineri. O dată pe săptămînă — vinerea — de o parte și de alta a bulevardului central, pe o lungime de aproximativ doi kilometri, se adună țărani, meșteșugari, mici negustori, zarzavagii, care nu pregetă să străbată în acest scop distanțe apreciabile. Cînd se ivesc primele raze ale soarelui, fiecare își instalează umbrela multicoloră ce seamănă cu o aprinsă floare tropicală. Se vînd banane și ananas, portocale și mango, articole de artizanat — împletituri din rafie de o mare frumusețe, sculpturi în lemn, măști magice, colecții de pietre prețioase, scoici, țesături. Și peste toate, un asemenea vacarm încît, chiar cunoscînd limba, cu greu te-ai putea înțelege cu cineva. Bulevardul se golește, odată cu ultima rază a soarelui ; nu rămîne măcar o urmă care să amintească agitația acestei vineri tradiționale.

O caracteristică — din păcate nefericită — a Madagascarului rezultă din situarea insulei în cîmpul de acțiune al cicloanelor formate în Oceanul Indian. Locuitorii regiunii Tananarive nu uită nici astăzi ravagiile celor cinci cicloane consecutive care au bîntuit coasta în februarie-martie 1959. De aceea și eu, ca toți noii mei prieteni, mă informez în fiecare dimineață asupra timpului, privesc cerul, schimb păreri cu privire la evoluția rău-prevestitoare a calmului ciudat care încremenește din cînd în cînd atmosfera. În ultimele zile dinaintea plecării urmăream cu atenție și nu fără teamă formarea ciclonului „Flossy", care se localiza tot mai puternic în partea de nord-est a insulei. Puțin timp după ce am părăsit Madagascarul, am aflat cu durere despre catastrofa produsă de „Flossy" în dezlănțuirea sa.

Tamatave

În programul nostru de activitate este inclusă și o vizită la Tamatave, principalul port al Madagascarului, aflat pe coasta de est. Călătoria o fac cu avionul, drumurile fiind impracticabile din cauza ploilor abundente în această perioadă. O singură ploaie tropicală depune în numai cîteva ore un strat de 150—250 mm de apă. De altfel, se pare că a parcurge distanța de 1 370 km care separă Tananarive de Tamatave cu mijloace rutiere, înseamnă o adevărată expediție. Un prim impediment îl constituie însuși relieful insulei. Calea ferată, de pildă, pe lîngă salba de lagune înșirată la picioarele munților pe o suprafață de 600 km pe care trebuie să o parcurgă, are de urcat înălțimile apreciabile ale platourilor centrale (în medie 1 300 m).

Litoralul oriental este zona cea mai umedă a insulei. Regiunea prezintă un interes economic deosebit datorită producției sale de mirodenii (piper, cuișoare, vanilie, scorțișoară). Din portul Tamatave pornesc mirodeniile către Europa și alte colțuri ale lumii. Mă împac destul de greu cu căldura înăbușitoare din oraș, așa că, în fiecare dimineață, îmi fac drum pînă la ocean pentru o scurtă baie. A treia zi, satisfăcut după un înot mai prelungit, îl întreb pe însoțitorul meu dacă prin aceste locuri se strecoară și rechini. În loc de răspuns, m-a rugat să întorc capul și să privesc puțin mai atent în larg. Aripa dorsală caracteristică rechinului tăia maiestuos apa la nu mai mult de 200 de metri de locul unde ne aflam. Din acel moment parcă nu mi s-a mai părut chiar atît de insuportabilă căldura orașului...

Intensa activitate portuară prezintă încă o fațetă a economiei malgașe în plină dezvoltare. Independentă din anul 1960, Republica Malgașă a depășit stadiul în care era cunoscută numai pentru orezăriile ei și numărul mare de bovine (caracteristic este boul cu cocoașă — zebu). Solul malgaș oferă astăzi mari posibilități pentru agricultură : în afara orezului (1,3 mil. tone pe an), cafeaua, vanilia, trestia de zahăr, cacao, bumbacul și arahidele constituie tot atîtea produse importante. Republica Malgașă este cea mai mare producătoare de rafie din lume, dar dispune și de abanos, palisandru, lemn de trandafir. Și subsolul malgaș oferă bogate resurse. Se extrag în special mică, grafit, crom, aur, minereuri uranifere și pietre prețioase.

Industrializarea insulei constituie unul din obiectivele esențiale ale guvernului malgaș. Cîteva importante ansamble industriale funcționează de pe acum : filaturi, țesătorii, linii de montaje pentru autoturisme, fabrici de decorticat orezul, fabrici de ulei, fabrici de zahăr etc.

Valorificarea resurselor economice reprezintă o sarcină de mare amploare, care necesită mijloace financiare mari. Acesta este motivul pentru care guvernul malgaș, paralel cu adoptarea planului cincinal privind investiții de circa 165 miliarde franci malgași, este interesat în investiții străine.

Am părăsit Madagascarul cu bune amintiri asupra frumuseții insulei și a ospitalității poporului malgaș.

După 27 de ani de strînsă colaborare cu Pentagonul, vicepreședintele Academiei naționale de științe din Statele Unite, George Kistiakovski, a hotărît, în luna ianuarie, să întrerupă orice legătură cu realizarea proiectelor militare americane. Știrea a făcut senzație la Washington, unde este bine cunoscută personalitatea savantului, creator al dispozitivului de explozie al primei bombe atomice, consilier științific al Casei Albe în timpul Administrației Eisenhower, autor a numeroase și extrem de variate contribuții la dezvoltarea tehnologiei militare, inclusiv în domeniul rachetelor intercontinentale. Nu puțini reporteri au încercat să obțină explicații în legătură cu această hotărîre. Savantul a păstrat însă tăcerea. Un alt om de știință, la curent cu lucrările lui George Kistiakovski pentru Pentagon, a furnizat primul indiciu : „Este foarte tulburat de războiul din Vietnam". La scurtă vreme, ziarul „Washington Post", pe baza unor informații culese din diferite surse, preciza : „Escaladarea bombardamentelor (asupra Republicii Democrate Vietnam — n.r.) l-a determinat s-o rupă cu Pentagonul".

„Cazul" George Kistiakovski a redeschis dosarul relațiilor intelectualității cu Administrația, nu atît prin semnificația sa particulară, cît mai ales datorită momentului în care s-a produs. El ilustrează amploarea unui proces început încă în 1965, proces care a urmat curba „escaladării", făcînd ca în prezentul an electoral, după expresia șefului biroului din Washington al ziarului „Los Angeles Times", Robert Donovan, „intelectualii să-i întoarcă spatele lui Lyndon B. Johnson".

Conflictul dintre intelectuali și Administrație a devenit unul din procesele vieții politice din Statele Unite. Avînd o desfășurare fățișă și bucurîndu-se de o largă publicitate, el a dramatizat și mai mult criza de încredere în politica oficială și în consecință nu putea să nu exercite o anumită influență asupra Administrației, inclusiv asupra hotărîrii anunțate de președinte în legătură cu intenția sa de a nu mai candida în toamnă. Încercînd o radiografie a relațiilor dintre intelectualitate și Administrație și pentru a înțelege mai bine termenii problemei, ar fi poate necesar să observăm că referirea lui Donovan are în vedere mai ales comunitatea intelectuală care nu este angrenată în aparatul Administrației. Aceasta nu înseamnă că contagiunea nu se extinde și în rîndul intelectualilor chemați să lucreze în „trusturile creierului". Nu numai cazul Kistiakovski arată acest lucru. În septembrie 1966 și-a părăsit postul de consilier al Casei Albe pentru relațiile cu intelectualii profesorul Eric Goldman. Doi dintre cei mai apropiați colaboratori ai Administrației, care în mai 1967 au participat la o consfătuire convocată de președinte în legătură cu contracararea nemulțumirilor intelectualilor față de politica din Vietnam, au renunțat de atunci la posturile lor. Ne referim la John W. Gardner, fost ministru al sănătății, educației și asigurărilor sociale, și Zbigniew Brzezinski, de la Universitatea Columbia, pe atunci membru al Consiliului de planificare al Departamentului de stat. Deși, după cum susține Franz Schurmann, directorul unuia din centrele de studii de la Universitatea Berkeley (California), oamenii de cultură americani se autonumesc destul de rar „intelectuali", nu este mai puțin adevărat că au ocupat și continuă să ocupe în societate o poziție specifică, condiționată bineînțeles de factorii economico-sociali care își pun amprenta pe întreaga evoluție a Statelor Unite.

Intelectualii americani și „terenul sacru"

Încercările americane de a defini noțiunea de intelectual prezintă interes, deoarece ele marchează un concept distinct. Irving Kristol consemna într-un amplu studiu apărut în trimestrialul „Foreign Affairs" : „Un intelectual poate fi definit ca un om care vorbește cu o autoritate generală într-un domeniu în care nu posedă o competență particulară". De aici decurge, de pildă, ideea că un economist care tratează probleme economice acționează nu în calitate de intelectual, ci de specialist într-o anumită profesiune. Conform aceleiași logici este larg răspîndită părerea că prototipul intelectualului este omul de litere, putînd fi incluși în această categorie artiștii, filozofii și, de la o vreme, persoanele aparținînd corpului profesoral universitar. Cu toate că I. Kristol avertizează că definiția sa nu are nimic ironic, tot ce se poate spune despre ea este că reprezintă o „teoretizare" a vechilor reprezentări înrădăcinate vreme îndelungată în conștiința populară din Statele Unite despre intelectuali, care n-ar fi altceva decît „capete de ou" — persoane cu chelie ce n-au reușit să se afirme în domeniul esențial al mitologiei americane, **business-ul.** Mai există însă și un alt aspect : recunoscîndu-i-se intelectualului o **autoritate generală** sau **morală** și contestîndu-i-se competența de a se pronunța în problemele politice, i se anulează orice **autoritate** în afara celei **profesionale.**

Fenomenele actuale în legătură cu **poziția** intelectualilor americani față de **politica** externă oficială sînt extrem de **complexe** ca origine și vor avea, indiscutabil, consecințe pe termen lung. Ele constituie o preocupare a Administrației, care adeseori dă semne de iritare în urma faptului că intelectualii au pătruns pe „terenul sacru" al politicii, considerat domeniu rezervat „profesioniștilor". În octombrie, anul trecut, s-a aflat că, în cursul unei întîlniri cu oameni de afaceri din New York, secretarul de stat, Dean Rusk, ar fi atacat cu malițiozitate o serie de intelectuali cunoscuți ca adversari ai politicii în problema vietnameză, dintre care doi cu renume bine stabilit atît ca profesori universitari cît și pentru participarea lor anterioară la activitatea Casei Albe și chiar a Departamentului al cărui titular este. Cum Dean Rusk este el însuși posesorul unei duzini de titluri academice, la o conferință de presă a fost întrebat dacă sînt reale cuvintele ce i se atribuie. Răspunsul a sunat în felul următor : „Nu-i adevărat că aș lua în general atitudine împotriva acestor oameni care se autointitulează sau sînt denumiți intelectuali". De unde se poate deduce că I. Kristol nu numai că n-a fost ironic dar că, într-o manieră proprie, a pus punctul pe i.

La 22 martie, Eugene Rostow, subsecretar de stat, unul din adjuncții lui Dean Rusk, s-a lansat, la rîndul său, într-o nouă diatribă împotriva celor ce critică Administrația și le-a reproșat chiar că, de fapt, ei nu oferă nici un fel de soluții la politica dusă de Statele Unite în Vietnam. Declarația vădește și o nostalgie după acea perioadă din viața politică americană cînd intelectualii ca atare nu aveau nici un cuvînt de spus în marile probleme ale politicii internaționale.

Sistemul politic american a instituit de mai bine de un secol un monopol complet al celor două partide burgheze, republican și democrat, asupra principalelor funcții elective : președinția, Camera Reprezentanților, Senatul, guvernatorii.

„revolta rațiunii"

Boston. O demonstrație studențească în sprijinul poziției dr. Benjamin Spock, eminentul pediatru american, dat în judecată pentru atitudinea sa protestatară față de politica S.U.A. în Vietnam. Pe prima placardă scrie : „Aduceți pe soldați acasă vii"

Eugen Preda

Prin tradiție, partidul republican a polarizat pe reprezentanții marelui capital, pe americanii de origine anglo-saxonă. Desigur, în partidul democrat, lumea de afaceri nu este mai puțin reprezentată dar, tot prin tradiție, el a obținut atașamentul sindicatelor, al unor largi categorii aparținînd minorităților rasiale și religioase. Unul din paradoxurile acestui partid constă în faptul că i s-au raliat rasiștii albi din sud și intelectualii „liberali" din nord. De altfel, noțiunile de „conservatori" și „liberali" au în Statele Unite o cu totul altă semnificație decît în Europa. Pe plan legislativ, de pildă, alianța cea mai efectivă în Congres a constituit-o întotdeauna acțiunea comună a democraților din sud cu republicanii conservatori. Așa-numita ideologie liberală, la care a subscris în mare parte intelectualitatea americană, este un subprodus al perioadei interbelice. Ea predica atașamentul față de idealurile „părinților fondatori" ai națiunii americane, ținea în mare cinste concepțiile lordului Keynes, constituia un refugiu pentru intelectualii care, respingînd ideile luptei de clasă, sperau să-și „salveze" sufletele de cinismul și corupția din cele două partide ale mecanismului puterii.

Liberalismul era totodată alimentat de atitudinile reformiste ale unei părți a marii burghezii, interesată să prevină prin metode „pașnice" un proces de radicalizare a maselor, de tendința, existentă mai ales în rîndurile intelectualității, de a găsi un compromis între idealurile lui Washington, Jefferson, Lincoln și realitățile Americii contemporane. Practicarea anticomunismului era folosită ca un scut împotriva eventualelor acuzații că liberalismul american ar fi o mișcare de stînga.

O dată cu venirea lui Franklin D. Roosevelt la Casa Albă, s-a înregistrat un mare aflux de idei și de persoane de la instituțiile de învățămînt superior și din rîndurile liber profesioniștilor spre partidul democrat. Într-o măsură tot mai mare au început să fie recrutați intelectuali în aparatul guvernamental. În America postbelică, în toiul „războiului rece", liberalii americani s-au scindat. În 1947 a fost creată organizația „Americans for Democratic Action" (A.D.A.), care a jucat un rol însemnat în împingerea curentului liberal pe panta anticomunismului.

Isteria anticomunistă, atacurile referitoare la „infiltrarea" în guvern a comuniștilor, neîncrederea față de intelectuali, declanșate de mccarthism, au avut ca rezultat intrarea liberalismului într-o stare de somnolență și au înghețat, cu rare excepții, orice manifestare a intelectualilor pe tărîmul politicii. În acea perioadă, idolul liberalilor americani a devenit Adlai Stevenson, care a candidat fără succes, în 1952 și în 1956, din partea partidului democrat, la președinția Statelor Unite.

Revoluția tehnico-științifică, inclusiv implicațiile ei militare, au făcut să crească rolul intelectualilor în societatea americană. Creșterea masivă a populației și noile condiții materiale și sociale au deschis totodată mai larg porțile universităților. Dacă, în 1952, numărul studenților se ridica la două milioane, în prezent există 6,5 milioane de studenți. Transformările revoluționare care au avut loc în lume au pus sub semnul întrebării multe din dogmele care au alimentat concepțiile americanilor. În aceste condiții, A.D.A. a continuat să rămînă o organizație minusculă. Dar o dată cu Administrația Kennedy, ea a reînceput să se manifeste mai activ, cu toată suspiciunea inițială față de președinte și, mai ales, față de vicepreședinte. În alegerile din 1964, membrii ei au formulat lozinci de pace și pentru schimbări sociale, o opoziție hotărîtă față de extrema dreaptă care, așa cum au arătat alegerile din acel an, a reușit să întrunească pentru senatorul Goldwater aproape 30 de milioane de voturi.

Alegerile din 1964 au relevat că dreapta are o bază de masă care decurge din deposedarea de „un loc sub soare" a milioane de oameni din rîndurile fermierilor și burgheziei mici și mijlocii, ca urmare a politicii monopolurilor. Acest mare grup de oameni formează ceea ce renumitul sociolog C. Wright Mills denumea „lumpen burghezie". Dreapta beneficia și beneficiază de sprijinul financiar ocult al acelor „nouveaux riches", milionarii din Texas, proprietarii fabricilor legate de comenzi militare din noile zone industriale ale vestului îndepărtat. În aceste împrejurări, unii din liderii A.D.A., printre care și actualul vicepreședinte Hubert Humphrey, au trecut cu arme și bagaje în Administrație.

Cel mai grav ferment al nemulțumirii: agresiunea S.U.A. în Vietnam

Agresiunea în Vietnam a reprezentat fermentul care a răscolit în profunzime comunitatea intelectuală din Statele Unite, aducînd la suprafață un întreg cortegiu de nemulțumiri.

Printre acestea un loc de frunte l-a ocupat și problema rasială, a cărei acuitate a devenit tot mai mare în ultimii ani. O bună parte a intelectualității n-a ezitat să participe de la bun început la mișcarea pentru drepturile civile ale negrilor. Amploarea acestui sprijin a fost evidențiată și cu prilejul ultimelor evenimente dramatice, care au culminat cu asasinarea pastorului Martin Luther King. La funeraliile sale au participat, sau și-au afirmat solidaritatea cu lupta sa, numeroși dintre cei mai de vază intelectuali americani.

Privind retrospectiv, epicentrul nemulțumirilor a fost lumea universitară. În raportul asupra cauzelor tulburărilor studențești de la Berkeley, prezentat în mai 1965 „Consiliului tutorilor universității din California", se sublinia că „generația actuală de studenți este nemulțumită de ritmul schimbărilor din societatea americană și această nemulțumire este ascuțită și profundă". Nemulțumirea s-a răspîndit și în alte cercuri ale intelectualității americane. Arthur Miller, Norman Mailer, Mary McCarthy, Gore Vidal, ca să nu cităm decît cîteva nume, s-au manifestat public împotriva războiului din Vietnam, au consacrat eseuri și alte lucrări problemelor ridicate de acest război.

Repolitizarea scriitorilor americani după lunga tăcere din perioada mccarthistă a devenit un fenomen frapant al vieții sociale. Într-un studiu intitulat „Intelectualii și puterea", Marcus Raskin, co-director al Institutului de studii politice din Washington, fost consilier al Casei Albe în problemele dezarmării, scria: „Judecata intelectualilor americani începe să se trezească dintr-un vis amăgitor. Cauza acestei deșteptări nu este nici eroică, nici morală. Ea se datorește în parte marii antipatii dintre Administrația Johnson și intelectuali, antipatie generată de războiul din Vietnam. Intelectualii nu au văzut pînă acum că națiunea noastră era devorată de propriul său imperialism și retorica fariseică orbea comportarea noastră. Ca rezultat al războiului din Vietnam și al ascensiunii unei noi generații de intelectuali americani, se naște voința de a pune sub semnul întrebării postulate care au comandat politica americană timp de o generație. Aceasta nu s-ar fi produs sub Administrația Kennedy, deoarece Kennedy și anturajul său afectaseră un stil și o atitudine mai confortabile pentru intelectuali. În această epocă, mulți dintre noi nu erau pregătiți să pună în discuție problema imperialismului american. În fapt noi eram servitorii lui". În ce-l privește, Raskin nu a rămas numai la analize și declarații. Alături de dr. Benjamin Spock, cel mai mare pediatru american, de scriitorul Mitchel Goodmann, de capelanul Universității din Yale, William Sloan Coffin, el a declanșat o acțiune în rîndurile tineretului pentru a-l determina să refuze serviciul militar în Vietnam. Toți urmează să fie judecați, fiind pasibili de mai mulți ani de închisoare.

Cînd dr. Spock, ale cărui cărți depășesc tirajele lui Hemingway și Steinbeck, a fost întrebat de ce prin lupta sa împotriva războiului din Vietnam riscă să capete cinci ani de închisoare, a răspuns: „Noi considerăm acest război imoral și ilegal din toate punctele de vedere. Nu aspirăm să devenim martiri și nu dorim să fim trimiși la închisoare. Ceea ce căutăm noi este să ne salvăm țara". 358 de profesori de la Universitatea Yale — o treime din corpul profesoral — au semnat o declarație în favoarea capelanului Coffin. Dr. Spock a primit din Los Angeles 3 500 de „declarații de complicitate", purtînd semnăturile profesorilor și studenților secției locale a universității din California.

Un proces de polarizare are loc și în rîndurile A.D.A. Actualul său președinte, cunoscutul economist John K. Galbraith, a obținut din partea consiliului acestei organizații să sprijine investitura senatorului Eugene McCarthy la candidatura partidului democrat pentru alegerile prezidențiale. A.D.A. a salutat hotărîrea președintelui Johnson de a nu-și mai depune candidatura în alegerile din 1968 și de a limita bombardamentele asupra Republicii Democrate Vietnam. Președintele A.D.A. a cerut ca secretarul de stat Dean Rusk, consilierul Casei Albe Walt Rostow și adjunctul secretarului de stat pentru Extremul Orient, William Bundy, „asociații cei mai apropiați ai dezastruoasei (politici) duse pînă acum" să demisioneze pentru a demonstra sinceritatea intențiilor lui Lyndon Johnson de a modifica politica în problema vietnameză.

Mulți observatori ai vieții politice americane consideră frămîntările din rîndurile intelectualității și atitudinea ei față de politica Administrației drept o „revoltă a rațiunii". Pentru Irving Kristol, „cu toate că această nemulțumire nu afectează decît o minoritate, nu înseamnă că ea constituie un fapt mai puțin grav. Este foarte îndoielnic că Statele Unite ar putea să continue să joace un rol imperial fără aprobarea intelectualității lor... Opoziția intelectualilor ar însemna că acest rol va fi jucat într-un climat interior de divergențe ideologice care vor slăbi hotărîrea oamenilor noștri de stat și vor diminua credibilitatea politicii lor externe". Deși lipsiți de o influență hotărîtoare asupra mecanismului puterii, intelectualii, mai ales cei din tînăra generație, pătrunzînd în viața socială într-o nouă ipostază, se afirmă, în contextul opoziției față de agresiunea în Vietnam, ca o forță vie a societății americane contemporane.

Iugoslavia în relațiile economice internaționale

Dr. Ranko Petkovici
redactor șef adjunct
al revistei „Medunarodna Politika"

Într-o perioadă relativ scurtă, Iugoslavia a obținut rezultate importante în dezvoltarea și emanciparea sa economică. Odinioară țară înapoiată, cu o structură economică destul de limitată și cu un venit național pe locuitor care în anul 1939 depășea cu puțin 100 de dolari, ea se încadrează astăzi, potrivit criteriilor internaționale, în rîndul țărilor cu un nivel de dezvoltare mediu ; venitul național pe locuitor, în anul 1967, a reprezentat circa 570 de dolari. S-a schimbat în mod esențial structura economiei. În anul 1947, ponderea industriei în venitul național total era de 29 la sută, a agriculturii de 37 la sută, iar a celorlalte ramuri de activitate de 34 la sută. În anul 1966, această structură se modificase deja într-o mare măsură : ponderea industriei în venitul național total a ajuns la 50 la sută, a agriculturii la 20 la sută, iar a celorlalte ramuri de activitate la 30 la sută.

Rezultatele obținute în domeniul dezvoltării, precum și importantele schimbări în structura economiei naționale au permis Iugoslaviei să-și sporească ponderea în diviziunea internațională a muncii și în evoluția economiei mondiale în general. Schimburile de mărfuri cu străinătatea, în ambele direcții (export și import), au crescut considerabil. De la circa 300 milioane dolari, în anul 1947, valoarea schimburilor de mărfuri a crescut la circa 3 miliarde dolari, în anul 1967.

Nivelul atins în dezvoltarea industrială a exercitat o influență importantă asupra schimbărilor structurale în comerțul cu străinătatea. De pildă, dacă în anul 1953 produsele cu un înalt grad de prelucrare reprezentau 17 la sută din totalul exportului, în anul 1966 ponderea lor a crescut la circa 52 la sută. Aceasta reflectă o nouă calitate a încadrării țării în diviziunea internațională a muncii, dar rezultatele obținute sînt totuși nesatisfăcătoare în raport cu posibilitățile și necesitățile accelerării în continuare a dezvoltării industriale.

Se știe că Iugoslavia nu aparține nici uneia din grupările economice europene. În același timp, ea tinde să-și îmbunătățească relațiile cu ele nu numai pentru faptul că este o țară europeană și că, în mod tradițional, colaborează cu țările membre ale acestor grupări, ci și pentru faptul că se pronunță în mod activ pentru o colaborare economică mai largă cu țările respective.

Fără a intra într-o analiză amănunțită a legăturilor economice pe care Iugoslavia le întreține astăzi cu peste 120 de țări din toate regiunile lumii, trebuie subliniat că această colaborare se dezvoltă cu mult succes pe baza aplicării consecvente a principiilor coexistenței pașnice și active.

■

Țările membre ale Pieței comune europene reprezintă pentru Iugoslavia un partener comercial tradițional. Fapt este că această grupare economică absoarbe, de mai mulți ani, peste 25 la sută din volumul total al exporturilor iugoslave și, pe de altă parte, acoperă aproape în mod regulat circa 33 la sută din volumul total al importurilor iugoslave, iar în anul 1967 chiar peste o treime.

Tabelul alăturat reflectă dezvoltarea schimburilor comerciale între R.S.F.I. și C.E.E.

	În milioane dolari			
	1959	1962	1966	1967
Exportul R.S.F.I. (total)	471 100%	691 100%	1223 100%	1252,88 100%
— din care în C.E.E.	125 26,2%	188 27,1%	340 27,8%	371,6 29,7%
Importul R.S.F.I. (total)	678 100%	888 100%	1595 100%	1707,60 100%
— din C.E.E.	194 28,3%	251 28,3%	410 25,7%	656,96 38,6%

Pe baza datelor cuprinse în tabel se pot constata următoarele : 1) exportul iugoslav este în continuă creștere, dar este insuficient pentru a acoperi importul ; 2) importul din C.E.E. în Iugoslavia este cu mult mai mare decît exportul iugoslav, iar în anul 1967 a reprezentat 38,6 la sută din volumul total al importului iugoslav, atingînd astfel o cifră record în schimburile comerciale de pînă acum. Din cauza acestei evoluții a exporturilor și importurilor, s-a ajuns, în anul 1967, la un mare deficit în balanța comercială a Iugoslaviei cu C.E.E., în valoare de 285,2 milioane dolari.

Dacă facem o analiză mai concretă a volumului schimburilor comerciale cu fiecare țară membră a C.E.E. în parte, putem constata că circa 83 la sută din volumul total al comerțului iugoslav cu această grupare economică revine Italiei și Republicii Federale a Germaniei, iar circa 17 la sută celorlalte țări membre (Belgia, Olanda, Franța). Astfel, în anul 1967 valoarea exporturilor Iugoslaviei în Italia a reprezentat 225,36 milioane dolari (circa 18 la sută din valoarea totală a exporturilor iugoslave), iar valoarea importurilor a reprezentat 227,92 milioane dolari (circa 14 la sută din totalul importurilor) ; prin aceasta Italia și-a consolidat primul loc în comerțul exterior al Iugoslaviei. Republica Federală a Germaniei, care a ocupat un timp primul loc în volumul total al schimburilor comerciale cu Iugoslavia, s-a plasat în anul 1967 pe primul loc în importul iugoslav (285,84 milioane dolari față de 154,72 în anul 1966), iar în ceea ce privește exportul iugoslav pe locul trei (96,48 milioane dolari față de 113,84 milioane dolari în anul 1966), situîndu-se astfel, în ansamblu, pe locul doi în volumul total al schimburilor comerciale externe ale Iugoslaviei.

Deficitul permanent al balanței comerciale iugoslave în schimburile cu C.E.E. are anumite cauze obiective, rezultînd și din faptul că Iugoslavia a avut nevoie, în procesul industrializării, al dezvoltării rapide a economiei sale, de importuri mai mari din această regiune dezvoltată, astfel încît nu se putea aștepta o echilibrare completă a balanței comerciale. Dar pe lîngă aceasta, exportul iugoslav ar fi fost fără îndoială cu mult mai mare, îndeosebi în ultimii cîțiva ani — cînd Iugoslavia și-a dezvoltat deja în mare măsură industria, precum și agricultura — dacă n-ar fi existat anumite dificultăți obiective ce au survenit în cadrul schimburilor ca urmare a politicii economice protecționiste aplicate de C.E.E.

Structura exportului iugoslav pe piața țărilor membre ale C.E.E. se compune în general din 40 la sută — produse industriale, 40 la sută — produse agricole și 20 la sută — materii prime. Pentru o parte din produsele industriale exportate pe piața C.E.E. vama este mai mare decît taxele vamale naționale anterioare, în timp ce toate produsele industriale în ansamblu au un tratament cu mult mai nefavorabil în comparație cu vamele valabile în prezent pentru țările membre ale C.E.E.

Totuși, cu mult mai important este faptul că aproape întregul import de produse agricole în C.E.E este supus unor măsuri protecționiste suplimentare. Aplicarea mecanismului suplimentar de protecție în întregime, sub diferite forme — care la începutul creării pieței agricole comune a C.E.E. a acționat ca o măsură excepțională și supli-

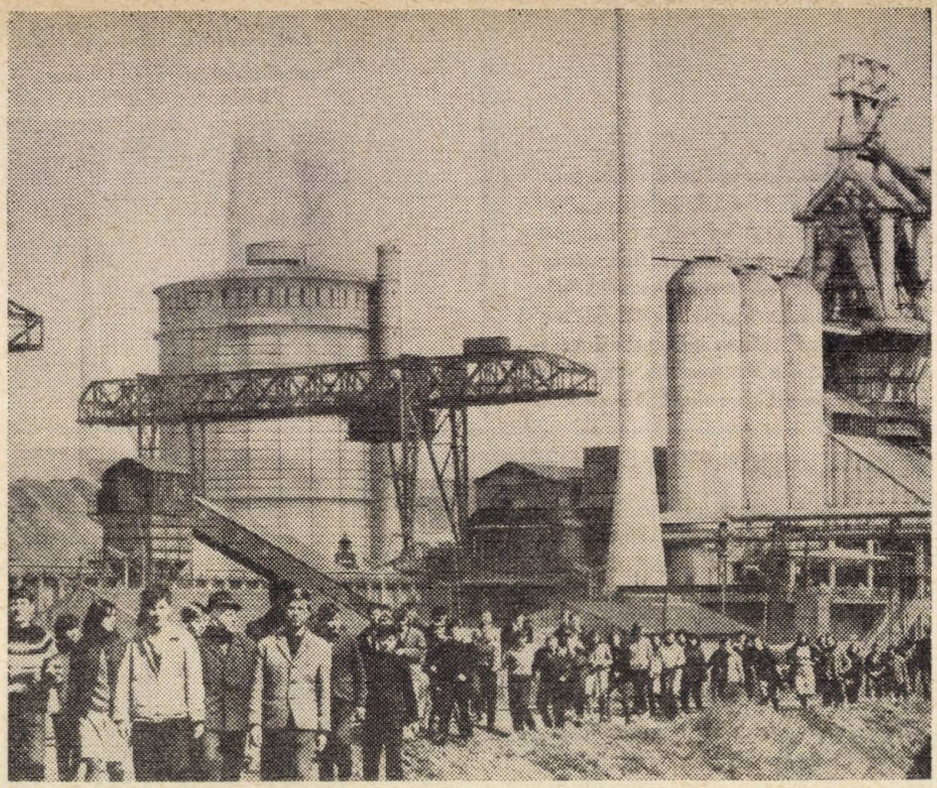

Imagine parțială a uzinei de la Zenica (Bosnia), cea mai mare întreprindere a industriei metalurgice iugoslave

mentară — a devenit o practică din ce în ce mai largă. Din cauza acestei situații, exportul iugoslav de produse agricole este cu mult sub nivelul posibilităților reale.

■

Colaborarea economică a Iugoslaviei cu țările membre ale A.E.L.S. este relativ dezvoltată. Ea este intensă cu Austria și Elveția, ținînd seama de relațiile de vecinătate, tradițiile îndelungate și contactele frecvente. Într-o măsură mai mică s-a dezvoltat colaborarea cu celelalte țări membre ale A.E.L.S., îndeosebi în domeniul schimburilor de mărfuri ; dar ea este destul de dezvoltată în domeniul cooperării tehnice, în domeniul financiar precum și în unele ramuri ale schimbului de mărfuri, cum sînt produsele industriei de prelucrare a lemnului, industriei de conserve, de construcții navale etc. Ponderea țărilor membre ale A.E.L.S. în schimburile comerciale curente reprezintă 11—12 la sută din totalul comerțului exterior iugoslav.

În relațiile economice ale Iugoslaviei cu țările membre ale A.E.L.S. sînt prezente în permanență două dificultăți obiective. Prima constă în capacitatea de absorbție limitată a pieței respective (cazul Austriei și Elveției) pentru mărfuri iugoslave, ceea ce acționează restrictiv asupra volumului importului iugoslav din această zonă, deși plățile se fac în valută convertibilă. O altă dificultate constă în distanța mare la care sînt situate celelalte țări membre ale A.E.L.S., unde capacitatea de absorbție a pieței este mai mare, dar cheltuielile și condițiile de transport sînt un factor care îngreuiază competitivitatea mărfurilor iugoslave.

Primele convorbiri între A.E.L.S. și Iugoslavia au fost purtate la Geneva în decembrie 1965. Scopul acestor convorbiri a fost găsirea căilor pentru dezvoltarea continuă a colaborării economice reciproce.

Această primă întîlnire a fost urmată de întîlnirile din iunie 1966 și iunie 1967. La ultima întîlnire s-a ajuns la constatarea comună că dezvoltarea contactelor este în interesul atît al țărilor membre ale A.E.L.S. cît și al Iugoslaviei. A fost format un grup de lucru comun din care fac parte reprezentanții tuturor țărilor membre ale A.E.L.S., inclusiv Finlanda, în scopul examinării planurilor concrete de interes reciproc pentru dezvoltarea colaborării economice și tehnice, precum și pentru extinderea comerțului între Iugoslavia și aceste țări.

■

Prin acordul cu privire la participarea Iugoslaviei la activitatea organelor C.A.E.R., încheiat la 17 septembrie 1964, s-a creat posibilitatea de a dezvolta, paralel cu relațiile bilaterale, și unele forme de relații multilaterale cu țările socialiste, membre ale Consiliului de Ajutor Economic Reciproc, în diferite domenii economice. De pildă, posibilitatea unei colaborări mai strînse în industria constructoare de mașini, în metalurgie, industria chimică etc. s-a dovedit a fi corespunzătoare intereselor ambelor părți.

Acordul prevede participarea Iugoslaviei la unele comisii, cum sînt Comisia permanentă a C.A.E.R. pentru comerțul exterior, Comisia pentru probleme valutare și financiare, Comisia pentru construcții de mașini, pentru siderurgie, pentru metalurgie neferoasă, pentru industrie chimică, pentru coordonarea cercetărilor științifice și tehnice și Comisia pentru industria radiotehnică și electronică. La celelalte comisii, cum sînt comisiile pentru transporturi și pentru probleme economice, Iugoslavia participă în calitate de observator.

Una dintre cele mai importante și mai largi forme de colaborare a Iugoslaviei cu țările membre ale C.A.E.R. își găsește expresia în comerțul exterior, îndeosebi în încheierea acordurilor pe termen lung, cum sînt de pildă acordurile cu privire la schimburile de mărfuri între R.S.F.I. și țările membre ale C.A.E.R. pe perioada 1966—1970.

După reluarea relațiilor economice și politice în anul 1954, volumul schimburilor de mărfuri între Iugoslavia și țările membre ale C.A.E.R. a înregistrat o permanentă creștere ; astfel, în perioada 1961—1965, ponderea lui în comerțul exterior al R.S.F.I. a crescut de la 23 la sută la 34,8 la sută. În anul 1967, valoarea exporturilor iugoslave în țările membre ale C.A.E.R. a reprezentat 5 666 milioane dinari noi, iar valoarea importurilor din aceste țări — 5 556 milioane dinari noi (12,5 dinari noi =1 dolar).

Pe lîngă schimburile de mărfuri, la extinderea colaborării economice dintre Iugoslavia și țările membre ale C.A.E.R. contribuie în mare măsură și comisiile mixte de colaborare economică, precum și folosirea unor forme de cooperare și specializare în domeniul diferitelor ramuri industriale.

■

Țărilor în curs de dezvoltare le revin 15 la sută din valoarea totală a schimburilor comerciale externe ale Iugoslaviei. Aplicînd în mod consecvent politica de ajutorare a țărilor în curs de dezvoltare, Iugoslavia alocă în fiecare an sume importante pentru creditarea exportului de obiecte de investiții. Valoarea tuturor acordurilor cu privire la investiții, încheiate pînă acum cu aceste țări, depășește 800 milioane de dolari.

Exportul bunurilor de investiții iugoslave (echipament, nave și mașini) în țările în curs de dezvoltare a atins, în perioada 1959—1966, suma de 450 milioane dolari. Pe ramuri industriale, cea mai mare parte a exportului revine construcțiilor de mașini — 39 la sută, apoi construcțiilor navale — 38 la sută, industriei constructoare de motoare — 12 la sută, industriei electrotehnice — 9,5 la sută și industriei constructoare de vehicule pe șine — 1,5 la sută. Structura exportului respectiv pe regiuni este următoarea : Asia 46 la sută, Africa 31 la sută, America Latină 18 la sută, Orientul Apropiat și Mijlociu 5 la sută. Cei mai mari importatori de bunuri de investiții iugoslave în perioada 1950—1965 au fost : India 68 milioane dolari, Indonezia 43, Liberia 39, R.A.U. 34, Brazilia 31, Argentina 26, Pakistan 15 milioane dolari.

Organizațiile economice iugoslave au construit sau construiesc în țările în curs de dezvoltare circa 140 de obiective și instalații energetice și industriale.

Reconstrucția și modernizarea industriei iugoslave, îndeosebi a industriei construcțiilor de mașini, prevăzute în reforma economică, reprezintă un factor important pentru stimularea continuă a construcției de obiective și instalații complete în țările în curs de dezvoltare. Iugoslavia este hotărîtă să se adapteze în acest domeniu condițiilor și necesităților specifice ale partenerilor săi. Cu o serie de țări, în primul rînd cu cele în care a fost atins deja un anumit grad de industrializare, colaborarea economică se bazează pe cooperare industrială. Ce-i drept, în acest domeniu s-au făcut abia primii pași, dar există posibilități importante. Exportul de produse

→

industriale iugoslave, realizate pe baza cooperării cu țările în curs de dezvoltare, a reprezentat în anul 1966 circa 13 milioane dolari, iar potrivit planului, în anul 1970 va ajunge la circa 100 milioane dolari.

■

În anul 1968, o sarcină importantă în domeniul comerțului exterior este continuarea eforturilor în vederea dezvoltării colaborării cu principalii parteneri comerciali ai Iugoslaviei : țările socialiste, țările membre ale Pieței comune și țările în curs de dezvoltare.

Cu țările socialiste au început discuții în vederea găsirii formelor celor mai elastice de schimb și de plăți. Sîntem conștienți cu toții că nu se poate trece peste noapte la forme noi. Dar, în interesul lărgirii schimburilor, trebuie create condiții pentru o decontare și un comerț mai elastic, contribuindu-se prin aceasta la extinderea relațiilor economice, ceea ce este în interesul ambelor părți.

Se așteaptă ca forurile corespunzătoare ale Pieței comune să-și dea avizul pentru începerea de tratative comerciale în vederea reglementării relațiilor reciproce pe o bază mai trainică. Partea iugoslavă a atras de mult atenția asupra daunelor provocate din cauză că nu s-a ajuns la masa de tratative și că nu s-au găsit soluții pentru problemele ridicate de Iugoslavia în mod iustificat. Regimul iugoslav al comerțului exterior și de devize, situația întreprinderilor și caracterul economiei naționale oferă suficiente posibilități pentru găsirea unor soluții în toate problemele deschise, pe o bază lipsită de discriminări.

În anul următor va trebui modificată și linia nu prea favorabilă în schimburile cu țările în curs de dezvoltare. Trebuie salutat ca un început bun acordul preferențial între Iugoslavia, India și R.A.U. care cuprinde circa 400 de produse și prevede reducerea reciprocă a taxelor vamale cu circa 40 la sută în prima fază, iar ulterior cu 50 la sută.

■

În contextul general al dezvoltării fructuoase a relațiilor frățești româno-iugoslave, cunosc o continuă extindere și diversificare legăturile economice dintre Republica Socialistă România și Republica Socialistă Federativă Iugoslavia. Astfel, în anii 1960—1966, volumul comerțului dintre Iugoslavia și România a crescut de 3,2 ori.

O expresie elocventă a posibilităților vaste de lărgire a colaborării economice dintre cele două țări vecine și prietene o constituie sistemul hidroenergetic de la Porțile de Fier. Construirea cu succes, prin efortul comun al celor două țări, a acestui obiectiv de o deosebită importanță în dezvoltarea economiei celor două țări, în îmbunătățirea navigației internaționale pe Dunăre, reprezintă un simbol al prieteniei și colaborării româno-iugoslave.

Înaintarea celor două țări pe calea progresului economic și social creează noi condiții favorabile pentru intensificarea continuă a colaborării frățești dintre cele două țări, în interesul popoarelor român și iugoslav, al cauzei socialismului și păcii în lume.

Belgrad, aprilie

Am publicat în numărul trecut o prezentare a cărții lui Michel Braive, „Era fotografiei", însoțită de cîteva imagini semnificative pe care autorul ne-a autorizat să le reproducem. În numărul de față, Braive evocă pentru cititorii revistei „Lumea" cîteva episoade însemnate din istoria fotografiei, explicînd și modul în care și-a alcătuit lucrarea.

Michel Braive

conferențiar al Muzeelor Naționale franceze

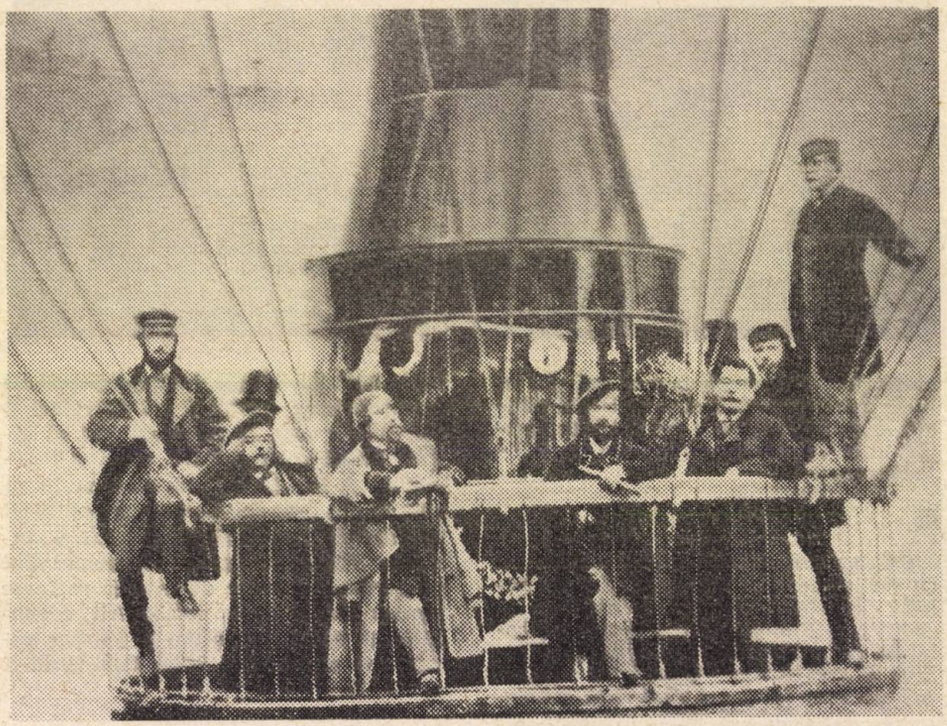

Paris. „Aeronauți" în balonul lansat de frații Godard

O fotografie de senzație în presa de la sfîrșitul secolului trecut : duelul dintre Clémenceau și Deroulède

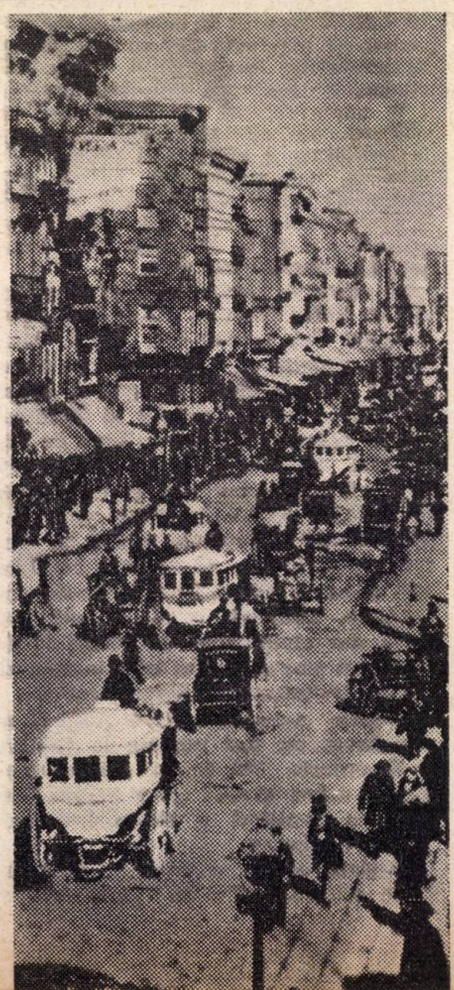

O imagine de pe Broadway... dar e vorba de New York-ul anului 1863

De la invenția lui Niepce la pasiunea lui Zola

In secolul al XVIII-lea, Franklin a încununat edificiul enciclopedist inventînd paratrăznetul.

În 1765 se năștea Niepce, cel ce avea să inventeze „pupila artificială" (diafragma); descoperire a unui geniu care a conceput, de altfel, fotografia în multe din aspectele ei.

În 1839, Daguerre a îngăduit „dezvăluirea publică" a unei descoperiri pe care o făcuse cu 17 ani înainte, în climatul confidențial al foarte provincialului oraș Chalon-sur-Saône.

Prin multe peripeții a trecut această invenție pentru a se impune; englezul Fox Talbot era cît pe-aci să smulgă Franței descoperirea lui Daguerre. Talbot publica în 1844 prima carte ilustrată cu fotografii (pe atunci lipite alături de text), sub titlul fericit ales „The Pencil of Nature" („Creionul naturii"). De natură, această imagine se atașa din ce în ce mai mult, justificînd proclamația unei reviste din 1872: „Comuna văzută de un martor fidel: fotografia".

Perfecționarea procedeelor fotomecanice avea să stimuleze neîncetat progresul fotografiei de presă deși, drept vorbind, culegerea cu privire la Comună era încă alcătuită din gravuri făcute după fotografii, dar, prin 1880—1890, „martorul fidel" devenea cu adevărat reproducerea directă a „vederilor", din ce în ce mai diverse și din ce în ce mai indiscrete.

În 1886, Nadar realiza primul interviu ilustrat din lume, acordat de chimistul francez Chevreul; acesta îi declara: „Nu cred decît în ceea ce văd". În cartea mea „Era fotografiei", am reprodus macheta originală a acestei fantastice „premiere" a presei mondiale.

Din domeniul foto-jurnalisticii, care a progresat neîncetat, să citățm exemplul cît se poate de remarcabil, prin știința punerii în pagină, dat de „Berliner Illustrierte Zeitung" din anii 1925, atît de hotărîtori pentru progresul veacului nostru.

În ce privește filatelia, merită să citățm unul din primele timbre realizate prin reproducerea directă a unei fotografii: timbrul e românesc și înfățișează un avion. Am avut plăcerea să reproduc în cartea mea acest timbru, emis în 1928.

În fotografia de război, putem verifica cît de greu s-a ajuns la surprinderea „momentului hotărîtor", atît de căutat în paginile ziarelor. În 1855—1856, Crimeea constituia tema primului foto-reportaj de război și teatrul de operație al primilor „trimiși speciali" ai ziarelor engleze (pe frontul de la Sevastopol). Roadele muncii lor au fost imense. Ei n-au înfățișat însă decît un „război curat". Au fotografiat cîmpurile de luptă fortificațiile, armele și vasele de război în timpul debarcării de la Balaklava. Trimișii speciali Fenton și Robertson au întocmit un proces verbal minuțios, care i-a determinat pe comandanți să ordone să nu fie curățate rămășițele războiului; reporterul Robertson sosise în Crimeea după terminarea luptelor!

Fenton și Robertson străbăteau Crimeea cu o trăsură-laborator absolut fantastică, pentru a pregăti și developa plăci de sticlă de formatul 30 × 40 cm., din care nu trăgeau, pe hîrtie, decît mici probe. Totuși, cum nu putuseră să participe la bătălie, decît să tot fotografieze cadavre, Fenton și Robertson s-au apucat „să tragă în poză" (cum se spunea pe atunci) statele majore și soldații.

„Vînătorii de imagini" operau pretutindeni.

Încă în 1842, baronul Gros, ambasadorul Franței la Bogota, realiza peisaje, la ora prînzului, în plin soare: se știe și că luarea imaginii dura 47 de secunde — așa cel puțin menționează Gros, cu propria lui mînă, pe o minunată fotografie făcută în Columbia. Această mărturie are importanța ei, fiindcă alungă prejudecata comună despre „pozarea" foarte îndelungată. Strămoșii noștri, dimpotrivă, erau preocupați de rapiditatea ei. Faimosul Nadar vorbea încă în 1865 de „clipa hotărîtoare". În ciuda unui aparataj mai mult greoi decît complicat, fotografii izbuteau să colinde lumea pentru a opera în cîteva clipe: mai puțin de un minut.

La București, în 1856, fotograful vienez Angerer a făcut excelente peisaje, din care am reprodus unul în cartea mea. Am fost uluit de aceste extraordinare mărturii, scoase la lumină de noroc și de întîmplare, cu care sînt logodiți și cercetătorii fotografiei, ca și arheologii.

Pe de altă parte, trebuie spus și că fotografia a favorizat foarte de timpuriu istoria artei. Flaubert, scriitorul, pleca împreună cu parizianul Maxime du Camp pe malurile Nilului pentru a realiza o incunabulă a genului, o importantă culegere de fotografii despre arta egipteană, datată 1852—1853. Curînd după apariție, fotografia a primit adeziunea vie a scriitorilor — și cu mult mai repede decît a celorlalți artiști. Baudelaire era amarnic la adresa ei dar foarte atras de propriile sale portrete fotografice. Pentru el fotografia se limita la rolul de „servantă". Romantismului său i s-a opus mai tîrziu naturalismul lui Zola, fanatic amator al obiectivului; spre sfîrșitul vieții, Zola era mistuit de pasiunea pentru imagini de tot felul, destinate romanelor sale.

Emile Zola fotograf. Se spune că marele scriitor se număra printre cei mai pasionați amatori ai anilor 1880—1900

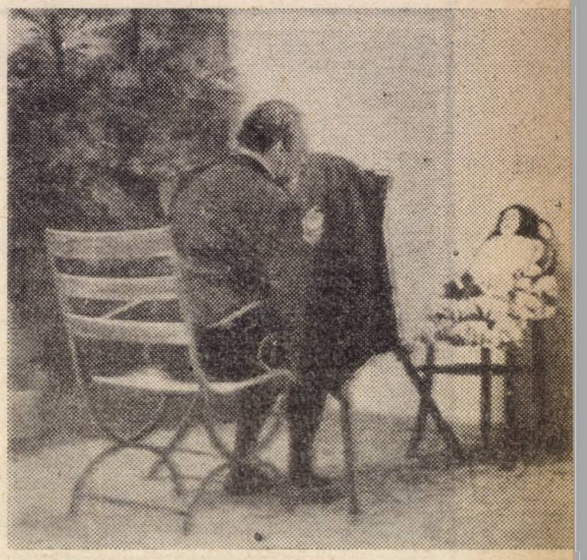

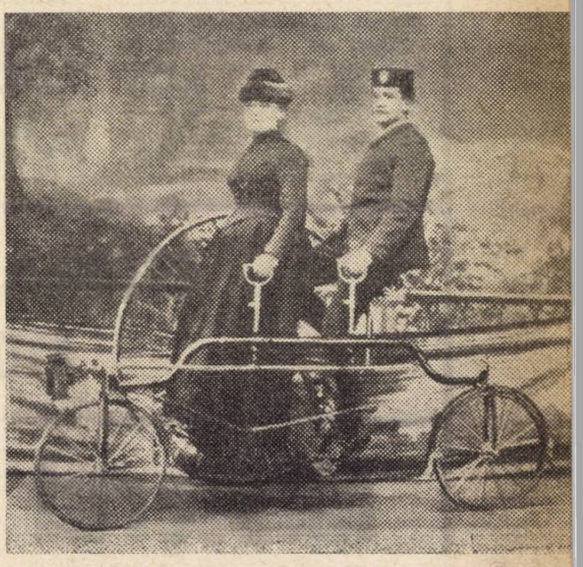

Ciclism 1880...

Curtea de justiție din Iawa (fotografie din 1875)

Leandro CASTELLANI
Luciano GIGANTE

Robert Oppenheimer, şeful echipei de atomişti de la Los Alamos, denumit ulterior „Mister atom", şi Franz Houtermans (dreapta), unul din cei trei mari savanţi atomişti rămaşi în Germania în perioada hitlerismului. După război s-a aflat că Houtermans, antinazist convins, era sub supravegherea strictă a Gestapoului. Hitleriştii n-au putut beneficia de lucrările lui.

ISTORIA BOMBEI ATOMICE (9)

Misterul celor „cinci minute"

UN TREN MISTERIOS OPREŞTE LA LAMY

Primăvara anului 1943 : un tren venind din Chicago s-a oprit la Lamy, cea mai mică gară din statul Noul Mexic. Timp de doi ani, trenurile vor respecta la diferite intervale această oprire excepţională pentru a permite să coboare doi sau trei călători, fără să mai vorbim de numeroasele lor bagaje. Puţini trecători care se aflau în apropierea gării nu ar fi putut recunoaşte în aceşti călători grăbiţi pe cîţiva din cei mai celebri fizicieni ai lumii : Fermi, Bethe, Oppenheimer, Segre, Fuchs, Peierls, Frisch, Teller, Wigner. Noii veniţi se suiau în automobilele militare care îi aşteptau şi care porneau imediat spre Santa Fé.

Oamenii de ştiinţă primiseră consemnul să nu arate că se cunosc între ei, să evite să-şi anunţe titlurile universitare, deoarece prezenţa simultană în această regiune neospitalieră a unui număr atît de mare de turişti cultivaţi ar fi putut să trezească bănuieli. Ei urmau să se prezinte la o anumită adresă din Santa Fé : „East Palace, 109". La această adresă, două încăperi mici formau biroul „proiectului Manhattan", punct de joncţiune între fizicieni şi misterioasa localitate Y, unde se înălţau încetul cu încetul laboratoarele atomice.

Oppenheimer a sosit la Los Alamos la 15 martie 1943, cu mult înainte de terminarea construcţiilor, împreună cu cîţiva membri ai echipei sale. Au venit apoi profesorii de la Universităţile din Princetown, Chicago, California, Wisconsin şi Minnesota.

Începînd de la sfîrşitul verii anului 1943, cei mai buni fizicieni din Anglia care nu se consacrau lucrărilor destinate construirii radarului au plecat în Statele Unite, pe baza hotărîrilor conferinţei de la Québec, care prevedea unificarea totală a eforturilor britanice şi americane. Aceşti fizicieni se numeau Oliphant, Chadwick, Frisch, Peierls, Fuchs...

De la sfîrşitul anului 1942 pînă în 1944, soarta puterilor „axei" a suferit o schimbare hotărîtoare. În U.R.S.S., în Africa, în Atlantic, forţele aliate trecuseră la ofensivă. La 2 noiembrie 1942, mareşalul Rommel comunica prin radio cartierului general al lui Hitler din Prusia orientală că la El Alamein situaţia este disperată şi că intenţionează să se replieze, atîta timp cît mai poate, la 30 km vest. A doua zi primea un lung mesaj prin radio : „Eu şi poporul german privim eroica bătălie defensivă angajată în Egipt cu deplină încredere în calităţile dv. de conducător, ca şi în curajul trupelor italo-germane pe care le comandaţi. În situaţia în care vă aflaţi în prezent, singurul ordin pe care vi-l pot da este să rezistaţi, să nu daţi înapoi nici cu un pas, să angajaţi în luptă toate tunurile, toţi soldaţii... Nu puteţi oferi trupelor dv. decît un singur drum, cel care duce la victorie sau la moarte. Adolf Hitler".

Iarna 1942-1943 a fost tragică pentru armata nazistă. „Trupele duc lipsă de muniţii şi de provizii — transmitea prin radio generalul von Paulus din Stalingrad, la 14 ianuarie 1943. Acum nu mai putem să ne păstrăm poziţiile... Avem 18 000 de răniţi pentru care nu există mîncare, îmbrăcăminte, medicamente. Rezistenţa nu mai are sens. Prăbuşirea este inevitabilă. Armata cere autorizaţia imediată de a capitula, pentru a salva viaţa trupelor care ne-au mai rămas". „Interzic capitularea — a răspuns Hitler. Armata a VI-a se va menţine pe poziţii pînă la ultimul om şi pînă la ultimul cartuş".

Ce se ascundea în spatele acestei încăpăţînări nebuneşti ? Numai demenţa lui Hitler ? Sau poate că Germania hitleristă îşi păstra într-adevăr speranţa de a învinge ? Pare de necrezut dar, chiar şi în 1944, cînd Germania era în flăcări, Hitler repeta neîncetat sloganurile lui macabre, care de altfel, după părerea savanţilor de la Los Alamos, nu erau cu totul absurde.

Ultimele cinci minute... Oare acest coşmar avea să ducă la unirea eforturilor tuturor fizicienilor din Statele Unite în cadrul unui singur şi mare program : bomba atomică ? Era vorba oare numai de frică ? Sau de un alibi bazat pe informaţii vagi, greu controlabile ? Este foarte important să se ştie adevărul asupra bombei atomice germane, nu numai pentru a stabili ce ambiţii avea Hitler, ci şi pentru a cunoaşte motivele care au stat la baza temerilor, bănuielilor şi, în cele din urmă, a hotărîrii savanţilor americani de a-şi continua cercetările pînă la capăt.

Pentru a împiedica prăbuşirea armatelor sale după eşecul „războiului-fulger", Hitler promisese neîncetat noi arme secrete, în stare să schimbe în cîteva zile situaţia dezastruoasă a Germaniei.

„În măsura în care pot să-mi reamintesc, deoarece este totdeauna greu să faci afirmaţii după atîţia ani — relatează Emilio Segre — se ştia că germanii lucrau cu uraniu şi, firesc, eram cu toţi extrem de îngrijoraţi. Dacă Hitler reuşea să fabrice bomba înaintea americanilor, s-ar fi produs o catastrofă îngrozitoare".

„Ştiam — confirmă Compton — că ei nu vorbeau despre bombă ca despre o supraarmă, ci mai degrabă ca despre o armă secretă. Ştiam cîtă atenţie acordau germanii fisiunii nucleare, pe care o studiau în mod cu totul deosebit. Presupuneam deci că încercau să fabrice o bombă atomică. Asta ne-a determinat să ne grăbim pentru a le-o lua înainte".

„Era lucrul de care ne temeam cel mai mult — confirmă, de asemenea, Eugen Wigner ; într-adevăr, la un moment dat am fost avertizaţi că în nordul Franţei au fost descoperite instalaţii ciudate, al căror scop rămîne necunoscut. Informaţiile despre reperarea acestor instalaţii erau foarte confuze şi ne temeam ca germanii să nu fi instalat în Franţa un mecanism menit să lanseze sau să propulseze bombe. Ne gîndeam cu groază la pericolul mortal care ameninţa proiectata debarcare aliată, dacă bomba ar fi fost lansată chiar în momentul efectuării ei".

PLĂNUIAU CU ADEVĂRAT HITLERIŞTII SĂ FABRICE BOMBA ATOMICĂ ?

Care este deci adevărul asupra bombei atomice germane ? Temerile fizicienilor emigraţi erau oare justificate ? Deşi cronica acestor temeri este plină de elemente contradictorii, ele au reprezentat o cotitură hotărîtoare în istoria bombei. S-a încercat de multe ori să se lămurească misterul bombei atomice germane, secretul „ultimelor cinci minute de război" anunţate de Hitler ca Apocalipsul secolului XX. Cu greu te poţi descurca în labirintul de controverse. E preferabil să se facă apel la mărturiile principalilor trei savanţi rămaşi în Germania în cursul celui de-al doilea război mondial. Aceste mărturii care, atunci cînd se referă la dificultăţile şi dramele lor personale, capătă tonul unor mărturisiri, constituie totuşi un document istoric păstrînd amprenta unei necunoscute asupra căreia planează şi azi un văl de mister. Aceşti trei savanţi sînt : Werner Heisenberg, şeful „proiectului uraniu" şi directorul In-

stitutului Kaiser Wilhelm din Berlin-Dalhem ; Frantz Houtermans, antinazist convins, a cărui istorie personală este dintre cele mai dramatice ; Carl Friedrich von Weizsäcker, considerat de Szilard, Wigner și de ceilalți emigrați drept cel mai periculos dintre fizicienii germani. În două scrisori datate 2 august 1939 și 7 martie 1940, Einstein îl acuza fățiș pe von Weizsäcker că este colaboratorul cel mai activ al proiectului atomic german, în calitate de fiu al baronului von Weizsäcker, subsecretar de stat la Ministerul de Război în Germania lui Hitler.

„De fapt — relatează von Weizsäcker — în august 1939 nu începusem încă să lucrez la proiect. Recunosc că era normal și logic ca Einstein să-și fi închipuit acest lucru de vreme ce eram specialist în fizica nucleară. Einstein reamintește în scrisoare că tatăl meu era subsecretar de stat. Pe atunci, Einstein nu știa — de altfel nu avea nici o posibilitate să știe — că tatăl meu făcea parte din mișcarea germană de rezistență. Dacă acest lucru ar fi fost de notorietate publică, ar fi fost cu totul inutil. Dar propriul meu tată a fost cel care m-a sfătuit să nu intru în partidul nazist".

Opinia lui Einstein, Szilard, Wigner și Fermi asupra progreselor atomice germane se baza pe faptul că fisiunea nucleară fusese descoperită în 1938 chiar la Institutul Kaiser Wilhelm. Dar după fisiunea nucleară, care au fost în realitate studiile întreprinse de fizicienii germani în acest domeniu atomic ?

„În cursul verii 1939 — relatează Heisenberg — Flügge a publicat un studiu în revista «Naturwissenschaften». El sublinia că procesul fisiunii nucleare poate provoca o reacție în lanț. Nu-i exclus ca, în urma acestei lucrări, unele discuții ale noastre să fi provocat o anumită curiozitate în cercurile oficiale. Dar nu a avut loc niciodată o examinare aprofundată a «proiectului uraniului» de către reprezentanți ai guvernului sau de către membri ai Biroului armelor auxiliare, înainte de septembrie 1939, adică după declarația de război. Abia atunci a fost convocat un grup de fizicieni și chimiști pentru «a studia problema reacției în lanț». Între 1939 și 1940 a fost studiată în mod foarte serios și au fost definite principiile ei. Totuși, nici după concluziile fizicienilor, bomba atomică nu a constituit vreodată obiectul unui efort real".

În cursul verii 1939, în timpul scurtei șederi a lui Heisenberg în S.U.A., un mare număr de confrați ai săi au ajuns însă să creadă contrariul. Și Heisenberg nu a încercat nici să-i lămurească, nici să le împrăștie îndoielile.

„Am fost totdeauna convins că, dacă va declara război, Hitler va pierde — spune Heisenberg. Îmi amintesc că am discutat acest lucru cu James Franck în iulie 1939. Iată de ce considerăm că războiul se va sfîrși înainte de a se putea folosi bomba atomică".

James Franck, fizician german emigrat, care va încerca din răsputeri să se opună lansării unei bombe atomice asupra Hiroșimei, era oare la curent, începînd din 1939, cu sentimentele antinaziste ale lui Heisenberg ? De fapt, dacă această convorbire a avut loc, ea a rămas fără efect și proiectul atomic american nu a avut cîtuși de puțin de suferit. În Germania nu s-a făcut nici un efort real pentru construirea bombei atomice ? Fie. Dar cum se explică oare numirea lui Werner Heisenberg, în octombrie 1939, ca director al Institutului Kaiser Wilhelm, devenit între timp centrul științific al „proiectului uraniu"? Era cît se poate de explicabil ca această numire să fie privită de confrații săi emigrați drept o dovadă concretă a ralierii lui la nazism, drept confirmarea cea mai clară a faptului că fizicienii germani se gîndeau serios la bomba atomică.

„În august 1939 — spune Heisenberg — m-am înapoiat în Germania pentru a salva ceea ce se mai putea salva din știința germană și pentru a veni în ajutorul fizicienilor germani pînă la sfîrșitul conflictului, fără să mai vorbim de reconstrucția de după război. În vara anului 1939, serviciile lui Hilfswaffeamt (Biroul armelor auxiliare) rechiziționaseră Institutul Kaiser Wilhelm pentru a lucra la programul uraniu. Directorul institutului, profesorul olandez Debye, părăsise Germania. Tinerii fizicieni de la institut mi-au cerut ajutorul ; am preluat deci conducerea institutului".

Heisenberg pretinde, așadar, că s-a înapoiat în Germania cu intenția de a salva, fie chiar și în parte, știința germană, și adaugă că a acceptat sarcina de director al Institutului Kaiser Wilhelm la cererea expresă a tinerilor fizicieni de la institut. Totuși el notează că, exact în aceeași epocă, institutul a fost rechiziționat de Hilfswaffeamt sau Biroul armelor auxiliare. Pe scurt, institutul era militarizat.

WEIZSÄCHER ȘI CELE O MIE DE TREPTE

„În vara anului 1939 — spune Heisenberg — era desigur prematur să discutăm despre asemenea probleme, deoarece noi nu știam dacă este posibilă reacția în lanț. Abia mai tîrziu — și nu înainte de toamna anului 1941 — hotărîrea de a fabrica bomba a fost prezentată fizicienilor sau mai degrabă a fost rezervată cîtorva dintre ei. În 1941, fizicienii știau că exista o posibilitate de a fabrica bombe, dar știau de asemenea că aceasta cerea eforturi uriașe în oameni și în material și că nu se va ajunge la un rezultat decît după mulți ani. Fizicienii aveau tot dreptul să creadă că soarta războiului se va hotărî înainte ca bombele să fie gata".

Dar, încă din iulie 1940, Karl Friedrich von Weizsäcker termina o importantă lucrare teoretică pe care o rezuma într-o comunicare strălucită. Se poate spune deci că, la acea dată, fizicienii germani descoperiseră și expuseseră o mare parte a datelor teoretice indispensabile fabricării bombei atomice. Pe scurt, Karl Friedrich von Weizsäcker inventase bomba atomică cu mult înaintea americanilor.

„Este exact — spune von Weizsäcker — unul din rapoartele mele susținea posibilitatea de a produce într-un reactor elementul care a fost denumit plutoniu. Știam că se putea fabrica un exploziv atomic pornind de la acest element, dar asta nu înseamnă că eu am inventat bomba atomică. De altfel, nu există o asemenea invenție. Nu ajunge să înțelegi reacția în lanț, mai rămîn de urcat o mie de trepte. Ideea mea nu era decît una din aceste o mie de trepte".

Cum a folosit von Weizsächer descoperirea lui ? „Se insistă asupra cuvîntului «descoperire» — spune el — dar cred că era vorba de o idee care putea trece prin mințe oricăruia din cei 200 de fizicieni atomiști ai epocii. Nu este mai puțin adevărat că am scris o comunicare și că, firește, nu a fost publicată. În material făceam aluzie, cu tot felul de precauții, la posibilitatea de a se folosi acest nou element pentru a produce un exploziv într-o perioadă de timp relativ scurtă".

Așadar, în iulie 1940, munca fizicienilor germani părea foarte avansată, cel puțin în stadiul teoretic. Dar unul din cei mai buni fizicieni germani se afla sub supravegherea permanentă a Gestapoului, astfel încît regimul nazist nu a putut să beneficieze de lucrările sale. Este vorba de Frantz Houtermans, omul care în 1928 interpretase primul reacțiile termonucleare din soare și din celelalte stele. Arestat de Gestapo, Houtermans a stat în închisoare pînă în momentul în care profesorul von Laue, cu care reușise să intre în legătură, a intervenit în favoarea lui. A fost pus în libertate, rămînînd însă sub controlul poliției ; de aceea, în tot cursul perioadei naziste, nu a putut să obțină o catedră universitară. Cum a fost pus în libertate, Houtermans a încercat să afle în ce stadiu se ajunsese în domeniul studiilor atomice.

„Cînd Gestapoul mi-a dat drumul — povestește el — am telefonat unui prieten pentru a-l întreba ce noutăți au apărut în fizică. Mă aflam încă într-un fel de lagăr. Mi-a răspuns că existau două sau trei noutăți, dintre care una era fisiunea nucleară a uraniului. Am exclamat la telefon : «Dar atunci, cînd e bombardat nucleul, trebuie să se producă neutroni !» Și am adăugat : «Se poate lua în considerare chiar o reacție în lanț». — «Desigur — mi-a spus el — dar nu se poate vorbi despre asta la telefon». Mi-am dat seama că lucrurile de acest gen trebuiau să fie ținute secrete. Unii prieteni ai mei mi-au vorbit — faptul era notoriu printre fizicieni — de existența unui grup sub conducerea lui Heisenberg. Era pe cale de a fabrica un reactor nuclear împreună cu alți cîțiva savanți ca Diebner etc. Am discutat cu Heisenberg și cu von Weizsächer, dar amîndoi mi-au dat impresia că nu aveau cîtuși de puțin intenția să fabrice o bombă. În orice caz, nu ar fi avut mijloacele necesare. Într-o zi, fiind foarte preocupat de ideea că naziștii ar putea să construiască bomba, am vorbit despre acest lucru lui Max von Laue. Mi-a răspuns rîzînd : «Nu realizezi o invenție dacă nu ții la ea»".

RAPORTUL „PLUTONIU" NIMEREȘTE ÎNTR-UN SAFE

S-ar părea că tărăgănarea programului atomic german s-ar fi datorat voinței conștiente a fizicienilor. „Progresele noastre erau foarte lente — confirmă von Weizsächer — dar nu ne-am dat seama de acest lucru decît după război, cînd am văzut că totul se desfășurase mai repede în alte țări. În consecință, nu se poate spune că am încetinit în mod intenționat ritmul muncii noastre. În plus, noi știam că, ținînd seama de condițiile tehnice din Germania și de starea de război, nu exista nici o posibilitate să fabricăm o bombă atomică. Am fost chiar foarte uimiți cînd am aflat că exista o țară care fusese capabilă s-o facă".

„O bombă atomică nu poate fi construită de o mînă de savanți — confirmă Heisenberg. Trebuie să obții concursul unanim al cîtorva mii de tehnicieni, chimiști, fizicieni etc. Principiile științifice care guvernează reacția în lanț erau cunoscute în Germania încă din primăvara anului 1942, dar acest efort nu a fost niciodată întreprins, de vreme ce guvernul german nu se aștepta, și pe drept cuvînt, la rezultate rapide de pe urma unei acțiuni de acest gen. Or, el nu putea să sacrifice oameni și material într-o acțiune care nu ar fi dat rezultate imediate".

Se știa totuși că Ministerul Aviației și Ministerul Poștelor însărcinaseră pe cîțiva fizicieni să studieze posibilitatea de a fabrica o bombă atomică. În plus, aveau loc cercetări în uzina din Henschel. Cîte echipe de cercetători existau în Germania ?

„Existau mai multe echipe — recunoaște Heisenberg — dar munca nu s-a desfășurat niciodată în ritm susținut. Aceste echipe își comunicau într-adevăr rezultatele cercetărilor lor ; totuși, între ele se iveau neîncetat divergențe cu privire la livrările de materiale indispensabile : uraniu și apă grea".

(Va urma)

MARTIN LUTHER KING

Stockholm, 1964: Martin Luther King primeşte Premiul Nobel pentru Pace

La un miting al lucrătorilor de pe plantaţiile de bumbac

Cu Stokely Carmichael (al doilea din stînga), liderul mişcării „Puterea neagră". Dar drumurile lor aveau să se despartă...

„primăvara ultimei şanse"

Acest articol, apărut în numărul din 16 aprilie al revistei „Look", este ultimul şi pateticul apel al lui Martin Luther King.

Primăvara şi vara aceasta, noi, negrii, va trebui să manifestăm în întreaga Americă.

...Vom trece la acţiune după matură chibzuinţă. Într-adevăr, am învăţat din experienţă că guvernul federal nu face niciodată nimic pentru a reglementa o problemă rasială atît timp cît nu este confruntat cu ea în mod direct şi dramatic. Ştim, de asemenea, dar poate că acest lucru nu se cunoaşte încă la Washington, că punctul de aprindere al mîniei negrilor este foarte apropiat.

Principala manifestaţie pe care am prevăzut-o în cursul primăverii va avea loc la Washington. Nu va mai fi o singură zi de protest, ci o acţiune prelungită care va dura două sau trei luni. Nu am stabilit nici o limită de timp pentru manifestaţiile noastre precedente efectuate în statul Alabama. Am declarat doar că vom lupta pînă cînd vom obţine un răspuns cu privire la problemele în suspensie. Spunem acum acelaşi lucru în ce priveşte marşul nostru asupra Washingtonului din 1968. De data aceasta, vom încerca să atacăm problemele noastre cruciale — dreptul la viaţă, dreptul de a avea o slujbă şi venituri — printr-un protest masiv, adică în acelaşi fel în care am tratat problema socială a segregaţiei sau a refuzării dreptului de vot pentru negri...

Oamenii noştri vor veni din sud şi se vor alătura grupurilor din diferite state, grupurile din Alabama acelora din Georgia, grupurile din Carolina de nord acelora din Virginia... Sperăm că spectacolul unei mase mereu crescînde de oameni sărmani îndreptîndu-se în tăcere spre Washington va avea un efect pozitiv asupra Congresului S.U.A....

Organizarea unei mişcări nonviolente pe scara ţării noastre este un lucru de o importanţă capitală. Din experienţa trecutului ştim că Congresul şi preşedintele nu vor face nimic pînă cînd nu vom reuşi să organizăm o mişcare care să permită oamenilor cu bunăvoinţă să exercite presiuni asupra lor. Congresul S.U.A. este de fapt un Congres sudist dominat de o coaliţie de proprietari rurali. Oameni din sud sînt preşedinţi de comitete senatoriale şi vor bara calea progresului atît timp cît vor putea s-o facă, şi ei ştiu că vor dispune totdeauna de suficienţi aliaţi republicani de dreapta, din Vestul Mijlociu sau din Nord, pentru a adopta aceleaşi poziţii ca ei!

Aceasta înseamnă că mişcarea noastră trebuie să devină suficient de puternică şi să aibă o forţă de atracţie morală destul de mare pentru ca oamenii cu bunăvoinţă, pastorii, muncitorii, liberalii, intelectualii, studenţii să înceapă să exercite presiuni asupra membrilor Congresului în asemenea măsură încît ei să nu mai poată ocoli cererile noastre.

În momentul de faţă, în sînul comunităţii negrilor bîntuie o adevărată depresiune economică. Cînd în rîndul oamenilor de culoare există un şomaj masiv, acest lucru este denumit o problemă socială, dar cînd acelaşi şomaj masiv este semnalat în comunitatea albilor, este botezat în mod pompos depresiune economică. Realitatea este că în rîndul negrilor există o criză foarte serioasă: procentul şomajului este extrem de ridicat şi, în rîndul tinerilor, ajunge în anumite oraşe pînă la 40 la sută. În consecinţă, întreaga noastră campanie va fi axată pe problema slujbelor şi vom scoate în evidenţă de

asemenea alte cereri strîns legate de ea, de pildă cele privitoare la locuințe.

Desigur, este evident că toate aceste probleme sînt eclipsate de războiul din Vietnam. Anul acesta ne vom concentra asupra problemelor interne, dar este de la sine înțeles că vom fi obligați să abordăm tragicul amestec de priorități naționale care este determinat de continuarea războiului din Asia de sud-est.

Cheltuim milioane de dolari pentru arme de moarte și de distrugere și abia minimul necesar în domenii de importanță crucială pentru viața concetățenilor noștri. Firește că problema războiului va trebui să fie abordată în cursul campaniei noastre din 1968. Auzim zilnic discursuri frumoase despre capacitatea noastră de a produce concomitent tunuri și unt, dar ne-am dat seama că toate acestea sînt un mit și că atunci cînd o țară se află prinsă într-un asemenea război, cînd nevoile războiului devin o obsesie națională, investițiile sociale au în mod inevitabil de suferit. Sperăm că în urma campaniei noastre mii și mii de americani vor trece la acțiune și guvernul nostru va fi nevoit să-și revizuiască politica în străinătate pentru a se putea ocupa — în sfîrșit — de situația internă din țara noastră.

...Recunosc în mod sincer că în cazul în care campania noastră nu duce la nici o îmbunătățire a situației ghetto-urilor de culoare, negrii au datoria să treacă la o acțiune mai dură. Eventualitatea unui război civil va deveni atunci mai apropiată. În orice caz, nu noi vom fi aceia care vom eșua. Vom pune problema săracilor în fața guvernului celei mai bogate țări din istoria lumii. Dacă el refuză să-și recunoască datoria față de săraci, va eșua în promisiunea lui de a asigura cetățenilor lui „viața, libertatea și urmărirea fericirii".

Dacă toate acestea nu reușesc, mă tem că vom afla în curînd că rasismul este un rău care nu dispare decît o dată cu moartea.

Pînă acum, nu am asistat încă la o insurecție reală în S.U.A. În primul rînd, deoarece o insurecție este o revoltă violentă, organizată. Pînă în prezent, la noi nu s-au produs decît explozii spontane de mînie. Pînă și răscoalele au fost în general nonviolente față de persoane : cu cîteva excepții, nu a fost ucis nici un alb deși, dacă ar fi vrut, negrii i-ar fi putut masacra cu sutele. Aceasta ar fi fost o insurecție. Dar ceea ce este uimitor este că negrii și-au revărsat mînia asupra bunurilor, nu asupra persoanelor, chiar și în toiul răscoalelor.

De fapt, s-ar putea ca tot ce vom obține din partea Washingtonului la sfîrșitul manifestațiilor noastre să fie de a împiedica Congresul să procedeze mai rău decît în momentul de față. Problema este de a-l împiedica să dea înapoi. Am început cu o lege împotriva sărăciei prevăzînd cheltuieli de 2 400 000 000 dolari și acum fondurile au fost reduse la 1 800 000 000 dolari. Aveam un program de ajutor social, dar Congresul a găsit mijlocul de a-i adăuga un amendament care va exclude mii de copii de la orice ajutor social. Subvențiile la chirii, o idee excelentă, au fost reduse aproape la zero. Poate că datorită manifestațiilor noastre vom reuși cel puțin să păstrăm ceea ce avem.

America culege recolta de ură și rușine semănată de generații de albi care au refuzat să acorde populației negre mijloacele de a se instrui și drepturile ei politice și economice. Azi, după aproape un secol de la desființarea sclaviei, descoperim că moștenirea de asuprire și de rasism care ne înlănțuie irumpe ca o lavă vulcanică de amărăciune și de dezamăgire răspîndindu-se pe bulevardele noastre.

Negrii americani au fost răbdători și ar putea eventual să fie în continuare dacă li s-ar permite să-și păstreze o cît de mică speranță. Dar pretutindeni, așa cum se spune într-unul din cîntecele noastre, „se apropie momentul, corupția se află în țară, oameni buni, fiți gata, se apropie momentul"... În ciuda anilor de progres, situația săracilor se înrăutățește. Slujbele se reduc în funcție de perfecționările tehnologice, școlile din nord și din sud dovedesc că sînt tot mai incapabile să asigure un învățămînt corespunzător și în consecință să permită tinerilor să se încadreze în societate. Asistența medicală este în mod practic în afara posibilităților pentru milioane de săraci, negri și albi. Ei sînt la curent cu marile progrese ale medicinii — transplantări de inimă, medicamente miraculoase — dar copiii lor mor încă de boli care pot fi evitate și suferă chiar leziuni ale creierului din cauza lipsei de proteine !

În statul Mississippi, copii pier de foame, în timp ce mari proprietari agricoli primesc în fiecare an milioane de dolari pentru a nu planta nici cereale nici bumbac. Nu se ia nici o măsură pentru a se asigura viața și supraviețuirea a sute de mii de arendași care azi nu au nici de lucru nici hrană. Izgoniți de pe pămînturile lor, ei sînt nevoiți să plece în orașele și ghetto-urile din nord în căutarea unei slujbe pe care n-o găsesc niciodată. Milosteniile față de bogați se numesc subvenții și încurajări date industriei, cele în favoarea săracilor nu au nici un nume.

America albilor și-a asumat dreptul de a fi indiferentă la prejudecata rasială. Ea a tratat-o ca o țară superficială, dar se deșteaptă azi la groaznica realitate a unei boli aproape mortale. Exploziile de la orașe constituie „un semnal de alarmă în noapte", avertizînd în mod zgomotos că în urma indiferenței întreaga noastră orînduire socială se cutremură din temelii.

Americanii sînt contaminați de rasismul lor — iată în ce constă pericolul ! În mod paradoxal, ei sînt contaminați de asemenea de idealurile lor democratice — iată în ce constă speranța. Deși acționează greșit, ei au, în mod potențial, posibilitatea de a proceda în mod just. Dar nu au în fața lor o mie de ani pentru a efectua schimbări. Nu pot nici să se legene cu iluzia că vor continua ca și în trecut. A pune capăt sărăciei, a lichida prejudecățile rasiale, a elibera conștiința chinuită a țării noastre, a crea posibilități egale pentru toți, fiecare din aceste obiective este demn de idealul american.

Avem prilejul ca, printr-o masivă acțiune neviolentă, să evităm o catastrofă națională și să făurim un nou spirit de armonie rasială. Am putea astfel să înscriem un capitol nou, plin de lumină, în istoria americană. În aceste momente grele în care fiecare dintre noi este pus la încercare, timpul care ne este dat ne permite încă să facem față viitorului cu conștiința curată.

UN INTERVIU AL MINISTRULUI DE EXTERNE AL R. S. CEHOSLOVACE

Ministrul afacerilor externe al R.S. Cehoslovace, Jiri Hajek, a acordat un interviu trimisului special al agenției „France Presse", François Fejto. **„Alianța cu U.R.S.S. — a declarat el — este pentru Cehoslovacia o necesitate care decurge din situația sa geografică, din istoria sa și din caracterul său socialist. De la jumătatea anilor '30, poporul cehoslovac și-a dat seama că pentru a subzista ca stat independent, ca națiune și chiar ca entitate culturală, are nevoie de alianța cu U.R.S.S."**

„În același timp, a adăugat ministrul, **alianța cu țările socialiste nu exclude o anumită polifonie, cît mai armonioasă posibil. Cehoslovacia socialistă înțelege să-și joace rolul său în acest concert. Prietenă cu U.R.S.S., cu Polonia, cu alte țări socialiste, ea poate contribui la acțiunea de refacere a Europei, ca o unică entitate, la stabilirea unei atmosfere de colaborare și de prietenie, la reluarea legăturilor milenare dintre cele două părți ale Europei. Cehoslovacia dorește, de asemenea, să colaboreze la soluționarea problemelor foarte serioase puse de dezvoltarea «lumii a treia»".**

Abordînd problema germană, Jiri Hajek a spus : **„Sîntem singura țară care se învecinează cu ambele state germane. Poate că această realitate geografică și poziția noastră istorică explică eforturile noastre serioase de a vedea în Germania lucrurile așa cum se petrec ele. Pentru noi, dictatul de la München nu este numai o pagină din trecut. Partea foarte activă pe care R.F.G. a jucat-o în atlantism, acest messianism atlantic care părea să anime pe conducătorii politici ai Germaniei federale ne-au inspirat neîncredere. Pe de altă parte, R.D.G. reprezintă, după părerea noastră, o experiență importantă. Este pentru prima oară din secolul al XVI-lea cînd popoarele ceh și slovac se află în alianță cu o parte a Germaniei. În sfîrșit, în Germania occidentală constatăm nuanțe, elemente promițătoare, eforturi pentru debarasarea de dogmele vechii «Ostpolitik», nu numai în cadrul «noii stîngi», dar și în interiorul coaliției. Noi le examinăm cu atenție. Una din piedicile cele mai serioase pe calea normalizării o constituie pretenția Bonnului de a reprezenta în mod exclusiv Germania..."**

Referindu-se la aceeași problemă, în continuare, ministrul de externe a spus, între altele : **„O etapă pe calea normalizării a fost realizată prin acordul încheiat anul trecut pentru stabilirea de misiuni comerciale. Aceste misiuni sînt pe punctul de a-și începe activitatea. Trebuie folosite toate posibilitățile oferite în acest cadru".**

În ce privește situația din Vietnam, Jiri Hajek a declarat între altele : **„Este cunoscut că simpatia noastră, care nu este numai platonică, este de partea Vietnamului. Dar noi am susținut întotdeauna că trebuie găsită o soluție pașnică. În prezent, a apărut o speranță..."**

În legătură cu relațiile dintre Cehoslovacia, preocupată de dezvoltarea continuă a societății socialiste, și alte țări socialiste, Jiri Hajek a spus : **„Vom face tot ce este posibil pentru a evita înțelegerile greșite și fricțiunile. Sîntem, de altfel, convinși că vom găsi la prietenii noștri destulă înțelegere pentru faptul că metodele de construire a socialismului constituie o problemă internă a fiecărei țări. Pot exista în anumite probleme păreri diferite. Ele trebuie exprimate, trebuie discutate în mod prietenesc. Nu văd nimic îngrijorător în aceasta".**

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

James Reston

ŞANSELE LUI ROCKEFELLER

Nelson Rockefeller

NELSON ROCKEFELLER, guvernatorul statului New York, începe să se îndrepte, încet şi prudent, spre preşedinţie. Săptămîna aceasta, el a creat nucleul unui stat major pentru campania sa electorală. Va începe să vorbească despre probleme naţionale la conferinţa redactorilor şefi de ziare care va avea loc săptămîna aceasta la Washington şi, în momentul de faţă, îşi exprimă convingerea că dacă va obţine desemnarea, va cîştiga în alegeri.

Este un „dacă" foarte mare, dar este interesant că oamenii din jurul senatorului Robert Kennedy spun acelaşi lucru. Ei sînt încredinţaţi că Kennedy îl poate înfrînge pe fostul preşedinte Nixon, dar nu pe Rockefeller, iar mulţi observatori politici sînt înclinaţi să adopte acelaşi punct de vedere.

Poziţia actuală a lui Rockefeller este destul de dificilă. El nu candidează, ci aşteaptă. Campania sa este în esenţă negativă, bizuindu-se pe slăbiciunile lui Kennedy şi ale lui Nixon. Poate că republicanii conservatori reticenţi, se gîndeşte el, vor trece de partea sa mai degrabă decît să permită ca Nixon să piardă în favoarea lui Kennedy.

Fireşte, nu e prea tîrziu ca Kennedy să devină un factor important în competiţie. Faptul că nu a participat la alegerile preliminare şi nu şi-a verificat forţa împotriva lui Nixon constituie un obstacol, dar generalul Eisenhower a ignorat alegerile preliminare din 1952 — nici măcar nu s-a înapoiat în ţară din Europa pînă în luna iunie a aceluiaşi an — şi a reuşit totuşi să le dea republicanilor singura victorie prezidenţială pe care au obţinut-o în ultimii 36 de ani.

Paradoxul lui Rockefeller este că are mai multe şanse să unifice ţara decît să unifice partidul lui şi că îi este mai uşor să cîştige alegerile decît să cîştige desemnarea. El se situează la stînga majorităţii republicanilor dar la dreapta vicepreşedintelui Humphrey şi a senatorului Kennedy. Nu însă atît de departe la dreapta încît să nu poată obţine puternicul sprijin al forţelor progresiste din ambele partide, precum şi al independenţilor.

Şansele lui Rockefeller, pe lîngă teza că poate atrage suficiente voturi nerepublicane pentru a cîştiga, se bazează pe faptul că fieful lui se află la New York şi pe experienţa sa. El se ocupă de mai multă vreme decît oricare alt candidat, poate cu excepţia lui Humphrey, de problemele extraordinar de grele pe care le ridică oraşele. Se bucură de mult mai multă popularitate decît Nixon în rîndurile sindicatelor, negrilor şi altor grupuri minoritare. Experienţa sa în materie de politică externă, şi în special în problemele latino-americane, datează de un sfert de secol, de pe vremea războiului, cînd era secretar de stat adjunct. Şi, totodată, şi-a dovedit priceperea de a atrage şi menţine în funcţii publice oameni foarte talentaţi.

Rockefeller nu este atît de puternic ca Nixon în Vestul Mijlociu, statele muntoase şi sudul S.U.A.; este detestat de conservatorii lui Goldwater, care nu l-au iertat nici acum pentru că le-a întors spatele în alegerile din 1964. Dar se consideră că, în momentul de faţă, are mari şanse de a obţine adeziunea statelor importante şi nimeni nu a cîştigat vreodată preşedinţia pierzînd atît statul New York cît şi statul California, unde Nixon, în ciuda legăturilor sale, nu este prea popular.

Multe vor depinde de capacitatea sa de a atrage un mare număr de auditori la seria de cuvîntări pe care intenţionează să le ţină în momentul de faţă şi de temele pe care le va dezvolta în aceste discursuri. Dacă actuala atmosferă din ţară constituie un indiciu demn de încredere, poporul va reacţiona la temele reexaminării şi reconcilierii. Violenţa şi brutalitatea din ultimii doi ani par să fi deşteptat interesul pentru glasuri mai calme, pentru obiective mai realiste în străinătate şi pentru o politică mai umană în ţară.

De fapt, în urma conflictului din străinătate şi din oraşele americane, lupta îngustă de partid, care se adaugă la aceste conflicte, a ajuns foarte greu de suportat. Problemele care se pun ţării sînt suficient de serioase pentru a solicita din plin energia şi inteligenţele din ambele partide şi din toate marile centre de putere ale naţiunii; oricine dă dovadă de capacitatea de a mobiliza o majoritate de lucru efectivă a conducătorilor în aceste domenii — de fapt de a conduce un guvern cu adevărat naţional — ar putea să cîştige alegerile.

Iată unul din motivele succesului obţinut pînă în prezent de senatorul McCarthy: este calm şi cere o reexaminare şi o reconciliere. Obstacolul care-i stă în cale constă în faptul că are poziţia cea mai slabă în oraşele hotărîtoare pentru cîştigarea alegerilor. Şi aceasta constituie cea mai mare şansă a lui Rockefeller.

El începe foarte tîrziu. Organizaţia lui este slabă şi nici măcar guvernatorii republicani progresişti nu s-au pronunţat încă energic în favoarea sa. Dar are o şansă. A rămas în afara alegerilor preliminare deoarece nu putea să participe la ele fără să dezbine partidul său minoritar, dar nu încape îndoială că Rockefeller e disponibil. Nu va reuşi singur, oricît de bine sau de înţelept va vorbi. Decizia va aparţine membrilor de rînd ai partidului său, deoarece activiştii republicani nu-l vor alege niciodată decît dacă vor fi presaţi de mase.

PARIS MATCH

PROTESTEZ !

David Douglas Duncan, autorul articolului pe care-l reproducem alăturat, a fost căpitan în infanteria marină a S.U.A. şi renumit corespondent de război în Grecia, Orientul Mijlociu, Coreea şi Indochina.

NU SÎNT nici adept al F.N.E., nici liberal, nici conservator, nici hippy, nici uliu, nici porumbel. Sînt pur şi simplu un fotoreporter experimentat şi corespondent în străinătate, profund ataşat ţării mele şi rolului pe care îl joacă ea în lume. Iată de ce formulez un protest vehement.

M-am înapoiat de la Khe Sanh. Am lăsat acolo regimentul 26 de infanterie marină retranşat într-o vale îngustă, situată între munţi înalţi acoperiţi de o junglă stufoasă.

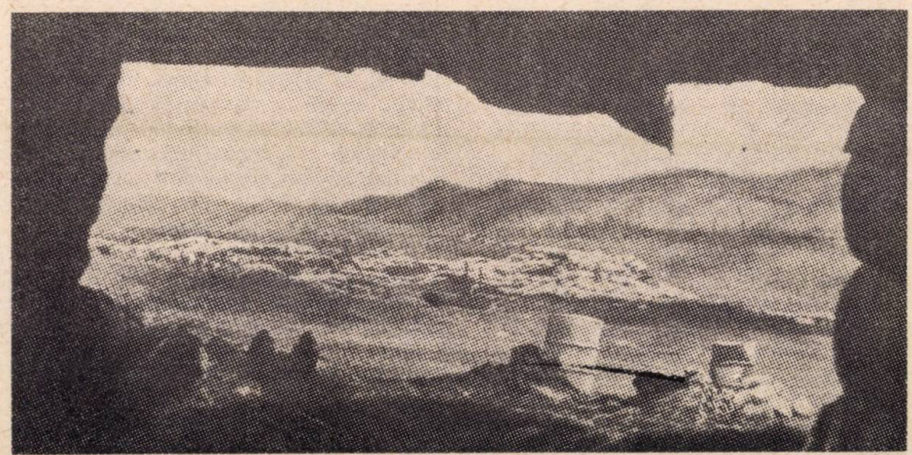

Baza americană de la Khe Sanh

Nenorocirile noastre la Khe Sanh nu se limitează la discreditarea strategiei americane. În ciuda incendiilor de la Hanoi, a podurilor distruse, a avioanelor doborîte şi chiar a eroicilor mei prieteni hărţuiţi la Khe Sanh, trebuie să recunoaştem un fapt : rezistîndu-ne nouă, americanilor, în ciuda marii noastre puteri militare şi a uriaşei noastre bogăţii industriale, vietnamezii ne-au înfrînt în ochii restului lumii. Chiar dacă ştergem orice urmă de viaţă timp de un secol în mica lor ţară, ei vor rămîne totuşi învingătorii noştri. Deoarece au rezistat uneia dintre cele mai puternice naţiuni care au existat vreodată pe pămînt, ei, simplul cultivator de orez, pescarul şi copiii lor au fost la urma urmelor cei mai puternici.

Noi, americanii, ezităm încă să recunoaştem înfrîngerea noastră în faţa unui asemenea inamic, de teamă să nu ne pierdem prestigiul. Prestigiul !... Timp de trei ani am făcut un război total. Cine îşi închipuie că a pune în acţiune întregul nostru arsenal, cu excepţia armei atomice ca ultimă resursă, nu înseamnă războiul total, este un cetăţean prost informat. Faptul că 200 de milioane de americani consacră toate eforturile lor militare zdrobirii unei naţiuni de 18 milioane de locuitori nu sporeşte prestigiul nostru. Acest război subminează stabilitatea noastră economică, pătează reputaţia noastră naţională şi sacrifică tineretul nostru. Acest război distruge din temelii relaţiile cu aliaţii noştri şi cu prietenii noştri cei mai siguri. Iată de ce, părăsind infanteria marină, m-am înapoiat la Washington pentru a protesta.

Azi, Statele Unite ale Americii sînt din ce în ce mai izolate. O mînă de conducători americani duc cruciada lor anticomunistă în numele nostru. Ideea că prestigiul, onoarea şi valoarea militară a Americii sînt în joc la Khe Sanh este puţin convingătoare.

Vietnamul era grădina Asiei de sud-est. Îmi amintesc de o noapte de toamnă la Con Thien ; stăteam în picioare lîngă cazemata companiei Mike. Un tînăr locotenent de infanterie marină, Joe Williams, din Atlanta, s-a apropiat de mine. Observam amîndoi orizontul pentru a repera lumina tunului fără recul al inamicului — care trăgea cu intermitenţă asupra poziţiilor noastre — deoarece lumina ne dădea un avertisment de două secunde pentru a viza bateria. Joe mi-a vorbit de localitatea Khe Sanh (pe care n-o cunoşteam încă) şi de frumuseţea ei — munţi înalţi, plini de verdeaţă, unde pe o minunată plantaţie, un francez experimenta cultura cafelei ; în păduri vagabondau animale sălbatice (pe care Joe nu le omora niciodată), în special cerbi mari şi tigri.

Deodată, s-a întors spre mine cu privirea întunecată. Din întuneric a apărut o altă stea şi, cu un şuierat ascuţit, obuzul a trecut deasupra noastră şi a explodat la o depărtare de vreo 100 de metri. Eram culcaţi în noroi, încercînd să ne afundăm mai adînc. Fără să-şi ridice capul, Joe mi-a spus : „Dacă nu mor acum, mi-ar plăcea să mă întorc într-o zi, să trăiesc aici".

Azi, Joe Williams a părăsit Vietnamul, rănit la picior. Oraşele distruse sînt legate între ele prin şiruri de gropi de obuze şi de cratere de bombe.

Protestez împotriva războiului, protestez împotriva distrugerilor. Protestez împotriva denaturării faptelor.

Purtătorii noştri de cuvînt de la Saigon au explicat astfel ofensiva din perioada Anului Nou : ieşind din tranşeele lor în formaţii care atingeau uneori efectivul unei divizii, pentru a ataca mai multe capitale provinciale, a izola Saigonul, a ocupa Hue, a asedia Khe Sanh şi a zădărnici programul de „pacificare" rurală, armatele F.N.E. şi-au dezvăluit slăbiciunea ; atacul lor nu era decît o tresărire de disperare în faţa succesului „forţelor aliate ale lumii libere".

Mi-ar fi plăcut să mă aflu alături de oamenii care au elaborat această explicaţie în timp ce mă ghemuiam în tranşeele de la Khe Sanh, şi în apropierea mea explodau rachete de 122 mm. Nu poţi face publicitate unei victorii militare aşa cum lansezi o marcă de ţigări.

Un alt exemplu al acestui gen de propagandă este eticheta „forţele lumii libere". În realitate, ea se aplică la 500 mii de militari americani din Vietnamul de sud, la 600 mii sud-vietnamezi plătiţi şi înarmaţi de Washington, la alţi 48 mii soldaţi veniţi din Coreea de sud, care nu prea este o entitate independentă a „lumii libere". Adăugaţi vreo 15 mii tailandezi, echipaţi pe de-a-ntregul cu arme americane şi trimişi de un guvern care primeşte o alocaţie militară masivă din partea S.U.A.; cîteva mii de filipinezi, recunoscători pentru ajutorul militar american care contribuie la înăbuşirea unei rebeliuni a hucilor gata să reizbucnească ; opt mii de australieni, liberi de dominaţia americană dar profund conştienţi de ameninţările care planează asupra dominaţiei omului alb în Asia... aşa cum sînt şi „forţele lumii libere" neozeelandeze (aproximativ 1 500 de oameni).

Să recunoaştem — cu reticenţă sau nu — că noi, americanii, ne împotmolim într-o mlaştină, creînd celorlalţi păreri sinistre despre noi şi că sîntem susceptibili să jucăm rolul unei rase a stăpînilor.

David Douglas DUNCAN

L'EXPRESS

PARIS

BELGIA: ALEGERILE „ILIZIBILE"

„UNITATE, unde ţi-e victoria ?" Este titlul triumfător apărut la 1 aprilie în săptămînalul valon „Spécial", partizan al autonomiei. Într-adevăr, alegătorii belgieni au acordat, în alegerile constituante de la 31 martie, 32 de locuri (faţă de 19 în 1965) separatiştilor, avocaţi ai federalismului belgian. Totuşi, partidele tradiţionale îşi păstrează majoritatea în parlament. Lozinca inversă ar fi fost deci la fel de semnificativă : „Extremişti, unde vă e victoria ?" Rezultatele alegerilor au fost urmate de un sentiment de descurajare, în timp ce regele Baudouin începea laborioase explorări pentru formarea guvernului.

Partidul care spera să obţină victoria, P.L.P. (Partidul Libertăţii şi Progresului), reprezintă burghezia francofilă şi francofonă care, în 1830, a creat Belgia, separîndu-se de Olanda. Voltairiană şi francmasonă, ea şi-a întemeiat soarta pe prima revoluţie industrială, aceea a cărbunelui şi, în consecinţă, pe munca valonilor. Dar P.L.P., care în 1965 trecuse de la 20 la 48 locuri, a pierdut de data aceasta un loc. Şi, culme a confuziei, adversarul său de totdeauna în jurul minelor şi uzinelor, Partidul Socialist, a pierdut şi el cinci.

Cealaltă burghezie, cea catolică-flamandă, şi-a realizat ascensiunea mai de curînd. La recentele alegeri, ea a avut şi mai multe motive de nemulţumire. Astăzi, Flandra este mai bogată şi mai întreprinzătoare ca Valonia. Ea îşi datorează bogăţia celei de-a doua revoluţii industriale. Îndeosebi, ea are o populaţie mai numeroasă : 5,1 milioane locuitori faţă de 3,5 milioane. Cu prilejul recentelor alegeri, printre cei 80 000 de noi înscrişi pe listele electorale nu erau decît 8 000 de valoni. În domeniul patronatului şi al încadrării sindicale, flamanzii sînt mai mult decît majoritari. Acestea sînt bazele „imperialismului flamand", atît de temut de către partidele valone.

Cel mai mare partid belgian, Partidul Social-Creştin (P.S.C.), a înregistrat în Valonia un faliment total. În Flandra, el este hărţuit într-o parte şi alta de patronii legaţi de P.L.P. şi de sindicatele creştine inspirate de ideile apărute după Consiliul Ecumenic.

Ridicaţi împotriva celor trei partide naţionale, extremiştii au fost beneficiarii cîştigurilor : un loc pentru F.D.F., grup de presiune francofon la Bruxelles ; cinci locuri pentru „Rassemblement Walon" ; opt pentru Volksunie, grupare naţionalistă flamandă. Nu a fost victoria masivă dorită de stînga, dar de care se temeau reprezentanţii autorităţii şi ai tendinţei unitare.

„Belgianul este înţelept. Belgianul a votat pentru Belgia", spunea cu uşurare Paul Vanden Boeynants, primul ministru ieşit victorios în alegeri, care a obţinut la Bruxelles un triumf personal pe tema unităţii şi care contează pe reînnoirea mandatului guvernului său. Omer Vanaudenhove, preşedintele P.L.P., era mai puţin fericit. Începînd de a doua zi după consultarea electorală, preşedintele Senatului, Paul Struye, preconizează o „mare coaliţie" care să salveze ţara de „extremişti" ; „În împrejurările actuale consider că numai uniunea celor trei partide tradiţionale este de natură să permită reforma instituţiilor" — a declarat el revistei noastre. Se uită însă că, şi printre socialişti şi printre creştini, numeroşi sînt aceia care s-ar bucura de puţin federalism.

În ceea ce-i priveşte pe „extremişti", declaraţi astfel în afara comunităţii naţionale, ei au reacţionat cu brutalitate. François Périn, profesor de drept constituţional la Universitatea din Liège, purtător de cuvînt al valonilor, ne-a explicat această mînie : „În orice caz, noi nu vom accepta ca o pretinsă uniune naţională să perpetueze imobilismul. Chiar dacă victoria noastră este modestă în cifre, noi ştim ce mijloc de presiune constituie ea asupra aripilor valone ale partidelor socialist şi creştin. Vom folosi această stare de fapt →

pentru a împiedica cu orice preţ pe liberali să rămînă la putere".

În acest caz, în ce constă animozitatea ancestrală? Vechea frontieră nu s-a schimbat deci de la antagonismul dintre lumea romană şi lumea germanică, ea este aceea care, în plin secol al XX-lea, divizează încă o ţară dezvoltată, membră a Beneluxului şi a Pieţei comune? Flandra a devenit conştientă de ea însăşi, restaurînd limba sa — care fusese coborîtă la rangul de dialect — ca o reacţie contra Valoniei. Dar, încetul cu încetul, lumii începe să-i fie ruşine de acest război care se desfăşoară în jurul şcolilor, al bisericilor, al sălilor de primărie şi care se sprijină pe istoria unor secole de mult trecute. Sînt numeroşi belgienii care gîndesc: „La ce serveşte că trăim în ţara lui Carol cel Mare şi a lui Carol Quintul dacă nu ştim să rezolvăm acest conflict de provincie?"

Mai cu seamă, însă, unii simt o reală îngrijorare în faţa caracterului confuz, ilizibil, al votului. Există temeri că, dacă în scurtă vreme nu va apărea nici o soluţie, va trebui să se ţină noi alegeri. Căci consultarea electorală recentă nu a făcut decît să înfigă şi mai profund, în carnea unei naţiuni dezbinate, sechele istorice pe care belgienii nu le-au dorit.

Oliver LORSIGNOL

AFRIQUE NOUVELLE

DAKAR

PROBLEMELE RUANDEI

REPUBLICA Ruanda, această mică ţară din Africa Centrală, cu trei milioane de locuitori, a făcut să se vorbească din nou despre ea. De data aceasta nu este însă vorba de ostilităţi între comunităţile ruandeze, ci de o problemă arzătoare, asemănătoare celei ce s-a pus în Congo-Kinshasa, problemă care zguduie Nigeria şi pe care Africa, prin intermediul O.U.A., încearcă să o înlăture de pe continent. Această problemă o constituie mercenarii.

Din cauza acestor oameni însetaţi de averi s-a auzit de curînd vorbindu-se din nou de Ruanda şi tot din această cauză relaţiile sale cu Congo-Kinshasa, cel mai mare vecin al său, s-au deteriorat. Refuzul preşedintelui Ruandei, Kayibanda, de a-i preda preşedintelui Mobutu pe mercenarii veniţi din Bukavu, l-a determinat pe acesta din urmă să rupă relaţiile diplomatice dintre ţara sa şi micul său vecin.

Este clar că cele două ţări au de făcut faţă unor probleme asemănătoare. Ele au în orice caz comună experienţa războiului civil. În Ruanda, lupta fratricidă a ridicat una împotriva alteia cele două comunităţi mai importante din ţară: populaţiile hutu şi tutsi. Aceste două comunităţi etnice, care trăiesc ca fraţi duşmani, se aseamănă în mod curios cu populaţiile ibo şi hausa din Nigeria. Astfel, populaţia tutsi, în ciuda faptului că este mult mai slabă numericeşte decît populaţia hutu, formată din cultivatori şi păstori şi reprezentînd 85 la sută din populaţie, a reuşit să se impună şi să domine celelalte populaţii. Dar această situaţie s-a schimbat după 1959, cînd un mare masacru a izbucnit între cele două comunităţi. De atunci, numeroşi tutsi s-au refugiat în ţările vecine, alţii au continuat ciocnirile cu populaţia hutu. Această situaţie a durat şi după obţinerea independenţei Ruandei, în 1962, menţinîndu-se pînă de curînd. Acum există impresia că situaţia se calmează sau, mai degrabă, că guvernul pare să reuşească în instaurarea unei atmosfere de pace.

Este un fapt că unele ţări mici, cum ar fi Elveţia în Europa sau diferite ţări din Africa de vest, Asia şi America Latină, reprezintă excelente locuri turistice. Ruanda beneficiază şi ea de frumuseţi naturale ale regiunii, lacurile Kivu, Tanganyka, Eduard, Albert şi Victoria fiind considerate de turişti ca cele mai frumoase daruri ale naturii.

Deşi această situaţie, favorabilă în ce priveşte natura, ar putea reprezenta pentru ea în viitor o importantă sursă de venituri, Ruanda continuă să rămînă una dintre cele mai sărace ţări ale Africii. Economia sa se bazează în esenţă pe culturi care nu sînt încă dezvoltate. Din suprafaţa sa de 26 338 km² sînt cultivate aproximativ 826 000 de hectare, ceea ce reprezintă în medie 1,74 hectare de fiecare familie ţărănească. Această suprafaţă este folosită în întregime pentru micile culturi alimentare şi industriale, dintre care principalele sînt: cafeaua, ceaiul, orzul, bumbacul, tutunul, arborele de chinină, bananele etc. Ţăranul ruandez munceşte din greu pentru a smulge pămîntului mijloace de subzistenţă. Această sărăcie demoralizantă este accentuată de scăderea catastrofală a producţiei de cafea, pilon al economiei ruandeze.

Aceasta este situaţia căreia guvernul ruandez trebuie să-i facă faţă şi amploarea problemelor nu i-a lăsat indiferenţi pe ruandezi. Tot acesta este probabil motivul pentru care politica de austeritate impusă de Kayibanda, preşedintele republicii, a fost primită favorabil de populaţie. În ţară a fost creat un partid unic, ai cărui militanţi sînt în general ţăranii. Grija pentru binele comun a devenit linia călăuzitoare pentru conducătorii acestui partid dominat de personalitatea şefului statului, Kayibanda. Aşa cum era de aşteptat, acţiunea cea mai importantă şi cea mai urgentă care a avut loc s-a axat pe agricultură: încurajarea anumitor culturi, înmulţirea terenurilor agricole, reîmpădurirea anumitor zone ale ţării, întreţinerea solurilor, transformarea mentalităţii crescătorilor de vite care consideră turma ca un semn de bogăţie. Pe lîngă toate aceste activităţi agricole care trebuie promovate, guvernul continuă să creeze regiuni-pilot în care sînt instalate familii ţărăneşti. Mari eforturi sînt depuse de asemenea pentru formarea de cadre naţionale; în 1960, această ţară nu avea decît un singur institut de învăţămînt superior. Din această cauză s-a pus un accent deosebit pe educaţie, căci populaţia este, aproape în totalitatea ei, analfabetă.

Membră a O.C.A.M. şi a O.U.A., Ruanda nu mai este o ţară mică, pierdută în Africa centrală. Ea devine o ţară care se consolidează continuu, cu un popor care, într-o atmosferă de austeritate ce nu se dezminte, înaintează pe drumul greu al muncii, de care depinde viitorul său.

K. OYAB

profil

Oldrich CERNIK

Preşedintele guvernului R.S. Cehoslovace

La 8 aprilie, în conformitate cu prevederile Constituţiei, preşedintele R. S. Cehoslovace, Ludvik Svoboda, a numit noul guvern al Republicii Socialiste Cehoslovace. În funcţia de preşedinte al guvernului a fost numit Oldrich Cernik, membru al Prezidiului C.C. al P.C. din Cehoslovacia.

Oldrich Cernik s-a născut la 27 ianuarie 1921, în oraşul Ostrava. Între anii 1937—1949 a lucrat ca lăcătuş mecanic la oţelăriile din Vitkovice, actualmente oţelăriile „Klement Gottwald". Ulterior, a studiat la Institutul de mine şi metalurgie, obţinînd diploma de inginer. În anii 1949—1954 a activat mai întîi în aparatul Comitetului regional Ostrava al P.C. din Cehoslovacia, apoi ca secretar, iar mai tîrziu ca prim-secretar al Comitetului raional Opava al P.C. din Cehoslovacia. În 1954 a fost ales preşedinte al Comitetului regional Ostrava, funcţie pe care a îndeplinit-o timp de doi ani. Între anii 1956—1960 O. Cernik a fost secretar al C.C. al P.C. din Cehoslovacia. Cooptat în guvern în 1960, a devenit ministru al energeticii şi combustibililor (pînă în anul 1963). Între anii 1963—1968 a fost vicepreşedinte al guvernului şi preşedintele Comisiei de Stat a Planificării, funcţii pe care le-a îndeplinit pînă la desemnarea sa ca preşedinte al guvernului.

În perioada 1956—1961, O. Cernik a fost membru al Secretariatului C.C. al P.C. din Cehoslovacia; din anul 1958 este membru al C.C. al P.C.C., iar din anul 1966 — membru al Prezidiului C.C. al P.C.C.

În anul 1960, Oldrich Cernik a fost ales deputat în Adunarea Naţională, mandatul său fiind reînnoit în toate legislaturile care s-au succedat pînă în prezent.

În datele furnizate de agenţia C.T.K. se relatează, între preocupările preşedintelui guvernului R.S. Cehoslovace, pasiunea pentru literatură, interesul pentru teatru, pentru tehnică.

La 9 aprilie, noul guvern cehoslovac în frunte cu Oldrich Cernik a depus jurămîntul în faţa preşedintelui Ludvik Svoboda. Premierul R.S. Cehoslovace, O. Cernik, a asigurat pe preşedinte că guvernul va depune toate eforturile pentru dezvoltarea statului socialist, pentru a justifica speranţele pe care şi le pune în noul guvern poporul cehoslovac.

În telegrama de felicitare adresată de preşedintele Consiliului de Miniştri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer, preşedintelui guvernului Republicii Socialiste Cehoslovace, Oldrich Cernik, se arată: „Îmi exprim convingerea că prietenia frăţească şi colaborarea multilaterală dintre ţările noastre se vor dezvolta continuu, spre binele popoarelor noastre, al unităţii ţărilor socialiste, al cauzei socialismului şi păcii în lume".

C. V.

poșta redacției

CUM A FOST UCIS MARTIN LUTHER KING

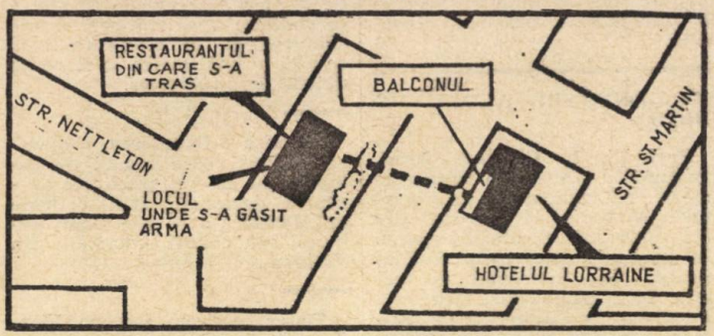

Mihai Țundrea. Galați. 1) Fotografia reprodusă pe coperta numărului 16 indica printr-o săgeată, balconul de la etajul doi al hotelului Lorraine, în care se afla Martin Luther King cînd a fost ucis. Se presupune că asasinul ar fi tras de la o fereastră a clădirii din față și ar fi fugit apoi pe traseul indicat de linia punctată. În schița alăturată este indicat, de asemenea, locul în care a fost găsită arma crimei. 2) Șoferul lui Martin Luther King, care vorbea cu acesta în momentul asasinatului, crede că a întrevăzut și pe un complice al asasinului. F.B.I.-ul a reținut însă ipoteza existenței unui singur criminal.

CEI CINCI

Nina Vîrgolici, Craiova. Cei cinci președinți ai Statelor Unite cărora partidele lor le-au refuzat o nouă desemnare au fost : John Taylor (partidul whig 1841—45) și Chester A. Arthur (partidul republican 1881—85), respinși din cauza dezbinărilor de propriile lor partide ; Millard Fillmore (partidul whig 1850—53) și Franklyn Pierce (partidul whig 1853—57), victime ale disputelor în problema abolirii sclavagismului ; Andrew Johnson (republican 1865—69), înlăturat din funcție încă înainte de Convenție. Dintre aceștia, patru deveniseră din vicepreședinți — președinți : John Taylor, ca urmare a morții președintelui William Henry Harrison; Millard Fillmore, la moartea lui Zachary Taylor ; Andrew Johnson, după asasinarea lui Lincoln ; Chester Arthur, după asasinarea lui James Garfield. Nici unul dintre ei, nu a dobîndit un mandat ulterior prin alegeri

DOMICILIUL LUI SUKARNO

George Mantu, București. Fostul președinte Sukarno continuă să aibă domiciliu forțat la Palatul Bogor, la 16 km sud de Djakarta. Corespondenții de presă din capitala Indoneziei anunță însă că Sukarno a adresat de curînd președintelui Suharto o scrisoare în care îi cere permisiunea de a domicilia fie la Bata Tulis, în apropiere de Bogor, fie într-una din suburbiile Djakartei.

PROGRAMUL NUCLEAR INDIAN

Camelia Barbu, Sibiu. 1) Cunoscutul cîntăreț de culoare Paul Robeson, care a împlinit de curînd 70 de ani, duce în prezent o viață retrasă la Philadelphia. El a revenit în Statele Unite în 1963, după cinci ani petrecuți în diverse țări europene. 2) Programul nuclear indian prevede inaugurarea primei centrale atomo-electrice în octombrie 1967 și crearea unei centrale pe an în deceniul următor. Spre sfîrșitul secolului, cea mai mare parte a energiei utilizate în India urmează să fie energia atomică. Există și un program spațial indian, pe baza căruia, în viitorii cinci ani, urmează să fie lansat un prim satelit artificial al Pămîntului.

RELAȚIILE CU ANGLIA

Miron Drăgănescu, Tg. Mureș. Dintre cele 9 state africane care, pe baza unei rezoluții a O.U.A., au rupt relațiile diplomatice cu Anglia după declararea unilaterală a independenței Rhodesiei, la 11 noiembrie 1965, numai unul, și anume Tanzania, nu a reluat pînă în prezent aceste relații. Patru dintre aceste state au revenit mai de mult asupra hotărîrii lor, iar la 10 aprilie, Algeria, Mali, Mauritania și Congo-Brazzaville au anunțat simultan restabilirea relațiilor diplomatice. În declarația comună publicată cu acest prilej se arată că cele patru state africane „își exprimă pe această cale încrederea că Anglia va întreprinde toate măsurile necesitate de continua agravare a tragediei rhodesiene".

ZBORUL SPRE LUNĂ

Radu Niculescu, Sibiu. Administrația americană pentru spațiul cosmic (N.A.S.A.) consideră lansarea „Apollo 6" (cea de-a doua experimentare a puternicei rachete „Saturn 5") drept un eșec. Din cele 16 obiective ale lansării au fost atinse 13. Unul a fost ratat, iar două au fost realizate doar parțial. Principalul insucces a constat în faptul că cea de-a treia treaptă a rachetei, numită S-4B, nu a fost declanșată. Dacă această deficiență s-ar fi manifestat în timpul unui zbor spre Lună, capsula „Apollo" n-ar fi putut să părăsească orbita terestră și să se îndrepte spre satelitul natural al Pămîntului, ci s-ar fi înapoiat la bază fără a-și fi îndeplinit misiunea. În aceste condiții se presupune că proiectul unui zbor spre Lună cu echipaj uman va fi amînat. Precedenta lansare a unei rachete „Saturn 5" (noiembrie 1967) a reușit aproape perfect. N.A.S.A. stabilise însă anterior, ca limită minimă de siguranță, două lansări reușite ale lui „Saturn 5" pentru zborul unor cosmonauți spre Lună. La Cape Kennedy, o nouă rachetă „Saturn 5", gata asamblată, așteaptă semnalul pentru a fi lansată. Dacă s-ar pune însă problema să fie condusă de oameni, ar necesita anumite modificări în construcție care ar dura mai multe luni. În orice caz, primul zbor al unor cosmonauți americani la bordul unei rachete „Saturn", programat în jurul datei de 15 august, ar urma să aibă loc nu cu ajutorul lui „Saturn 5" ci cu cel al rachetei în numai două trepte S-1 B.

STATUIA LUI OVIDIU

Vlad Cristea, Baia Mare. Ridicarea statuii lui Ovidiu, la Constanța, se datorează inițiativei lui Remus Opreanu, primul prefect al județului. Lucrarea a fost executată de sculptorul italian Ettore Ferrari. În ziua inaugurării statuii — la 18 august 1887 — primarul comunei Sulmona, din Italia, unde s-a născut poetul, îi trimitea lui Remus Opreanu la Constanța, următoarea telegramă : „Vă rog să reprezentați Sulmona la inaugurarea monumentului concetățeanului nostru Ovidiu, gloria noastră comună, care ne reamintește de legăturile de sînge dintre popoarele țărilor noastre".

Desenul alăturat, reprezentînd statuia în aspectul ei de la inaugurare, aparține chiar sculptorului Ferrari și a fost publicat în presa românească a timpului.

Petre Chelciov, comuna Deta, județul Timiș. 1) Armand Călinescu a fost asasinat în septembrie 1939. 2) Senatorul Edward Kennedy are 36 de ani. 3) Nu există informații noi despre Martin Bormann.

Pavel Harea, Sibiu. Întrucît anul acesta se împlinește o jumătate de veac de la actul desăvîrșirii Unirii, vom publica, la aniversare, articole cuprinzînd și datele care vă interesează pe dv.

Gheorghe Nițulescu, comuna Corbu, județul Buzău. Am dat în repetate rînduri răspunsuri în legătură cu problema publicității prin presă. Nu avem nimic de adăugat.

Ion Nedea, Caracal, George Budișteanu, București. Despre locul în care se află în prezent osemintele domnitorului Cuza s-a relatat la „Poșta redacției" în nr. 16/1968. După cum am mai arătat, toate amănuntele suplimentare despre viața lui Al. I. Cuza pot fi găsite în cartea istoricului C. C. Giurescu.

Emeric Komlodi, Avrig. Unele dintre țările înșiruite de dv. au făcut obiectul unor „Reportaje pe glob". Vom mai reveni și vom ține seama și de celelalte propuneri ale dv., în special în ceea ce privește insulele. Nu vă putem însă promite că vom publica mai multe seriale simultan, întrucît aceasta ar îngusta spațiul celorlalte rubrici.

Ionel Ciuraru, Piatra Neamț. Vă mulțumim pentru bunele aprecieri. Am îndeplinit prima dintre rugămințile dv. Nu avem însă posibilitatea de a vă ajuta să găsiți cartea care vă interesează. Încercați la Biblioteca universitară din Iași.

Traian Iliescu, Turnu Măgurele. Întrucît concursul inițiat de Comitetul național pentru apărarea păcii s-a încheiat, sperăm că e pentru ultima dată cînd precizăm că nu furnizăm răspunsuri la întrebările cuprinse în cadrul acestui concurs.

ERATĂ

În „Lumea" nr. 16, la explicațiile fotografiilor articolului „Ideea de suveranitate națională în concepțiile pașoptiștilor", s-a strecurat o regretabilă eroare, pentru care cerem scuze cititorilor. Fotografiile de la pag. 21 reprezintă (de la stînga la dreapta) pe Mihail Kogălniceanu, Nicolae Bălcescu, Ion Ghica și Ion Buteanu.

poșta redacției

DRAPELUL ÎN BERNĂ

Sergiu Comănescu, Blaj. Din arhivele Casei Albe reiese că Martin Luther King a fost a treia persoană care, fără a fi ocupat înalte funcții publice, a fost onorată după 1940 printr-un decret prezidențial ordonînd îndolierea drapelului național. Drapelul a mai fost pus în bernă în 1959, la moartea lui Walter Williams — ultimul supraviețuitor al războiului de secesiune — și în 1962 în memoria lui Eleanor Roosevelt, văduva președintelui F. D. Roosevelt. În acești 28 de ani, același omagiu a fost acordat în Statele Unite următoarelor două personalități străine : Dag Hammarskjoeld (1961) și Winston Churchill (1963).

AMĂNUNTE DESPRE S.P.I.

Sever Luncan, Oradea. 1) Serviciul pentru protecția indienilor (S.P.I.) este o instituție oficială care, pînă la recenta dezvăluire a masacrelor pe care le-a patronat, se bucura de o stimă deosebită în Brazilia. Fondat în 1910 de faimosul mareșal Rondon, o personalitate legendară care a intrat în istoria Braziliei ca „apostolul indienilor", S.P.I. a contribuit inițial la aplicarea unui tratament uman indienilor din jungla braziliană. Printre organizatorii săi s-au aflat și alte personalități remarcabile, ca, de pildă, frații Villas Boas. Nu e însă mai puțin adevărat că, cu mult înainte de dezvăluirile făcute de ministrul de interne brazilian, personalități demne de toată încrederea au semnalat abuzurile și masacrele. Cu circa 30 de ani în urmă, de pildă, profesorul Lévi-Strauss s-a referit în cartea sa „Tristele tropice" la exterminarea indienilor, dar acuzațiile sale au fost dezmințite „cu indignare" de autorități. Acum însă s-a dezvăluit că, în epoca respectivă, tribul Paaxos a fost exterminat integral, inoculîndu-i-se variola. Era vremea „goanei după cacao" și genocidul a fost comis de colonizatori legați din punct de vedere politic de Juracy Magalhaes, pe atunci guvernatorul statului Bahia iar ulterior ministru de externe în guvernul Castelo Branco. La Cinta Larga, indienii au fost uciși prin lansarea de șarje de dinamită din avion. Supraviețuitorii au fost secerați cu mitralierele. Presa braziliană cere să fie trași la răspundere nu numai funcționarii subalterni ai S.P.I. vinovați de crime ci, în primul rînd, protectorii lor suspuși, interesați în acapararea teritoriilor atribuite indienilor pe baza unui act constituțional în 1934. 2) În cazul Régis Debray nu a intervenit nici un element nou. El se află în continuare în închisoarea din Camiri.

Ioan Petre Mladiu, Brăila. Numai televiziunea este în măsură să discute propunerea dv. privind introducerea unei noi emisiuni.

BĂTĂLIA DE LA IWO JIMA

Florea Rusu, Pitești. Mica insulă Iwo Jima, restituită de Statele Unite Japoniei o dată cu întreg arhipelagul Bonin (predarea propriu-zisă va avea loc în iunie), este și astăzi presărată cu obuze neexplodate și cu alte urme ale marii bătălii care s-a desfășurat pe teritoriul ei în februarie-martie 1945. După recucerirea Filipinelor, forțele armate americane se îndreptau spre nord, în direcția Tokio. Cei 22 000 de soldați japonezi masați pe insula Iwo Jima au rezistat o lună tirului marinei americane, pierind pînă la unul, după ce provocaseră la rîndul lor pierderi serioase forțelor americane (6 600 de morți). Nu se știe ce destinație va avea pe viitor Iwo Jima. Se formulează însă cereri insistente pentru folosirea insulei în scopuri turistice și ca simbol al voinței de pace a Japoniei. Dacă această propunere va fi acceptată, ar urma să se ridice două monumente : unul în memoria soldaților japonezi și unul în memoria soldaților americani. Totodată, se intensifică cererile pentru retrocedarea Okinawei și a arhipelagului Ryukyu, mult mai bogate și mai necesare Japoniei.

VAGONUL DE LA COMPIÈGNE

Ion C. Burdușel, comuna Predeal-Sărari, județul Prahova. 1) La complotul pentru uciderea lui Rasputin au luat parte, afară de prințul Iussupov, marele duce Dmitri Pavlovici și Purișkevici. El a fost asasinat în palatul prințului Iussupov la 16/29 decembrie 1916. Găsiți toate celelalte amănunte în articolul despre Rasputin apărut în revista „Magazin istoric" nr. 4/1967. 2) Nu știm unde se află în prezent vagonul francez de la Compiègne, în care s-a semnat armistițiul după primul război mondial și care a fost transportat în timpul celui de al doilea război mondial în Germania. Dacă vreunul dintre cititorii noștri deține această informație, îl rugăm să ne-o transmită pentru dv.

A CINCEA STARE A MATERIEI

Grigore Mirea, Botoșani. „A cincea stare a materiei" este deocamdată o ipoteză susținută de Willard F. Libby, laureat al Premiului Nobel pentru chimie, profesor la Universitatea din California. El afirmă că, supuși unei presiuni extrem de puternice, atomii s-ar putea condensa într-un „supermetal". Pentru obținerea acestei noi stări a materiei s-a făcut următoarea experiență : s-a introdus un strat de grafit între două straturi de explozivi foarte puternici, care au fost declanșați simultan. Grafitul s-a aflat scurt timp sub o presiune de cîteva milioane de ori mai mare decît presiunea atmosferică. S-au format minuscule diamante cu o structură asemănătoare cu cea a metalului. Libby este de părere că substanțele de acest tip nou ar putea dobîndi cu vremea o însemnătate practică deosebită.

DR. ANTONIO AGOSTINHO NETO

Prof. Gh. I. Căpitan, Arad. 1) Antonio Agostinho Neto este medic. Nu cunoaștem data nașterii. A studiat la universitățile din Coimbra și din Lisabona. În perioada 1952—60 a fost aruncat în închisoare de trei ori. Face parte din Mișcarea Populară de Eliberare a Angolei din 1957 și este președintele ei din 1960. Titlul de doctor în medicină l-a dobîndit în 1959. Între 1960 și 1962 a fost deținut mai întîi în Insulele Capului Verde și apoi în Portugalia. În anul 1962 a izbutit să evadeze. 2) Nu comunicăm adresele cititorilor noștri decît la cererea lor expresă.

CE FACE JOSEPH KENNEDY ?

Gheorghe N. Luxandra, comuna Stîlpeni, județul Argeș. 1) Joseph Kennedy este și astăzi în viață, dar încă în momentul asasinării președintelui Kennedy era paralizat ca urmare a unei congestii cerebrale. Revedeți în acest sens pasajele corespunzătoare din „Moartea unui președinte". 2) În America se obișnuiește să se dea cîte două prenume copiilor. Fiul fostului președinte se numește și el John Fitzgerald jr. 3) Insula Taiwan are o suprafață de 36 000 km patrați și o populație de circa 12 000 000 de locuitori. 4) Nu sîntem în măsură să explicăm de ce unul sau altul dintre oamenii politici congolezi nu face parte din guvernul de la Kinshasa.

INDONEZIA ȘI O.N.U.

Gh. Cojocaru, comuna Mirosłăvești, județul Iași. Indonezia și-a anunțat oficial retragerea din Organizația Națiunilor Unite la 21 ianuarie 1965, în semn de protest împotriva alegerii ca membru nepermanent al Consiliului de Securitate a Malayeziei, a cărei existență ca stat n-o recunoștea. Carta Națiunilor Unite nu cuprinde însă prevederi privind retragerea statelor membre. Ca atare, atunci cînd Indonezia a anunțat că revine asupra retragerii, nu a fost nevoie de nici o formalitate specială pentru reprimirea ei. 2) Moise Chombe se află în continuare în stare de detențiune în Algeria.

Francisc Caludescu, București. După cum era și de așteptat, nu au fost publicate asemenea declarații sau articole autodemascatoare ale unor generali sau ofițeri americani din Vietnam.

Victor Modrea, comuna Vica, județul Hunedoara. Am transmis reclamația dv. privind neprimirea abonamentului celor ce răspund de această problemă și v-am expediat totodată un exemplar din colecția noastră.

Mihai Blaga, student, București. Am citit cu deosebită atenție ampla dv. scrisoare. Ne bucură faptul că „Lumea" este urmărită cu interes de colegii dv. de la facultatea de comerț. Aprecierile dv. vădesc o studiere minuțioasă a revistei și o bună înțelegere a problematicii ei. Vom ține seama de criticile și sugestiile pe care le conține. Vă mulțumim și vă rugăm să ne mai scrieți.

Ioan Birou, Turda. Vă mulțumim foarte mult pentru gestul dv., care dovedește că sînteți un bun prieten al revistei „Lumea". Materialele trimise ne vor fi, fără îndoială, extrem de utile.

Toader Pircu, Iași. 1) Între cele două persoane nu a existat nici o legătură de rudenie. 2) Problematica alianțelor militare a fost tratată în repetate rînduri în revista noastră. Vom mai reveni. 3) Palestina este vechiul nume al teritoriului pe care s-au creat ulterior statele Izrael și Iordania.

Ștefan Lițu, Cîmpulung Moldovenesc. 1) Ayub Khan a fost prezentat la rubrica „Profil" în nr. 42/1964, Urho Kekkonen în nr. 7/1964, iar arhiepiscopul Makarios în nr. 3/1964. 2) După cît înțelegem, dv. aveți predilecție pentru formele vechi de prezentare a revistelor și sînteți împotriva formulelor moderne de paginație. Punctul nostru de vedere este însă diferit de al dv.

lumea

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

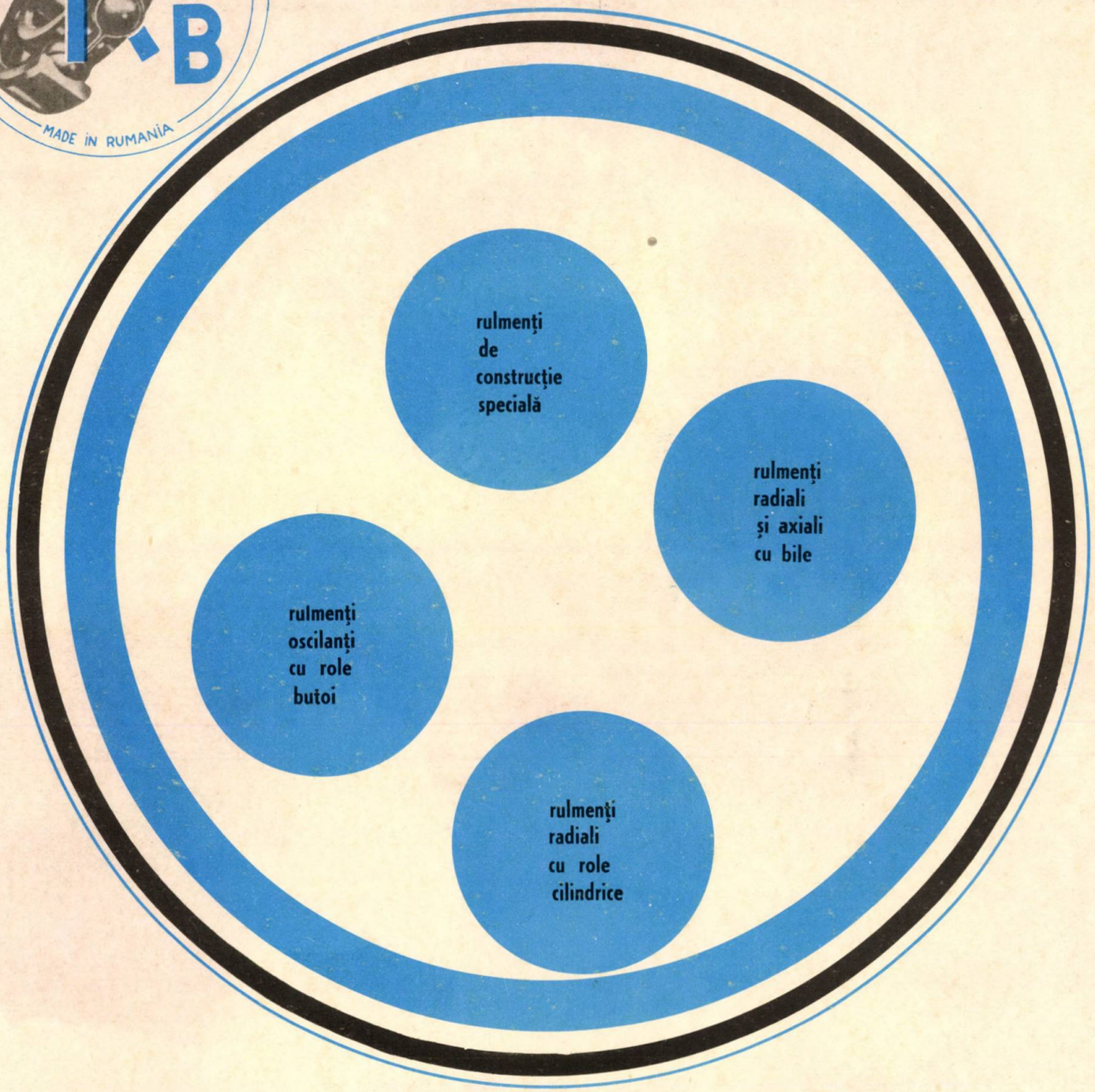

FABRICA DE RULMENȚI BÎRLAD

Uzina de anvelope

«DANUBIANA»

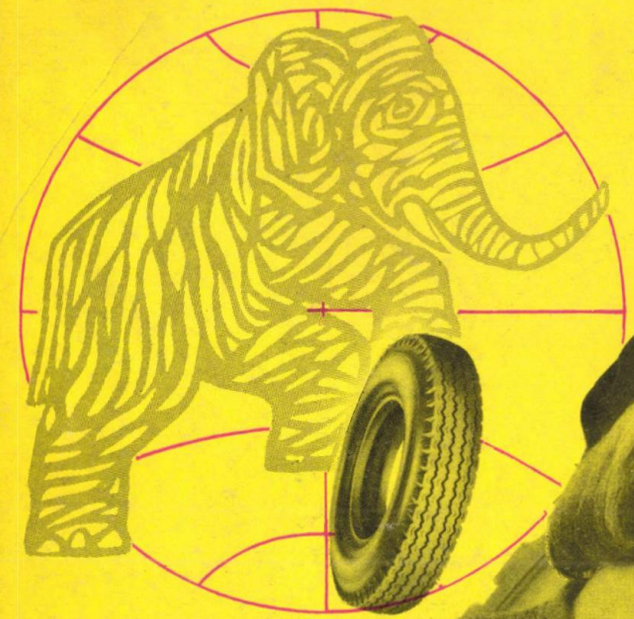

— Anvelopele de autoturism cu carcasă din cord Nylon, asigură o viteză de rulaj pînă la 70 km/oră.

— Anvelopele de autocamion cu carcasă de cord nylon, asigură o capacitate de încărcare sporită.

fabrică anvelope pentru autoturisme autocamioane, autobuze și tractoare într-o gamă variată de profile, care asigură o aderență sporită la sol, avînd un randament kilometric ridicat.

Rețineți: DANUBIANA marca tuturor timpurilor

tuturor meridianelor!

RELUAREA LUCRĂRILOR ADUNĂRII GENERALE A O.N.U.

Reportaj pe glob

VALPARAISO

Progresia geometrică a hranei

Interviuri și corespondențe de la trimișii noștri speciali

18
joi 25 aprilie 1968

lumea

Paris. Delegația Marii Adunări Naționale, condusă de acad. Ilie Murgulescu, vicepreședinte al M.A.N., în vizită la Maurice Schumann, ministru pentru cercetarea științifică al Franței.

Teheran. Ședința inaugurală a Conferinței internaționale a drepturilor omului. La tribună, șahul Iranului, Mohammad Reza Pahlavi Aryamehr; în prezidiu (la mijloc), U Thant, secretarul general al O.N.U.

Londra. Cu prilejul împlinirii unui an de la lovitura militară de stat de la Atena, în Trafalgar Square a avut loc o demonstrație pentru restabilirea drepturilor democratice în Grecia. În stînga, cunoscuta actriță de origine greacă Melina Mercouri.

lumea

Nr. 18 (235) 25 APRILIE 1968

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame

ARTICOLE ŞI CORESPONDENŢE

4 *Corespondenţă din New York.* La reluarea lucrărilor Adunării Generale a O.N.U. *V. Barbu*
5 Un pas important în elaborarea dreptului internaţional spaţial. *Liviu Bota*
8 *Corespondenţă din Moscova :* Momente inedite din viaţa lui Lenin. *Silviu Podină.*
9 *Corespondenţă din Teheran :* Conferinţa drepturilor omului. *Cristian Popişteanu*
11 *Corespondenţă din Paris :* Teme la ordinea zilei. *Florica Şelmaru*
15 Grecia. Confruntări. *I. Florescu*
18 *Corespondenţă din Praga :* O amplă dezbatere politică. *Corneliu Vlad*
19 Întîlnire cu directorul ziarului „Le Monde"
20 Italia : „cunoscutele" şi „necunoscutele" scrutinului de la 19 mai. *Francesco Gozzano*
21 Luigi Longo despre unele probleme politice italiene
22 Economia japoneză în anul centenarului. *Ilie Şerbănescu*

INTERVIURI

6 ARTURO GUZMAN, *ministrul minelor, combustibilului şi metalurgiei al Republicii Cuba :* Orientări în economia cubaneză
BRUNO MAREK, *primarul oraşului Viena :* Un program modern de dezvoltare urbană
7 Prof. dr. ILIE DICULESCU, *vicepreşedinte al Consiliului Naţional al Cercetării Ştiinţifice :* Reuniunea experţilor în politica ştiinţei

SINTEZE

12 Mari teme ale cooperării internaţionale. Progresia geometrică a hranei (2). *Mircea Maliţa*

CONTRAPUNCT

15 Ca Sextus Empiricus. *Teodor Mazilu*
26 Sfaturi pentru turişti. *Art Buchwald*

REPORTAJ PE GLOB

16 Valparaiso. *Eugen Pop*

SERIAL

24 Istoria bombei atomice (10)

26 — 30 PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

PROFIL

30 MARIAN SPYCHALSKI, preşedintele Consiliului de Stat al R. P. Polone

POŞTA REDACŢIEI (31—32)

În acest număr

RELUAREA LUCRĂRILOR ADUNĂRII GENERALE A O. N. U.

Italia

Partidele politice şi alegerile din mai

pag. 20

PROGRESIA GEOMETRICĂ A HRANEI

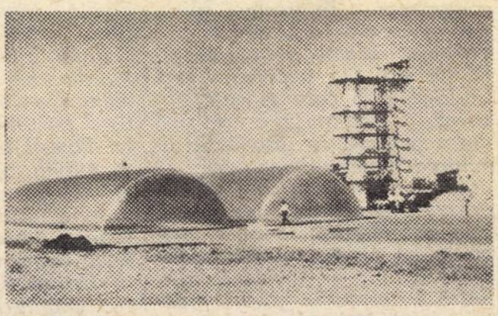

pag. 12

Serialul „Bomba A"

„MISIUNEA ALSOS" REZOLVĂ O ENIGMĂ

pag. 24

Corespondenţe de la trimişii noştri la

Paris • Praga • Teheran

Santiago de Chile

Numărul următor al revistei noastre va apărea marţi, 30 aprilie

săptămîna

în telegrame

hanoi

PRETEXTELE S.U.A.

În cercurile guvernamentale din Hanoi se subliniază că, la mai bine de trei săptămîni de la încetarea parțială a bombardamentelor americane asupra R.D. Vietnam, a devenit evidentă lipsa de bunăvoință a S.U.A. pentru începerea contactelor preliminare. Tactica tergiversării practicată de Washington arată că guvernul S.U.A. „continuă — scrie ziarul «Nhan Dan» — să caute pretexte pentru întîrzierea contactelor preliminare". Această atitudine a Administrației — se constată acum, după ce Washingtonul a respins Pnom Penh sau Varșovia ca locuri ale primelor convorbiri — contravine declarațiilor făcute de președintele Johnson, care se arăta dispus să trimită reprezentanții săi „oriunde și oricînd". Faptul că S.U.A. cer, ca la aceste convorbiri, să ia parte și reprezentanți ai „administrației saigoneze" nu este, nici el, de natură să favorizeze inițierea contactelor. În același spirit, sînt apreciate la Hanoi și declarațiile recente ale secretarului de stat al apărării, Clark Clifford, prin care se cere poporului vietnamez o așa-zisă dezescaladare ca răspuns la limitarea bombardamentelor. O asemenea modalitate de a prezenta problema vietnameză este considerată, în acest moment, ca fiind nu numai inoportună, dar — cum se comentează în cercurile guvernamentale nord-vietnameze — ea urmărește să pună pe același plan agresorii și victimele agresiunii. Asemenea elemente i-au făcut pe mulți comentatori și oameni politici să se îndoiască de intențiile declarate ale Administrației și să se pronunțe critic la adresa politicii dusă de ea. Astfel, sînt citate, de pildă, cuvintele senatorului Kennedy care — după ce a aflat despre insistențele Casei Albe ca locul întîlnirii americano—nord-vietnameze să îngăduie o participare a Vietnamului de sud și Coreei de sud — a declarat că aceste noi condiții sînt de „neiertat". „În ciuda angajamentului nostru repetat în decurs de ani de zile că vom merge oriunde și oricînd pentru a obține încetarea negociată a războiului — a afirmat el — convorbirile preliminare nu au început încă. Nu cred că trebuie să prezentăm în permanență alte condiții și alte poziții în legătură cu tratativele".

Intensificarea, în ultimele zile, a bombardamentelor americane asupra R. D. Vietnam și înmulțirea „pretextelor" pentru întîrzierea contactelor preliminare au fost interpretate de o mare parte a presei internaționale ca o poziție nerealistă pe calea soluționării pașnice a problemei vietnameze. Dacă guvernul american continuă să rămînă pe această poziție, el va trebui să-și asume întreaga răspundere — sublinia ziarul „Nhan Dan". Inițierea unor contacte diplomatice, fie la Pnom Penh, fie la Varșovia — se consideră la Hanoi — ar constitui un pas pozitiv pe drumul unor negocieri de pace. În același timp, este însă necesar să înceteze definitiv și necondiționat bombardamentele și toate celelalte acte de război împotriva R. D. Vietnam.

londra

REMANIEREA „CABINETULUI-FANTOMĂ"

Liderul partidului conservator britanic, Edward Heath, l-a demis, din funcția de „ministru al apărării în cabinetul-fantomă", pe Enoch Powell și, în locul lui, l-a numit pe Reginald Maudling (în același timp, fostul premier Sir Alec Douglas Home a acceptat postul de „ministru pentru problemele Commonwealthului"). Motivul remanierii : un discurs al lui Powell pe tema imigrărilor în Anglia, considerat de Heath ca „rasist prin tonul folosit". Powell reclamă reducerea rapidă și imediată a contingentului de imigranți de culoare în Marea Britanie și distribuirea unor prime celor deja instalați, cu intenția de a-i determina să părăsească țara ; de asemenea, el se opune categoric proiectului de lege guvernamental, prin care discriminarea rasială e declarată ilegală și orice manifestare de rasism în servicii, educație și acordarea de locuințe se sancționează. Chiar dacă membrii cabinetului-fantomă luaseră hotărîrea să propună serioase amendamente proiectului guvernamental, atitudinea extremă a lui Powell nu putea fi îmbrățișată de liderii conservatori. Mai mult, 30 de deputați ai aripii liberale a partidului s-au declarat în favoarea proiectului de lege. Ceea ce a făcut ca, în timpul dezbaterilor din Camera Comunelor, sarcina deputaților laburiști să nu fie prea dificilă.

ryad

CONSULTĂRI INTERARABE

În palatul regal — „al manzira" — din Ryad au avut loc convorbirile între regele Hassan al Marocului, regele Husein al Iordaniei, regele Feysal al Arabiei Saudite și emirul Salem as Sabah al Kuweitului. Suveranii arabi au subliniat, cu acest prilej, „necesitatea unor întîlniri frecvente între țările arabe", a „schimbului diferitelor puncte de vedere și a adoptării unei atitudini comune". În același timp — informează „Al Ahram" — între guvernul R.A.U. și o serie de alte guverne arabe sînt în curs importante consultări cu privire la eventuala dezbatere în Adunarea Generală a O.N.U. a situației din Orientul Apropiat. Același scop îl va avea, se pare, și întîlnirea de la Cairo, dintre președintele Nasser și președintele sirian Noureddine Attassi. Ziarul afirmă, totodată, că subsecretarul de stat egiptean pentru afacerile externe a informat un anumit număr de ambasadori acreditați în capitala egipteană despre intenția R.A.U. de a lăsa „încă o ușă deschisă unei soluționări pașnice" și, în consecință, de a accepta ca Jarring să revină la Cairo în momentul în care va dori.

monrovia

CONFERINȚĂ VEST-AFRICANĂ

Președintele William Tubman a fost ales președinte al primei conferințe a șefilor de state și guverne ai Africii de vest, care și-a deschis lucrările în capitala Liberiei. Candidatura lui Tubman a fost propusă de președinții Senghor, al Senegalului, și Moktar Ould Daddah, al Mauritaniei. Conferința reunește reprezentanții a nouă țări africane : 5 francofone (Mali, Senegal, Mauritania, Guineea, Volta Superioară) și 4 anglofone (Gambia, Ghana, Nigeria și Liberia). Ea trebuie să se pronunțe asupra documentelor stabilite de conferința ministerială (din 17—21 aprilie) de la Monrovia, cu privire la cooperarea economică, socială și culturală a țărilor Africii de vest.

Premierul japonez, Eisaku Sato, decorîndu-l pe cancelarul Josef Klaus cu prilejul vizitei la Tokio a primului ministru austriac

bruxelles

MISIUNEA „FORMATORULUI"

Leo Collard, președintele partidului socialist belgian, a fost însărcinat de regele Baudouin cu misiunea de „formator" al noului cabinet. Liderul socialist s-a pronunțat în favoarea unei coaliții cu partidul social-creștin, condus de Robert Houben. Un acord între cele două formațiuni politice există ; el prevede însă numai obligația de a nu se angaja formarea guvernului, decît după stabilirea unui program. Iar tocmai aceasta pare să fie problema cea mai dificilă.

lagos

SONDAJE

Dr. Okoi Arikpo, comisar federal nigerian al afacerilor străine, a sosit la Londra pentru a purta convorbiri cu ministrul pentru problemele Commonwealthului, George Thomson, și cu primul ministru Harold Wilson, în vederea inițierii unor tratative de pace între guvernul federal nigerian și Biafra. Diplomatul nigerian se va întîlni și cu secretarul general al Commonwealthului, Arnold Smith, despre care se știe că a avut, la un moment dat, misiunea de mediator între autoritățile federale și cele biafreze. Din cercurile politice britanice se află că la Londra nu a sosit nici o personalitate biafreză cu scopul de a negocia o reglementare a conflictului. În schimb, informează aceleași surse, Arnold Smith ar fi avut recent unele contacte la Paris cu dr. Nnamdi Azikiwe, fost președinte al Republicii Nigeria și, actualmente, „ambasador itinerant" al Biafrei. În fine, comisarul federal nigerian pentru transporturi și-a început un turneu prin Europa, în timpul căruia va fi primit de Papa Paul al VI-lea. Sondaje în vederea reglementării situației nigeriene se fac însă și pe continentul african, iar generalul Mobutu — unul din membrii misiunii consultative a Organizației Unității Africane asupra crizei din Nigeria — se pare că-și va asuma un rol principal.

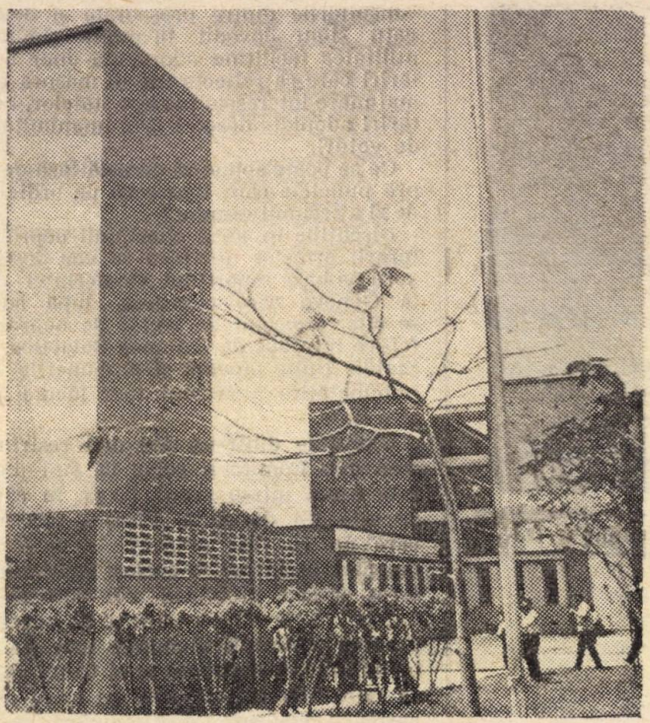

La 26 aprilie se împlinesc patru ani de la constituirea Republicii Unite Tanganica și Zanzibar, devenite la 29 octombrie 1964 Republica Unită Tanzania. În imagine: colegiul din Dar es Salaam, capitala țării.

În același timp, observatorii politici africani se întreabă în ce măsură recunoașterea diplomatică a Biafrei de către Tanzania și aprecierea pozitivă a acestui gest de către președintele Coastei de Fildeș, Houphouet Boigny, vor influența asupra evoluției din Nigeria și care va fi, în acest context, viitoarea atitudine a guvernului federal prezidat de generalul Gowon, deocamdată decis să-și mențină condițiile inițiale pentru începerea negocierilor: renunțarea Biafrei la secesiune și includerea ei în Federație.

ottawa

"CABINETUL DE TRANZIȚIE,,

La numai cîteva zile de la prestarea jurămîntului ca prim ministru, Pierre Elliott Trudeau a anunțat componența noului guvern canadian. Principala schimbare o constituie înlocuirea la ministerul de externe a lui Paul Martin cu Mitchell Sharp, fost ministru al finanțelor. Paul Martin — a anunțat însă primul ministru — va fi senator și reprezentant al guvernului în Camera superioară. Noul cabinet al lui Trudeau nu este decît un „cabinet de tranziție" — e părerea unanimă a cercurilor politice canadiene. Și pentru nimeni nu e un secret faptul că primul ministru are intenția clară de a recurge la alegeri anticipate (doar data nu se știe încă) — ceea ce i-ar permite să revină la putere cu o majoritate stabilă, guvernul actual fiind minoritar.

haga

RACHETELE ȘI EUROPA

Grupul de planificare nucleară al N.A.T.O. — alcătuit din miniștrii apărării ai S.U.A., Angliei, R.F.G., Italiei, Canadei, Olandei și Greciei — care s-a întrunit, timp de două zile, în capitala Olandei, a respins propunerea, de inspirație americană, a implantării unui sistem de rachete anti-rachetă (A.B.M.) în Europa occidentală. Din declarațiile miniștrilor s-ar părea că nu atît motivele financiare și militare (costul excesiv și lipsa unei garanții de securitate suficiente) au cîntărit mai mult în luarea deciziei, ci, mai cu seamă, cele de ordin politic: o asemenea hotărîre — au constatat miniștrii — ar contraveni actualului climat politic european, sau — cu cuvintele reprezentantului olandez, Willem Den Toom — ar avea inconvenientul că împiedică îmbunătățirea relațiilor cu țările din Europa răsăriteană și Uniunea Sovietică.

O declarație a președintelui Republicii Somalia DR. ABDIRASHID ALI SHERMARKE

Relații cordiale de stimă și colaborare

După vizita făcută în România, președintele Republicii Somalia, dr. Abdirashid Ali Shermarke, a avut o convorbire, în avionul cu care a plecat din București, cu redactorul nostru Cristian Popișteanu, căruia a binevoit să-i facă o scurtă declarație pentru revista „Lumea".

Sînt puține ore, *a declarat șeful statului somalez*, de cînd delegația noastră s-a despărțit de ospitalierul popor al României. Doresc să reînnoiesc și cu acest prilej mulțumirile noastre profunde domnului președinte al Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, și soției sale, precum și guvernului român pentru cordiala primire care ne-a fost rezervată în timpul ședерii în țara dv. După cum am avut posibilitatea să constatăm în timpul convorbirilor cu conducătorii români, între țările noastre se dezvoltă relații de prietenie, respect și colaborare, a căror evoluție, sperăm, va fi accentuată în urma vizitei noastre în România. Avînd preocupări reciproce pentru colaborarea româno-somaleză, *a relevat dr. Abdirashid Ali Shermarke*, țările noastre au, în același timp, o serie de vederi asemănătoare asupra vieții internaționale. Pacea, independența, cooperarea pașnică sînt elementele fundamentale necesare relațiilor internaționale. În vederea asigurării lor, atît Somalia cît și România depun eforturi perseverente.

Vizita pe care am făcut-o în România, *a subliniat președintele Somaliei*, se încadrează în legăturile și contactele folositoare cauzei relațiilor bilaterale ale celor două țări, a întăririi cooperării pașnice între state. Folosesc acest prilej pentru a transmite poporului român, ale cărui realizări în numeroase domenii le-am putut vedea și admira în zilele vizitei noastre, urări de fericire, succese și prosperitate.

Maurice Couve de Murville și Willy Brandt la Bonn, după sosirea ministrului de externe francez, a cărui vizită se înscrie în cadrul consultărilor periodice între miniștrii de externe ai Franței și ai R.F. a Germaniei

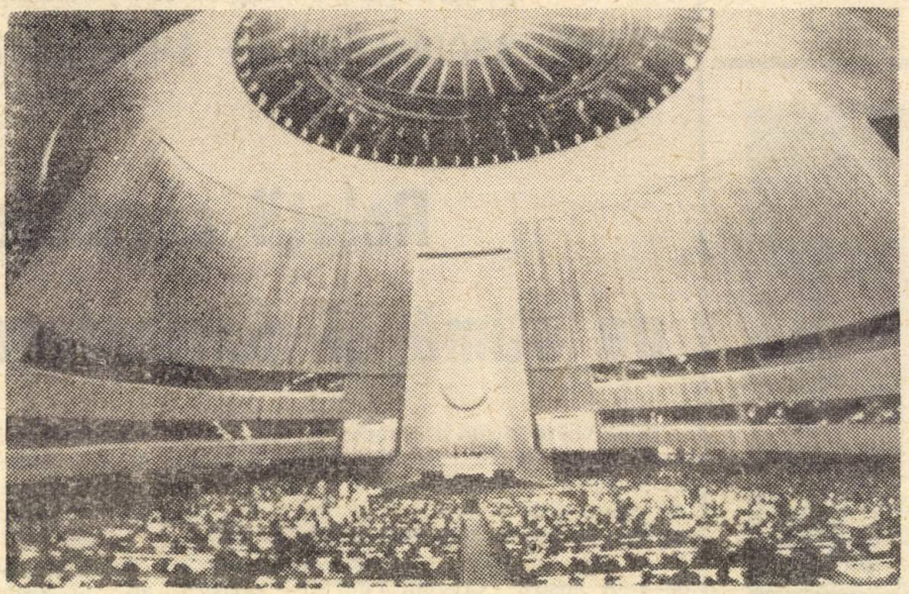

În sala Adunării Generale a O.N.U.

La reluarea lucrărilor Adunării Generale a O. N. U.

Ieri s-au reluat la New York lucrările celei de-a 22-a sesiuni a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite. Sesiunea a debutat printr-un act devenit obișnuit în ultimii ani — primirea unui nou membru al Organizației. Fosta colonie engleză din Oceanul Indian — Mauriciu — care și-a cucerit de curînd independența, a devenit cel de-al 124-lea membru al O.N.U. Dar, de îndată ce momentul festiv a rămas în urmă, Adunarea s-a concentrat asupra treburilor sale curente.

După cum se știe, din cele 99 de puncte care au figurat pe ordinea de zi a sesiunii a 22-a, trei au rămas în continuare în atenția Adunării : neproliferarea armelor nucleare, problema Africii de sud-vest și situația din Orientul Mijlociu, ultima bucurîndu-se de cea mai mare prioritate.

În decembrie trecut, Adunarea Generală a hotărît să-și reia lucrările atunci cînd după consultări între factorii de răspundere se va constata că sînt întrunite condițiile pentru examinarea unuia din punctele menționate. La 14 martie, Comitetul celor 18 state pentru dezarmare de la Geneva a înaintat raportul său Adunării Generale a O.N.U. Consultările care au avut loc după prezentarea acestui raport au condus la un consens între statele membre că sînt întrunite condițiile stabilite de Adunarea Generală cu privire la reluarea sesiunii a 22-a, fixîndu-se totodată și data reînceperii lucrărilor.

După cum s-a hotărît în ședința de deschidere, problema neproliferării armelor nucleare urmează să fie discutată în Comisia I Politică, în timp ce celelalte două puncte rămîn în continuare în atenția plenarei Adunării Generale.

Chestiunea care preocupă în aceste zile delegațiile la sesiune este cum se vor desfășura apropiatele dezbateri și care va fi rezultatul lor. Comentariile în această privință sînt variate, uneori chiar contradictorii. După unii, sesiunea s-ar putea termina într-un termen foarte scurt, în timp ce alții întrevăd o discuție de cîteva săptămîni. Un curent de opinie susține că Adunarea va trata practic numai problema neproliferării, în timp ce altul nu exclude o dezbatere și asupra chestiunilor Orientului Mijlociu și Africii de sud-vest, ba chiar și înscrierea unor alte puncte. De o deosebită importanță în realizarea unui consens asupra modului în care se vor desfășura lucrările au fost consultările întreprinse în ajunul reluării sesiunii de către președintele Adunării Generale, Corneliu Mănescu, cu reprezentanții principalelor grupuri de state. Devenite o metodă curentă în conducerea lucrărilor acestei sesiuni, contactele și consultările dintre președinte și delegații și-au dovedit în multe rînduri utilitatea facilitînd adoptarea unor hotărîri care să reflecte într-o măsură cît mai mare interesele tuturor statelor, hotărîri adoptate deseori prin unanimitate de voturi.

Ce se poate spune în această fază despre punctele care figurează pe ordinea de zi a sesiunii reluate ?

Discuțiile în jurul chestiunii neproliferării armelor nucleare se vor desfășura pe baza raportului Conferinței de la Geneva care cuprinde, după cum se știe, proiectul de tratat de neproliferare introdus de Uniunea Sovietică și Statele Unite precum și propunerile de îmbunătățire a acestui text făcute de alte state.

Discuțiile dintr-un for mai restrîns, cum este Comitetul celor 18, sînt mutate acum într-o arenă largă, în care se află 124 de state. Firește, toți cei care nu au fost prezenți la Geneva, dar care urmăresc cu același legitim interes această problemă, vor dori să-și expună la New York punctul de vedere. Sarcina Adunării Generale este de a contribui la elaborarea unui tratat care să reprezinte un pas real pe calea dezarmării nucleare, a diminuării pericolului războiului nuclear, să confere tuturor statelor garanția că securitatea lor va fi mai trainică și vor putea beneficia de realizările pașnice ale atomului.

În ceea ce privește chestiunea Orientului Mijlociu, O.N.U. poate să-și aducă o contribuție substanțială la reglementarea situației din această regiune, ajutînd statele vizate să depășească actuala stare de încordare și neîncredere, să găsească soluții trainice problemelor care s-au acumulat în zonă, în conformitate cu interesele tuturor părților. Hotărîrea Adunării Generale de a menține această chestiune în atenția sa reflectă dorința statelor membre de a folosi orice canal care s-ar putea dovedi la un moment dat adecvat pentru facilitarea unei soluții. Retragerea trupelor izraeliene din teritoriile arabe ocupate rămîne, bineînțeles, condiția prealabilă oricărei reglementări trainice.

Discutarea problemei Africii de sud-vest este pusă în legătură cu rezultatul misiunii întreprinse de către Comitetul Special al O.N.U. pentru acest teritoriu, căruia guvernul sud-african îi refuză deocamdată accesul în Africa de sud-vest.

Fără a avea o agendă exhaustivă, această parte a sesiunii a 22-a este confruntată cu cîteva probleme care constituie preocupări majore ale comunității internaționale. Este de datoria statelor membre ca — așa cum spunea președintele Adunării Generale, Corneliu Mănescu — prin eforturi comune sesiunea să adopte hotărîri echitabile, conforme cu etica relațiilor dintre state, care să corespundă năzuințelor popoarelor, să servească interesele păcii și securității internaționale.

New York, 23 aprilie

reflector

FRANȚA ȘI SCADENȚA ATLANTICĂ

Folosind modalitatea „întrebării scrise", deputatul Edmond Barrachon (republican independent) a cerut ministrului de externe Couve de Murville să precizeze dacă, în ipoteza că guvernul francez ar intenționa să denunțe tratatul Atlanticului de Nord, nu ar considera indispensabil să obțină în prealabil acordul parlamentului. Răspunsul ministrului, publicat în „Jurnalul Oficial", este următorul : „Potrivit prevederilor art. 52 din Constituție, președintele Republicii are, atunci cînd nu există prevederi constituționale contrarii, sarcina de a negocia și a ratifica tratatele ; competența de a denunța tratatele aparține, potrivit unei tradiții îndelungate, autorității care are puterea de a le încheia. Cu atît mai mult cu cît în cazul de față tratatul prevede în mod expres facultatea de a-l denunța după o perioadă de douăzeci de ani, și cu cît o lege care autoriză ratificarea tratatului a fost votată de parlament, folosirea facultății respective de către președintele Republicii nu ar avea de ce să ridice nici o problemă juridică". După recapitularea acestui cadru procedural, ministrul de externe amintește că „poziția guvernului, definită mai cu seamă în scrisoarea din 7 martie 1967 a președintelui Republicii către președintele Statelor Unite, este că Franța are intenția de a rămîne în continuare membră a tratatului de la Washington dacă nu vor interveni evenimente care să schimbe datele fundamentale ale relațiilor Est-Vest".

„ZIUA MONDIALĂ A ORAȘELOR ÎNFRĂȚITE"

În fiecare an, în ultima duminică a lunii aprilie, are loc sărbătorirea „Zilei mondiale a orașelor înfrățite". Anul acesta, la 28 aprilie, aniversarea se va desfășura sub lozinca : „Ziua orașelor unite — sărbătoare a comunelor lumii". Înființată în urmă cu 11 ani, la 28 aprilie 1957, în localitatea franceză Aix-les-Bains, Federația Mondială a orașelor înfrățite (F.M.O.I.) are ca principal scop să contribuie la cooperarea internațională prin intermediul orașelor membre, care promovează un larg schimb de valori spirituale în vederea apropierii și realizării idealurilor păcii și prieteniei între popoare. De la inițierea sa, ideea înfrățirii orașelor a cunoscut un curs ascendent, materializîndu-se în prezent în peste 1 000 de orașe înfrățite pe toate continentele globului. Cu prilejul împlinirii unui deceniu de la înființarea F.M.O.I., a avut loc la Paris cel de al VI-lea Congres al Federației la care, printre cei aproximativ 800 de delegați, invitați și ziariști din numeroase țări din Europa, Asia, Africa și America, a participat și o delegație română alcătuită din reprezentanți ai orașelor Iași, Cluj, și Constanța.

Cinci orașe din țara noastră sînt înfrățite cu șase orașe europene : Galați cu Coventry (Anglia) ; Cluj cu Dijon (Franța) ; Sinaia cu Aosta (Italia) ; Craiova cu Nanterre (Franța) și Constanța cu Turku (Finlanda) și cu Boulogne-sur-Mer (Franța). În cadrul relațiilor stabilite s-au făcut schimburi de vizite și de expoziții, trimiteri de sportivi și formații cultural-artistice. Unei străzi din Nanterre i s-a dat numele de „strada Craiova".

Un pas important în elaborarea dreptului internațional spațial

După încheierea „Tratatului cu privire la principiile care guvernează activitatea statelor în explorarea și folosirea spațiului extraatmosferic, inclusiv Luna și celelalte corpuri cerești", primul instrument al dreptului internațional spațial, un nou pas în crearea unui adevărat „corpus juris spatialis" a fost făcut : la 22 aprilie a fost semnat la Moscova, Londra și Washington „Acordul privind salvarea astronauților, înapoierea astronauților și restituirea obiectelor lansate în spațiul extraatmosferic".

Elaborat în cadrul Subcomitetului juridic al Comitetului O.N.U. pentru folosirea în scopuri pașnice a spațiului extraatmosferic, negociat și bilateral de către cele două mari puteri spațiale, Acordul a fost salutat la 19 decembrie 1967 de către Adunarea Generală a O.N.U., care și-a exprimat speranța că el va întruni adeziunea generală.

Semnarea Acordului se înscrie pe linia ascendentă a dezvoltării cooperării internaționale în cercetarea și folosirea pașnică a spațiului extraatmosferic. Prevederile sale contribuie la promovarea unor asemenea raporturi între state care să favorizeze cercetarea spațială în folosul și spre binele întregii omeniri.

Acordul din 22 aprilie reprezintă în esență o detaliere a prevederilor articolului V din Tratatul cu privire la principiile care guvernează activitatea spațială a statelor.

Dintre prevederile mai semnificative ale acordului, menționăm :

— obligația părților de a informa autoritatea de lansare și pe Secretarul general al O.N.U. asupra accidentului sau condițiilor de primejdie în care se află personalul unei nave cosmice și despre descoperirea unor obiecte spațiale sau componente ale acestuia (articolele 1 și 5).

— obligația părților de a lua măsuri pentru salvarea personalului unei asemenea nave și pentru recuperarea obiectelor spațiale (articolele 2, 3 și 5).

— obligația părților de a înapoia autorității de lansare personalul navei cosmice și obiectele spațiale recuperate (articolele 4 și 5).

— obligația autorității de lansare de a rambursa cheltuielile implicate de îndeplinirea de către părțile contractante a obligațiilor de recuperare și înapoiere a obiectului spațial sau a părților sale componente.

În clauzele finale ale Acordului se reafirmă un principiu ce își face din ce în ce mai mult loc în prevederile Tratatelor generale cu vocație de universalitate și anume că „Prezentul Acord va fi deschis spre semnare tuturor statelor". Pentru materializarea acestei prevederi în condițiile realităților de azi, Acordul desemnează ca depozitari ai săi, guvernele Marii Britanii, Statelor Unite și Uniunii Sovietice.

România, ca membră a Comitetului O.N.U. pentru folosirea pașnică a spațiului extraatmosferic, în care deține și funcția de vicepreședinte, a participat activ încă de la început la elaborarea Acordului.

Delegațiile române, susținînd necesitatea reglementării juridice a tuturor aspectelor activității spațiale a statelor, s-au pronunțat pentru reflectarea în Acord a principiilor fundamentale ale raporturilor dintre state : respectul pentru suveranitatea și independența națională, neamestecul în treburile interne ale statelor, avantajul reciproc.

Acordul semnat la 22 aprilie se încheie în cadrul prevederilor Tratatului cu privire la principiile care guvernează activitatea statelor în explorarea și folosirea spațiului extraatmosferic, inclusiv Luna și celelalte corpuri cerești și el va trebui interpretat în acest context.

În cadrul negocierilor din Comitetul O.N.U. pentru folosirea pașnică a spațiului extraatmosferic, multe delegații au insistat ca Acordul privind salvarea și înapoierea astronauților și a obiectelor spațiale să fie încheiat simultan cu un alt Acord care se află în elaborare, acela privind răspunderea pentru daune cauzate de lansarea de obiecte în spațiul extraatmosferic. Ținînd seama de această cerință, Adunarea Generală a O.N.U. a trasat ca sarcină Comitetului pentru spațiul extraatmosferic să elaboreze urgent Acordul privind răspunderea pentru daune cauzate de lansarea de obiecte în spațiul extraatmosferic pe care să-l prezinte Adunării Generale a O.N.U. la a 23-a sesiune a sa.

Față de marile progrese realizate de știința și tehnica spațială în descifrarea tainelor mediului ce înconjoară planeta noastră și folosirea rezultatelor cercetărilor spațiale, reglementările juridice ale acestor activități sînt încă rămase în urmă. Acordul privind salvarea astronauților, înapoierea astronauților și restituirea obiectelor lansate în spațiul extraatmosferic vine să micșoreze această rămînere în urmă, constituind un pas important în elaborarea dreptului internațional spațial.

Liviu BOTA

Arturo GUZMAN

ministrul minelor, combustibilului şi metalurgiei al Republicii Cuba

Orientări în economia cubaneză

Încheind vizita în ţara noastră, Arturo Guzman, ministrul minelor, combustibilului şi metalurgiei al Republicii Cuba, conducătorul delegaţiei guvernamentale cubaneze, a avut amabilitatea de a acorda un interviu revistei „Lumea". În cadrul unei convorbiri cu redactorul nostru, ANCA VOICAN, au fost abordate probleme actuale ale dezvoltării economiei cubaneze, precum şi unele aspecte privind relaţiile economice şi tehnice dintre România şi Cuba.

Solicitat să contureze cîteva din trăsăturile caracteristice ale stadiului actual al economiei cubaneze, Arturo Guzman ne-a spus :

„Ceea ce ne preocupă în mod deosebit în momentul de faţă este asigurarea unei baze economice cît mai puternice. În ansamblul acestui proces, industria ocupă un loc privilegiat deoarece ea trebuie integrată în cadrul actualei noastre structuri economice. Raportul industrie-agricultură favoriza, pînă nu de mult, pe cea de-a doua. Structura economică moştenită de la capitalism prezenta caracteristicile unei dezvoltări discordante — evoluţia unor ramuri economice era stînjenită de slaba dotare tehnică, oferind deci puţine perspective de progres. Astăzi, nu precupeţim nici un efort pentru promovarea dezvoltării industriei noastre metalurgice, textile, miniere şi a altor ramuri, ceea ce nu înseamnă însă neglijarea celuilalt sector economic fundamental — agricultura. Mecanizarea industriei zahărului este unul din principalele obiective ale industrializării cubaneze ; sperăm să ajungem, în 1970, la o producţie de 10 milioane tone de zahăr. Date fiind condiţiile climaterice din ţara noastră, deci avantajele naturale de care dispunem, apare de la sine înţeles interesul pentru toate celelalte resurse ale pămîntului : plantele textile (mai ales bumbacul), cafeaua, citricele.

În ceea ce priveşte domeniul de activitate al ministerului pe care-l conduc, responsabilitatea sa primordială constă în dezvoltarea industriei miniere şi a combustibilului care, implicit, stau la baza importantei ramuri a metalurgiei. Sarcina noastră imediată constă în menţinerea actualului nivel al producţiei, foarte ridicat dacă facem comparaţie cu perioadele anterioare, şi punerea unor jaloane în vederea creşterii sale".

Vorbind despre perspectivele dezvoltării economice şi despre obiectivele care vor marca progresul industriei cubaneze, Arturo Guzman a subliniat :

„Influenţa capitalului nord-american s-a făcut şi în ţara noastră simţită, aşa cum astăzi continuă în majoritatea ţărilor vecine. Erau de proveniență nord-americană 95 la sută din mijloacele tehnice ca şi o parte a materiilor prime şi a produselor pentru industria ţării noastre. În ciuda moştenirii acesteia mai vechi şi a blocadei economice a imperialismului nord-american, producţia noastră nu se află sub nivelul etapei prerevoluţionare. Munca noastră se desfăşoară pe tot ansamblul economiei, cu atenţia distribuită în proporţii bine stabilite asupra tuturor ramurilor economice ; ţelul nostru este să depăşim indicele cantitativ al producţiei capitaliste. Pot să vă spun, de exemplu, că industria textilă şi-a dublat producţia şi că, încă din 1963, în ceea ce priveşte exportul de minerale, am depăşit nivelul maxim al perioadei capitaliste. Pe de altă parte, producţia de petrol din aceeaşi perioadă a rămas cu mult în urmă faţă de prezent. În acest moment, ne aflăm în plină ofensivă industrială : instalarea şi montarea unor noi fabrici de ciment, care vor mări de circa 3 ori producţia naţională, punerea în funcţiune a unor noi centrale termoelectrice (în ţară funcţionează deja 9 asemenea centrale) şi a unor instalaţii de îngrăşăminte chimice sînt alte obiective de primă importanţă în actualul plan de dezvoltare a economiei cubaneze".

În continuarea convorbirii, ministrul cubanez s-a referit la perspectivele de cooperare ce se deschid în urma vizitei în România :

„Am avut convorbiri deosebit de interesante cu prilejul vizitei în ţara dv. Mă refer în primul rînd la primirea delegaţiei noastre de către tovarăşul Nicolae Ceauşescu. De asemenea, am avut întrevederi cu personalităţi reprezentînd guvernul român şi unele instituţii economice de specialitate. Perspectivele colaborării economice şi tehnice dintre România şi Cuba le apreciez ca deosebit de promiţătoare. Vizita pe care am efectuat-o în ţara dv. a marcat începutul unei colaborări care sperăm că îşi va îmbogăţi tot mai mult conţinutul. Convenţia româno-cubaneză de colaborare în domeniul industriei extractive contribuie la dezvoltarea bazei energetice a ţării noastre prin acordarea de utilaj petrolier şi asistenţă tehnică necesară.

În cursul vizitei noastre de aproximativ trei săptămîni am luat cunoştinţă direct de posibilităţile de dezvoltare ale României, de bogata şi vechea sa experienţă în probleme de petrol şi mine. Fabricile, minele au lăsat asupra noastră o impresie deosebită, dar poate mai puternică a fost cea a oamenilor care lucrează acolo. Este realmente impresionant".

În încheierea convorbirii, ministrul cubanez ne-a declarat : „Plecăm din România, unde pretutindeni ne-au întîmpinat prietenia şi căldura ospitalităţii poporului dv. Am fost primiţi cu multă stimă şi consideraţie, ceea ce ne-a lăsat impresii deosebit de puternice. Mulţumim încă o dată, prin intermediul revistei «Lumea», pentru atenţia cu care a fost înconjurată delegaţia cubaneză. Aşteptăm la Havana vizita specialiştilor români. Sperăm să fim la înălţime".

Bruno MAREK

primarul oraşului Viena

Un program modern de dezvoltare urbană

La invitaţia Comitetului Executiv al Consiliului popular al municipiului Bucureşti, dl Bruno Marek, primarul oraşului Viena, a vizitat ţara noastră. La sfîrşitul vizitei, oaspetele a avut amabilitatea să răspundă solicitării revistei „Lumea", avînd o convorbire cu redactorul nostru, RADU PASCAL.

— Domnule Marek, ca primar al unuia din cele mai frumoase oraşe ale Europei, acum, cînd vizita dv. a luat sfîrşit, am dori să ne împărtăşiţi impresiile dumneavoastră despre oraşul Bucureşti şi ţara noastră.

— În urma amabilei invitații a domnului primar general, Dumitru Popa, soția mea și cu mine am avut prilejul ca, în decursul unei săptămîni, să cunoaștem multe aspecte de mare interes. Pe mine m-au interesat, înainte de toate, realizările Capitalei. Bucureștiul este unul din acele orașe moderne reconstruite, după chinurile războiului, prin munca oamenilor și dezvoltat prin propriile forțe. Construcția în domeniul tehnic s-a realizat fără o tradiție seculară ; dar întreprinderile pe care le-am vizitat sînt, prin marile lor dimensiuni, capabile să concureze pe plan internațional. De asemenea, am urmărit cu mult interes metodele rapide de construcție locativă.

Apreciez grija ce se acordă diferitelor instituții, spitale, școli etc. Guvernul poate să fie mîndru că a dotat tineretul — care e purtătorul progresului — cu prețioase cunoștințe tehnice. Bogățiile țării constituie baza materială a marilor realizări ale României. Aceste bogății — pot să afirm — sînt folosite în slujba națiunii și nu în interesul unor concerne străine.

În timpul călătoriei mele prin țară am vizitat, printre altele, rafinăria de la Brazi, după părerea mea — cea mai mare întreprindere de acest gen din Europa. Mă bucură faptul că noi, cei din Austria, importăm produse chimice realizate aici. O impresie copleșitoare a avut asupra mea și orașul Piatra Neamț care a cunoscut o rapidă dezvoltare.

— În București v-ați întîlnit cu personalități oficiale românești și reprezentanți ai vieții noastre publice. Ce ne puteți spune despre convorbirile avute cu aceste prilejuri ?

— Ca primar al Vienei, discuțiile pe care le-am avut cu primarul general al orașului București și cu colaboratorii săi au fost nu numai interesante, dar și informative. Problemele marilor orașe sînt destul de asemănătoare, doar rezolvarea lor poate să fie diferită. Desigur, nu pot ca, după cîteva zile, să mă pronunț asupra tuturor problemelor de detaliu. Totuși, în domeniul construcției de locuințe, am văzut multe lucruri demne de urmat și, în special, metoda foarte rapidă a construcțiilor glisante. Prin această metodă interesantă, administrația orășenească dă posibilitatea să se efectueze un program grandios de construcții. Am constatat că planificarea de stat ține seama de industrializarea orașului, ceea ce — în raport cu amploarea ei — este de mare importanță.

— În lumina acestor convorbiri, cum vedeți dezvoltarea relațiilor româno-austriece în domeniile social și cultural ?

— Între România și Austria nu există diferende și contradicții. Avem relații economice care — după părerea mea — sînt în interesul ambelor state și pot fi dezvoltate în continuare. Pe tărîm cultural există, de asemenea, posibilități ca operele artiștilor români să fie cunoscute în Austria. Pictorii români sînt, de altfel, la fel de cunoscuți în Austria precum muzica lui Johann Strauss în România.

Republica Austria s-a angajat să ducă o politică de neutralitate permanentă. Ea nu aparține nici unui sistem militar, nici unei grupări de state. Ea promovează relații nestînjenite de prietenie cu toate statele. Înainte de toate, avem un lucru comun cu poporul român : dragostea pentru om, pentru pace. Cetățeanul României gîndește în dimensiunile păcii pentru că este un om pașnic, hotărît să colaboreze cu popoarele care urmăresc același țel, chiar dacă au alte sisteme economice sau politice. Noi dorim să trăim cu toată lumea într-un climat pașnic, de prietenie.

Prof. dr. Ilie DICULESCU

vicepreşedinte
al Consiliului Naţional
al Cercetării Ştiinţifice

Reuniunea experților în politica științei

La București își desfășoară lucrările Reuniunea experților în politica științei, reuniune pregătitoare a Conferinței miniștrilor științei din statele europene membre ale U.N.E.S.C.O. Prof. dr. Ilie Diculescu, vicepreședinte al Consiliului Național al Cercetării Științifice, președintele actualei reuniuni de la București, a răspuns la cîteva întrebări adresate de redactorul nostru RADU VARIA.

— Vă rugăm să ne vorbiți despre caracterul și scopul actualei reuniuni de politică a științei.

— La Reuniunea de la București participă zece experți, convocați cu titlu personal de către directorul general al U.N.E.S.C.O. în scopul de a selecta problemele și a alcătui proiectul ordinii de zi a Conferinței miniștrilor științei din țările europene, ce urmează să aibă loc în primăvara anului 1970. Se preconizează ca la Conferința miniștrilor științei să se realizeze un schimb larg de informații privind politica științei în țările Europei, pentru a se stabili, totodată, domeniile concrete ale cooperării în domeniul științei între țările europene.

Inițiativa organizării viitoarei Conferințe aparține României. După cum se știe, una din acțiunile concrete propuse de țara noastră pe plan european, la cea de-a XIV-a sesiune a Conferinței Generale U.N.E.S.C.O., s-a referit la organizarea, în perioada 1969—1970, a unei conferințe a miniștrilor din țările europene însărcinați cu problemele de politică a științei. Tot la propunerea țării noastre s-a luat hotărîrea de a se convoca în cursul anului 1968 o reuniune internațională de experți în domeniul politicii științei, care să examineze problemele ce ar putea fi înscrise pe ordinea de zi a Conferinței miniștrilor din țările europene. Propunerile țării noastre au fost votate în unanimitate. Ca autoare a acestor propuneri și din dorința de a contribui în mod direct la pregătirea acestei importante manifestări europene, țara noastră s-a oferit să găzduiască la București prezenta reuniune.

— Ce personalități iau parte la această reuniune ?

— Directorul General al U.N.E.S.C.O., René Maheu, este reprezentat de *Yvan de Hemptinne*, directorul Diviziei de Politică a Științei, și de *Louis Ziegle*, adjunct al directorului Diviziei de Politică a Științei, secretarul reuniunii. Experții convocați la reuniune sînt oameni de știință cu responsabilități în organele de conducere a cercetării științifice din țările lor : prof. *Francesco Borlandi*, președintele Comitetului Consiliului Național al Cercetării (Italia), *Jean-Didier Dardel*, șeful serviciului Fondurilor de Cercetare din Delegația Generală a Cercetării Științifice și Tehnice (Franța), *Jacques Defay*, șeful Serviciului de Studii al Consiliului Național al Politicii Științei (Belgia), prof. dr. *Ilie Diculescu*, vicepreședinte al C.N.C.S. (România), prof. *Arne Vilhem Engstroem*, secretar general al Consiliului Științelor (Suedia), dr. *Alexandr Fedorovici Maltev*, vicepreședinte al Secției de organizare științifică a Comitetului de Stat pentru Știință și Tehnologie (U.R.S.S.), dr. *Karl-Friedrich Scheidemann*, director în Ministerul Federal al Cercetării Științifice (R.F. a Germaniei), prof. *Michael Smiolowski*, membru al Prezidiului Academiei Polone de Științe, directorul Institutului de chimie-fizică al Academiei (Polonia), Sir *Gordon B.B.M. Sutherland*, membru al Societății Regale, directorul Colegiului Emmanuel, Cambridge (Anglia), prof. *Alexandar Trumić*, membru al Consiliului Federal pentru coordonarea cercetării științifice, profesor la Universitatea din Sarajevo (Iugoslavia).

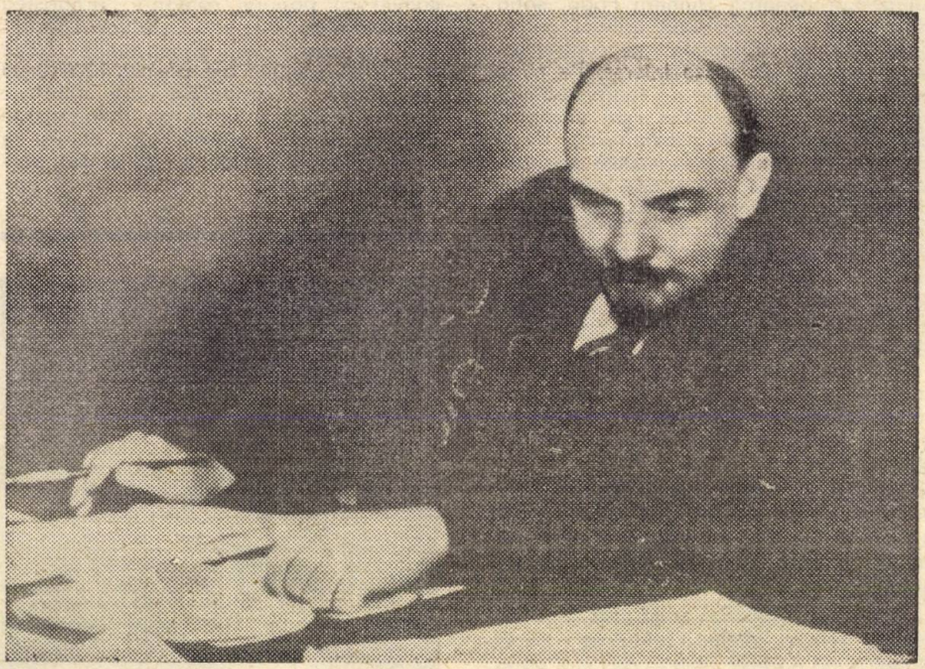

Momente inedite din viața lui LENIN

De-a lungul anilor, au apărut numeroase cărți consacrate lui V.I. Lenin — studii, literatură memorialistică, albume etc. Cu prilejul celei de-a 98-a aniversări a nașterii marelui conducător, în vitrinele librăriilor s-au ivit noi lucrări în paginile cărora chipul lui Ilici se conturează așa cum s-a întipărit pentru totdeauna în amintirea contemporanilor săi, tovarăși apropiați de luptă.

În noua ediție completată a „Amintirilor despre Vladimir Ilici", scrise de D. I. Ulianov, fratele lui Lenin, sînt evocate numeroase episoade semnificative din viața lui Vladimir Ilici.

„Exclus de la Universitate pentru participare la dezordini studențești — scrie D.I. Ulianov în lucrarea sa — Lenin locuia de obicei în sat. Într-o livadă mare, părăginită, lîngă o bancă, el își încropise o masă de lucru. Acolo, zilnic, după dejun, pleca cu cărți și caiete, se așeza pentru o muncă serioasă de cinci ore pînă cînd era chemat la masă. Această învățătură era atît de sistematică încît cu greu îmi pot aminti cazurile unice, cînd Vladimir Ilici își schimba acest obicei. Dacă ținem seama de vîrsta lui — în acea perioadă avea circa 20 de ani — atunci trebuie să ne uimească stăpînirea de sine și perseverența acestui om".

„Cînd Lenin a fost arestat la Petersburg în decembrie 1895 — *notează autorul* — în închisoare el s-a apucat serios de muncă. Folosindu-se de cărți și culegeri de statistică ce i se trimiteau dinafară, cu fermitatea ce-i era caracteristică, zi de zi studia și-și pregătea materialul, alcătuia tabele cifrice etc. Astfel, după 14 luni de ședere în singurătate, și-a terminat în ciornă marea sa lucrare «Dezvoltarea capitalismului în Rusia». Cînd, la începutul anului 1897, el a aflat la o întrevedere că instrucția în procesul lui s-a terminat și că urmează eliberarea și exilul în Siberia, el a exclamat: «Devreme. N-am reușit încă să-mi adun tot materialul necesar»".

Printre paginile ce se publică pentru prima oară în actuala ediție a cărții lui D. I. Ulianov, am găsit și următorul episod referitor la eliberarea lui Lenin din închisoare în 1914, în Galiția. Lenin îi spune fratelui: „Știi cum am fost eliberat din închisoarea Krakoviana pentru a pleca apoi în Elveția? De mine s-a îngrijit cunoscutul social-democrat austriac, deputat în Reichsrat, Victor Adler (tatăl). El s-a dus la ministrul de care depindea eliberarea mea și și-a prezentat rugămintea de a fi eliberat. Drept argument a adus următorul considerent — că Lenin, cunoscut revoluționar și social-democrat rus — este un dușman hotărît al țarismului. «Dar sînteți convins că el este într-adevăr un dușman serios, neîmpăcat al țarismului rus?» Sînt convins, excelența voastră, că el este un dușman mult mai serios al acestuia decît sînteți dv."

O altă lucrare apărută recent în Editura pentru literatura politică din Moscova se intitulează „Lenin și țărănimea", scrisă de istoricul A.D. Goncearov în colaborare cu ziaristul P. I. Luniakov. Pe baza lucrărilor lui Lenin, a amintirilor tovarășilor săi de luptă, a unor materiale de arhivă, autorii se ocupă amănunțit de elaborarea de către Lenin a programului agrar al partidului bolșevicilor, de formarea și consolidarea alianței muncitorești-țărănești. În capitolul „Din februarie pînă în octombrie" autorii citează, din amintirile despre Lenin ale lui V. D. Bonci—Bruevici, următorul episod petrecut în noaptea de 7 spre 8 noiembrie 1917, în apartamentul acestuia din Petrograd:

„Am cinat cîte ceva, iar după cină m-am dus să fac totul ce-mi stătea în putință pentru a asigura odihna lui Vladimir Ilici... Abia am reușit să-l conving, să ocupe patul meu într-o cameră mică separată, unde la îndemnul lui se aflau și o masă de scris, hîrtie, cerneală și o bibliotecă. Eu m-am culcat în camera alăturată pe un divan și am hotărît să adorm numai atunci cînd mă voi convinge pe deplin că Vladimir Ilici doarme deja... Încep să moțăi și cînd eram gata-gata să ațipesc, dintr-odată a lucit lumina în camera în care se afla Vladimir Ilici. Aud cum aproape fără

zgomot s-a sculat din pat, a închis încet ușa dinspre mine și convingîndu-se că eu «dorm» (desigur, eu nu dormeam), cu pași înceți, în vîrful picioarelor, pentru a nu trezi pe nimeni, s-a apropiat de masa de scris, s-a așezat, a deschis călimara și s-a scufundat în muncă. A scris, a șters, a citit, a făcut adnotări, din nou a scris și, în sfîrșit, probabil a început să transcrie pe curat. Se lumina de-acum de ziuă, dimineața de toamnă petrogrădeană tîrzie devenea alburie cînd Vladimir Ilici a stins lumina, s-a culcat și-a adormit. Dimineață, cînd a trebuit să ne sculăm, eu i-am prevenit pe toți ai casei să nu facă zgomot, întrucît Vladimir Ilici a lucrat toată noaptea și, fără îndoială, este extrem de obosit. Dintr-odată, cînd încă nimeni nu se aștepta, el s-a ivit din cameră, energic, proaspăt, vioi, vesel, glumeț:

— Vă salut cu prilejul primei zile a revoluției socialiste, ne-a spus el tuturora, și pe fața lui nu se observa nici o oboseală, de parcă ar fi dormit zdravăn, deși, de fapt, nu dormise mai mult de două-trei ore, cel mult, după o astfel de zi cumplită de lucru de douăzeci de ore. Cînd s-au adunat toți să bea ceai și a venit și Nadejda Konstantinovna care înnoptase la noi, Vladimir Ilici a scos din buzunar foile îngrijit transcrise și ne-a citit vestitul său «Decret despre pămînt».

— Iată, rămîne doar să fie anunțat și larg publicat și răspîndit. Să încerce atunci să-l revoce... Nici o putere n-ar fi în stare să retragă acest decret țăranilor și să dea înapoi pămîntul moșierilor. Aceasta este o cucerire de cea mai mare importanță a revoluției noastre din Octombrie. Revoluția agrară va fi înfăptuită și consolidată chiar azi.

Atunci cineva i-a spus că în țară vor fi încă numeroase nereguli și lupte legate de chestiunea agrară. El a răspuns pe loc că de-acum toate acestea sînt mărunțișuri, toate acestea se rezolvă dacă se va înțelege esențialul. Și el a început să ne spună că acest decret va fi primit deosebit de favorabil de către țărani pentru că la baza lui el a pus cerința tuturor mandatelor țăranilor date de aceștia deputaților lor, oglindite în mandatele generale la Congresul Sovietelor.

— Eserii vor spune că toate acestea le-am împrumutat de la ei, a observat cineva.

— N-au decît să spună. Țăranii vor înțelege clar că toate revendicările lor îndreptățite noi le vom sprijini întotdeauna. Noi trebuie să ne apropiem temeinic de țărani, de viața lor, de dorințele lor. Iar dacă se vor găsi prostănaci care vor rîde, n-au decît să rîdă. Noi niciodată n-am intenționat să le dăm eserilor monopolul asupra țăranilor. Noi sîntem principalul partid de guvernămînt și, după dictatura proletariatului, problema țărănească este cea mai importantă problemă".

Moscova, 22 aprilie

De la trimisul nostru, Cristian Popișteanu

TEHERAN

Conferința drepturilor omului

În acest Teheran mîngîiat de una din rarele ploi de primăvară, în acest Teheran în care efortul spre progres este omnivizibil, în acest Teheran unde are loc o succesiune de momente internaționale de rezonanță — în puținele zile de cînd mă aflu aici s-a încheiat vizita regelui Hassan al II-lea al Marocului, a început cea a președintelui Republicii Socialiste Federative Iugoslavia, I. B. Tito, s-au desfășurat importante întrevederi Jarring—U Thant asupra problemelor Orientului Mijlociu, a intervenit acordul dintre Societatea națională petrolieră iraniană și Consorțiul petrolier occidental —, s-a întrunit cea dintîi conferință internațională a drepturilor omului. Convocată sub egida O.N.U., conferința reunește aproape 80 de delegații, între care și o delegație din Republica Socialistă România, precum și reprezentanți a peste 40 de organizații internaționale guvernamentale și neguvernamentale. Cei aproape 2 000 de delegați și observatori vor dezbate timp de trei săptămîni multiplele aspecte ale drepturilor omului în lumea contemporană.

Pentru a doua oară în ultimele 18 luni (în toamna anului 1966 s-a ținut aci conferința Națiunilor Unite pentru combaterea analfabetismului), drapelul albastru al O.N.U. străjuiește frontonul parlamentului iranian. De data aceasta, conferința își are sediul în noua clădire a Medjilisului, construcție modernă în formă de patrulater, cu două etaje, inaugurată de curînd. La amiaza zilei de luni 22 aprilie forfota caracteristică întîlnirilor internaționale se domolise în așteptarea sosirii suveranilor iranieni și a secretarului general al O.N.U., U Thant, precum și a primului ministru al Iranului, Amir Abbas Hoveida. În marea sală dreptunghiulară în care de obicei au loc ședințele Parlamentului iranian, sînt prezente numeroase personalități din țările participante. Delegația Republicii Socialiste România este condusă de Avram Bunaciu, președintele Comisiei constituționale a Marii Adunări Naționale.

Prezența șahului Iranului, Mohammad Reza Pahlavi Aryamehr, la deschiderea conferinței a fost marcată printr-o cuvîntare care a subliniat necesitatea imperioasă de a se întreprinde toate eforturile pentru asigurarea drepturilor omului într-o lume în continuă transformare, scoțînd în relief necesitatea de a se adapta noțiunea de drepturi ale omului vremurilor de azi, în care drepturile politice fără drepturi economice și sociale, justiția legală fără justiție socială nu pot avea nici un conținut real. Șeful statului iranian a subliniat în mod special necesitatea luptei pentru combaterea decalajului din lumea contemporană între țările dezvoltate și națiunile în curs de dezvoltare. „Atîta timp cît nu vor fi întrunite condițiile necesare unei dezvoltări multilaterale — a spus șahinșahul — drepturile înscrise în Declarația universală a drepturilor omului riscă să rămînă în numeroase țări ale globului literă moartă".

În cuvîntul său, secretarul general al O.N.U. a trecut în revistă numeroasele inițiative și acțiuni consacrate de O.N.U. în ultimele două decenii asigurării drepturilor omului. Experiența ultimilor 20 de ani a demonstrat că ordinea internațională este strîns legată de respectarea drepturilor tuturor ființelor umane.

U Thant a lansat un apel Comunității internaționale pentru a contribui la punerea în aplicare integrală, chiar în cursul generației noastre, a principiilor proclamate în Declarația universală a drepturilor omului.

În aceeași ședință, Conferința a luat cunoștință de mesajul trimis, de la New York, de președintele celei de-a 22-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. Corneliu Mănescu, ministrul de externe al Republicii Socialiste România, în care se relevă ideea că identitatea reală a drepturilor omului nu poate fi asigurată fără independența politică, fără afirmarea deplină a suveranității naționale, fără respectarea dreptului fiecărui popor de a decide asupra soartei sale, deziderat suprem într-o lume care a ajuns la un stadiu avansat de civilizație. Președintele sesiunii O.N.U. subliniază că niciodată nu a fost atît de larg împărtășită convingerea că pacea și securitatea nu

vor putea să domnească în lume decît dacă omul se va bucura de drepturile și libertățile sale fundamentale.

În zilele premergătoare conferinței, zeci de camioane aduceau în noua clădire a Medjilisului sute și sute de mari colete care erau depozitate în subsolul Parlamentului iranian și al căror conținut l-am descoperit abia în ajunul deschiderii lucrărilor : este vorba de numeroasele documente internaționale și ale țărilor participante care exprimă lupta pentru asigurarea drepturilor omului. Țara noastră se numără printre inițiatorii și coautorii unui mare număr dintre aceste importante documente inserate în prezent între instrumentele internaționale de seamă privind asigurarea drepturilor omului. Republica Socialistă România și-a manifestat din plin, cu prilejul diferitelor dezbateri de la Națiunile Unite, adeziunea sa la promovarea și asigurarea drepturilor omului. Activitatea desfășurată de România pe plan internațional în domeniul drepturilor omului decurge organic din politica partidului și guvernului nostru, politică de asigurare a drepturilor multilaterale ale cetățenilor țării, drepturi înscrise în textele legislative începînd cu Constituția țării. Drepturile omului capătă un conținut tot mai profund pe măsura dezvoltării multilaterale a țării noastre. Asigurarea integrală a tuturor drepturilor și libertăților cetățenești înscrise în legile țării, laolaltă cu respectarea îndatoririlor cetățenilor față de statul socialist, reprezintă o trăsătură esențială a democrației noastre, a cărei perfecționare constituie o preocupare centrală a partidului și statului nostru.

Între subiectele de care se va ocupa conferința, o atenție specială va fi acordată studiului problemelor referitoare la drepturile omului în țările în curs de dezvoltare. Delegații la conferință vor urmări elaborarea și punerea la punct a unui program care să fie înscris în domeniul asigurării drepturilor omului după încheierea anului 1968. În această privință se vor bucura de prioritate măsurile privind asigurarea eliminării totale și rapide a tuturor formelor de discriminare rasială și a politicii de apartheid, recunoașterea universală a drepturilor popoarelor la autodeterminare, măsurile pentru acordarea rapidă a independenței țărilor și popoarelor care se mai află sub jugul colonial, combaterea practicii sclavagiste și altor forme de colonialism, promovarea drepturilor femeii în lumea modernă și alte măsuri destinate să întărească contribuția internațională a O.N.U. privind asigurarea drepturilor omului.

După elucidarea problemelor de procedură o serie de delegați au subliniat necesitatea respectării universalității O.N.U. și în consecință a reprezentării R. P. Chineze la conferință. De asemenea, o serie de delegați și-au exprimat regretul că n-au fost invitate R.P.D. Coreeană, R. D. Vietnam, R. D. Germană.

Este simbolic faptul că această conferință se desfășoară în capitala unei țări recunoscute pentru străvechea ei cultură și civilizație. După cum este un simbol faptul că cei aproape 2 000 de participanți la conferință au omagiat memoria eminentului luptător pentru drepturile omului, Martin Luther King.

În mod neoficial, numeroși delegați folosesc pentru această conferință termenul de Conferință a condiției umane a zilelor noastre.

Teheran, 24 aprilie

Expoziția industrială olandeză

Sub auspiciile Comitetului olandez pentru comerțul exterior la București s-a deschis Expoziția „Olanda — o fereastră deschisă spre lumea modernă". Aceasta este prima manifestare economico-comercială cu caracter național, organizată în perioada postbelică de către această țară în România și are menirea să înfățișeze publicului românesc cele mai reprezentative succese obținute de economia acestei țări.

Secretarul de stat al Ministerului Afacerilor Economice al Olandei, dl L.J.M. Son, aflat la București cu prilejul inaugurării expoziției, ne-a declarat : *„Rezultatele numeroaselor acțiuni și legăturile stabilite în ultimii ani între Olanda și România pot fi ușor exprimate prin volumul schimburilor de mărfuri dintre cele două țări, care este într-o ascendentă creștere. Într-adevăr, numai în ultimii cinci ani, acest volum a sporit de aproape trei ori. Noul acord comercial parafat între țările Benelux și România la 16 octombrie 1967 — și care urmează să fie semnat în curînd — constituie o bază tot mai solidă pentru extinderea și îmbunătățirea structurală a schimburilor reciproce de mărfuri. De altfel, acest document ilustrează dorința ambelor părți de a-și spori vînzările. Tocmai în acest scop a fost organizată actuala expoziție industrială, care va permite publicului românesc să ia un prim contact cu calitatea unui număr de produse industriale olandeze".*

La rîndul său, dl S. J. VAN DEN BERGH, președintele Comitetului olandez pentru comerțul exterior, își exprima satisfacția constatînd că măsurile luate de ambele țări au condus, cum era și firesc, la îmbunătățirea crescîndă a relațiilor economice dintre Olanda și România. *Datorită acestor măsuri* — ne-a spus domnia-sa — *industria și comerțul exterior olandez sînt din ce în ce mai interesate să-și întărească și mai mult relațiile de această natură cu partenerii români. Sînt convins* — a spus d-sa — *că această expoziție va imprima un nou impuls dezvoltării favorabile crescînde a relațiilor comerciale și a colaborării economice multilaterale dintre Olanda și România".*

Parafrazînd motto-ul expoziției, manifestarea în sine reprezintă cu adevărat o fereastră prin care se pot vedea rezultatele și progresele apreciabile dobîndite de poporul olandez în toate sectoarele vieții economice, științifice și culturale. Astfel, pe o suprafață interioară și exterioară de peste 4 000 m p, circa 50 de mari grupuri și firme industriale producătoare prezintă mii de exponate aparținînd mai tuturor ramurilor economiei olandeze. Uzinele reunite „Stork-Werkspoor" expun o serie de machete și fotografii de fabrici complete pentru industria chimică și petrochimică, industria produselor alimentare, a zahărului, a berei, industria betoanelor, șantiere maritime precum și diferite tipuri de motoare Diesel și turbine pompe cu aplicații multiple, material pentru căile ferate, abatoare pentru păsări, mașini-textile etc. Renumitele uzine „Philips", care au de mai mulți ani legături de afaceri cu unități similare românești, înfățișează o varietate de produse solicitate în zeci de țări : aparate de radio și televiziune în culori, magnetofoane, pickup-uri, aparate casnice, piese de schimb, semiconductori, aparate de măsură, aparate medicale și pentru iluminare, lămpi cu incandescență etc. O serie de alte firme și uzine — printre care „D.A.F.", „Bronswerk-Fijenoord", „OGEM", „Mehrwald et Co", „Finis", „Vicon", „Becker Delft", „Big Dutchman", „Branson Europa" și „Smit Nijmegen" — prezintă camionete, remorci și semiremorci, autoturisme, motoare, instalații de protecție contra incendiilor, pentru transport de gaze, instalații industriale de cazane cu aburi, tratarea apei, instalații de răcire a aerului pentru autocare etc.

Produsele industriei olandeze constructoare de mașini dețin peste 60 la sută din suprafața totală a expoziției.

Bogat reprezentate sînt și alte ramuri ale economiei Olandei. Firmele „Albatros" și „Organon" expun produse ale industriei chimice și farmaceutice : îngrășăminte fosfatice și mixte, îngrășăminte mixte pentru împrăștierea în stare lichidă, precum și o gamă variată de medicamente. Un sortiment bogat de produse alimentare, cunoscute în zeci de țări ale lumii, înfățișează numeroase alte firme.

Expoziția industrială olandeză de la București, ca și prezența României la Tîrgul internațional anual de la Utrecht sînt manifestări menite să faciliteze o mai bună informare și cunoaștere reciprocă a potențialului industrial al celor două țări și a posibilităților economice de care dispun în prezent România și Olanda. Manifestările de acest gen, ca și alte acțiuni întreprinse în comun de guvernele celor două state, aduc o contribuție importantă la dezvoltarea și diversificarea colaborării economice româno-olandeze.

T. NIȚESCU

Unul din standurile expoziției olandeze deschise la București

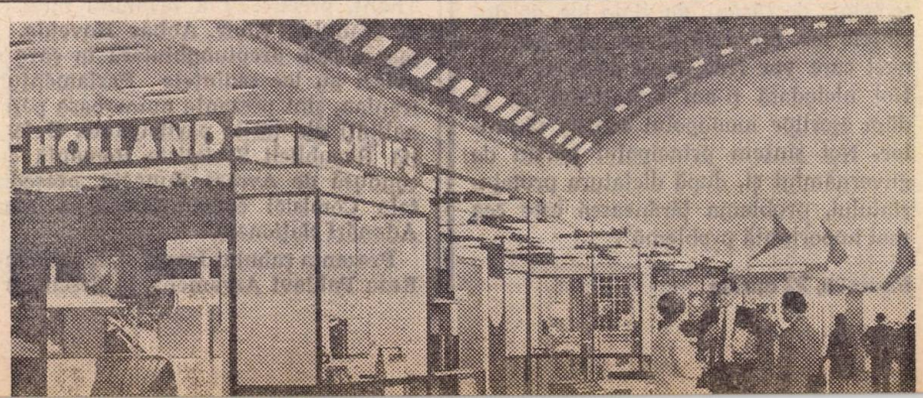

Corespondență din Paris
de la trimisul nostru, Florica Șelmaru

Teme la ordinea zilei

Fluxul de aer cald care a stăruit cîteva zile asupra Europei occidentale a părăsit Parisul, restituind orașului fizionomia lui de primăvară : un pic de ploaie cernută mărunt, un pic de soare perceptibil sub perdeaua subțire de nori, transparența aerului deasupra cheiurilor Senei.

Consemnînd modificarea meteorologică, unul din radiojurnalele de aseară nota însă că sesiunea de primăvară a parlamentului nu reflectă aceste ameliorări. Într-adevăr, la Adunarea Națională continuă disputa în legătură cu hotărîrea guvernului de a introduce în emisiunile de televiziune publicitatea comercială. Moțiunea de cenzură depusă pe masa Adunării în această problemă de către Federația stîngii — este a cincea moțiune de cenzură în aproximativ un an — pornește de la ideea că o asemenea măsură va avea repercusiuni inevitabile asupra condiției presei în general, punînd în pericol existența însăși a unui număr de ziare. Și săptămîna trecută s-au desfășurat în această privință la Adunarea Națională dezbateri tumultuoase. Examinînd implicațiile problemei, Marcel Gabilly scrie în „Le Figaro" : „E prea simplu să spui că prietenii libertății presei se vor verifica votînd moțiunea... și e prea simplu să spui că toți ceilalți, toți cei care nu vor fi votat moțiunea, sînt partizanii publicității comerciale la televiziune" Este o referire clară, pe de o parte, la rezervele manifestate de gruparea majoritară a „giscardienilor", cît și la interesul manifestat în vremea din urmă de către cercuri guvernamentale pentru îmbunătățirea relațiilor cu deputații opoziției „centriste".

Pe planul politicii externe, întoarcerea marți de la Bonn a ministrului de externe Couve de Murville — e vorba despre uzualele întîlniri trimestriale la acest nivel prevăzute de tratatul franco-vest-german — a readus în actualitate nu atît ansamblul relațiilor dintre cele două țări, cît problema raporturilor dintre „cei șase" și Marea Britanie. Deși cei doi miniștri de externe își propuseseră să-și desfășoare discuțiile „sub semnul pragmatismului" — și deși, din landul Baden-Württemberg, unde se afla în turneu electoral, cancelarul Kiesinger a adresat „prietenilor francezi" un apel în favoarea „aranjamentelor comerciale" cu Marea Britanie ca un pas în sensul apropierii acesteia de Piața comună — se pare că nu s-au înregistrat elemente noi în convorbirile de la Bonn. Cei doi miniștri și-au redeclarat acordul de principiu pentru căutarea unor viitoare soluții de compromis. Etapa următoare : 9 mai, cînd Consiliul miniștrilor „celor șase" se va întruni din nou la Bruxelles.

Cu altă intensitate se pune și cu altă gravitate este privită problema încetării războiului din Vietnam. Mai toate ziarele îi consacră zilnic articole ample. În „Le Monde", sub titlul „Orișiunde", Claude Julien scrie : „E limpede că spusele președintelui Johnson nu trebuiau crezute întocmai. Emisarii lui nu vor merge «orișiunde, oricînd» ca să întîlnească pe reprezentanții Republicii Democrate Vietnam. Dovedesc aceasta 15 zile de tergiversări și de eschivări. În fond, președintele Johnson nu ar acorda prea mare importanță alegerii unui oraș, dar nu vrea să-și trimită delegații «orișiunde». De aceea tărăgănează alegerea locului de întîlnire". La acest capitol, ceea ce presa exprimă în termeni de analiză, opinia publică proclamă în termeni imperativi. Demonstrația studențească de la sfîrșitul după-amiezii de luni a fost în acest sens cu atît mai semnificativă cu cît participarea a fost remarcabil de numeroasă. Cîteva mii de tineri, aparținînd mai multor organizații, au parcurs bulevardul Saint Michel sub lozinci de solidaritate internațională, printre care, la loc de frunte ,cele îndreptate împotriva agresiunii americane în Vietnam

În contextul complicațiilor și tensiunilor vieții internaționale, relațiile franco—române apar ca o ilustrare a posibilităților de a întreține și dezvolta prietenia între țări cu sisteme social-politice diferite. Considerată aici ca un eveniment însemnat nu numai pe plan bilateral, dar și pe acela al realităților europene în ansamblul lor, călătoria apropiată a președintelui de Gaulle în România se află în faza definitivărilor tehnice. Vizita delegației parlamentare române se desfășoară în atmosfera cordială pe care o creează continuitatea contactelor. În același timp, au loc în momentul de față la Paris, în domenii extrem de diferite, manifestări românești. Marți, de pildă, sub egida comună a uzinelor „Renault" și a O.N.T.-Carpați a avut loc, cu prilejul deschiderii sezonului turistic românesc, un cocteil la sediul de pe Champs Elysées al firmei franceze.

Joi se deschide la Orly „Săptămîna românească", în cadrul căreia invitația la turism se împletește cu bogate manifestări folclorice. În fine, participarea românească la cea de-a 5-a expoziție bienală franceză de mașini-unelte și echipament mecanic a fost primită cu mult interes de cercurile franceze de specialitate. În cursul unei scurte convorbiri, Etienne Rapoport, director în Ministerul industriei, și oameni de afaceri, printre care președintele-director general al societății A.M.T.E.C.-France, Lopato (acesta va face în curînd a 29-a sa călătorie în România din 1960 încoace), mi-au declarat convingerea lor despre excelentele perspective de dezvoltare a schimburilor reciproc avantajoase în acest important domeniu al economiei.

Paris, 23 aprilie

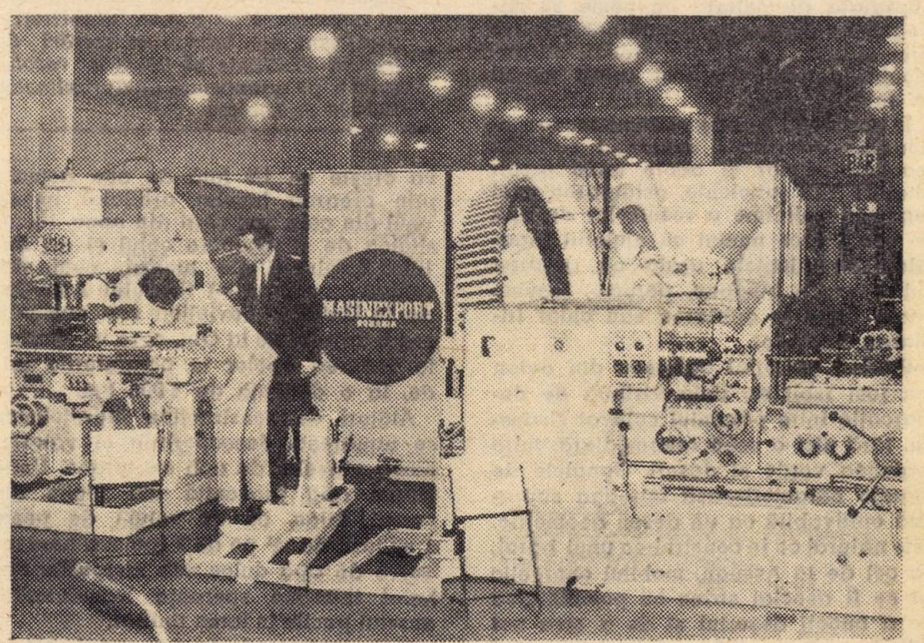

Paris. Un aspect al standului românesc la expoziția bienală de mașini-unelte și echipament mecanic

SINTEZE

mari teme ale cooperării internaționale

progresia geometrică a hranei (2)

Mircea Malița

Irigațiile

Apa este un element indispensabil pentru agricultură. Marile civilizații au înflorit în văile fluviilor. Așezările omenești au urmat întotdeauna firul apelor.

Agricultura este strîns legată de mecanismul precipitațiilor. După unele calcule, pe circa 75 la sută din suprafața globului ele nu sînt suficiente pentru a asigura producții stabile. Pentru a se combate acest neajuns s-a practicat de milenii sistemul irigării artificiale. Folosirea neadecvată a apei și drenajul insuficient au dus în unele locuri la adevărate dezastre. Pînza freatică fiind la suprafață, evaporarea a adus o concentrare a sărurilor care a provocat sterilitatea solului. În cîmpia Indusului, a Gangelui, în văile altădată roditoare ale Tigrului și Eufratului, întinderi uriașe de pămînt au devenit neproductive din cauza stagnării apelor și a excesului de salinitate.

Sisteme adecvate de irigație și lucrări de ameliorări ale terenurilor sînt necesare în zonele aride și semiaride. În zonele cu exces de umiditate, drenajul, colectarea și evacuarea apelor prin canale constituie o măsură imperioasă. În S.U.A. prin drenaj s-a mărit suprafața de cultură cu peste 20 milioane de ha, iar pe o arie echivalentă prin măsuri de simplu drenaj, randamentul culturilor a fost sporit cu 50 la sută.

În regiunile umede și semiumede perioadele de secetă amenință periodic recoltele. Chiar și acolo unde precipitațiile sînt suficiente, asigurarea unei repartiții uniforme a resurselor de apă se poate face numai cu ajutorul irigațiilor. Experiențele arată că irigarea culturilor de bumbac, porumb, legume poate duce la dublarea sau chiar triplarea recoltelor.

Privind teritoriul egiptean din avion am fost izbit de linia vizibilă de demarcație între pămîntul cultivat și pustiu, fără nici o zonă intermediară, între regiunea verde și deșert. Canalele de irigație caracterizează întreaga suprafață cultivabilă ca un desen geometric. Este natural ca în construirea unui baraj, ca cel de la Assuan, mobilul energetic să se fi asociat strîns cu posibilitatea de a cuceri deșertul și de a crea noi arii de cultivare. Suprafața cultivabilă

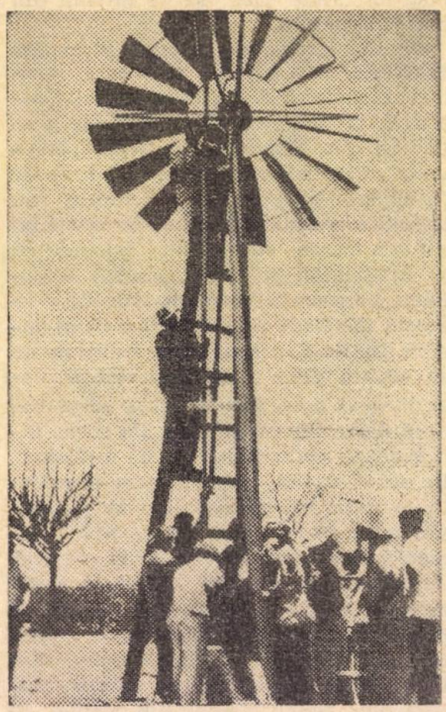

Se repară o moară de vînt care acționează pompele unei rețele de irigații în statul Pernambuco (Brazilia). În colaborare cu F.A.O., autoritățile braziliene au întreprins lucrări de irigații destinate să asigure recolte stabile pe o suprafață de aproximativ 300 000 de hectare

va crește cu 1/6 față de cea actuală prin crearea lacului artificial imens, unul din cele mai mari din lume. Necesitatea de a recupera solul și a-l fertiliza inspiră și alte lucrări, cum sînt schimbarea cursului fluviului Amu-Daria în Uniunea Sovietică sau construirea barajului de la Obi, care vor permite ducerea apelor în pămînturile aride, la o distanță de 4 000 km.

Alături de construcțiile hidrotehnice se urmărește descoperirea și valorificarea pînzelor de apă subterane. Unde merge apa provenită din ploile din munții Atlas, cu un volum de peste 1 miliard de m³ pe an ? Ipoteza unei rezerve de apă dulce sub nisipurile Saharei întreține speranța transformării acestui pustiu în teren roditor.

Este interesant de constatat că în ciuda aparențelor ei de disponibilitate naturală sau a folosirii îndelungate în cursul istoriei, apa rămîne una din cele mai scumpe investiții între factorii industrializării.

Culturi extensive sau intensive ?

Producția alimentară mondială din resurse terestre poate fi sporită, în principal, pe două căi : folosind la maximum terenurile încă necultivate (extensiv), crescînd producția la hectar (intensiv).

Ce speranțe ne poate oferi dezvoltarea extensivă ? În zilele noastre, aproximativ 10 la sută din suprafața de uscat, de 15 miliarde ha a globului, este acoperită cu zăpezi și ghețuri veșnice. Alte 4 la sută sînt situate la astfel de altitudini încît numai o vegetație de licheni și ciuperci poate supraviețui ; deșerturile ocupă și ele 20 la sută. Dacă adăugăm la toate acestea regiunile de tundră și deșerturi muntoase și alte regiuni cu precipitații practic inexistente, descoperim cu dezamăgire că cel puțin la nivelul actual în care știm să stăpînim natura, aproape 1/2 din suprafața uscatului este exclusă din folosința agricolă, prin restricții ce țin de un frig aspru sau o excesivă uscăciune. Din jumătatea disponibilă, circa 15 la sută este cultivată (1—1,2 miliarde ha). Speranțele extensivității se referă la solurile care nu au fost cultivate într-o măsură notabilă pînă în prezent. Regiunile vizate sînt cele pe care cresc păduri de conifere în climat destul de rece, cu sol podzolic și cele tropicale cu soluri roșietice (lateritice) sau galbene.

Suprafețele disponibile teoretic (podzoluri + laterite) sînt de cca. 4 miliarde ha. Folosirea lor completă ar duce la creșterea suprafeței cultivate mondiale de 4 ori.

Eliminînd întinderile care, pentru motive evidente (păstrarea pădurilor deosebit de prețioase ce le acoperă, configurații topografice stîncoase sau inaccesibile), nu pot intra în circuitul agricol, Salter apreciază că s-ar putea cultiva încă 120 milioane ha de podzoluri și cca. 400 milioane de soluri tropicale. Uriașele investiții și eforturi ce le-ar necesita această operă îndrăzneață ar duce la o sporire spectaculoasă a ratiei mondiale de calorii și la o creștere substanțială a celei de proteine. Numai pe această cale, a agriculturii extensive, s-ar putea asigura necesitățile de hrană ale unei populații de două ori mai mare decît cea de azi. Trebuie subliniat însă că această extindere va avea un slab efect asupra Asiei, întrucît ea se va

Prima parte a articolului a apărut în „Lumea" nr. 17.

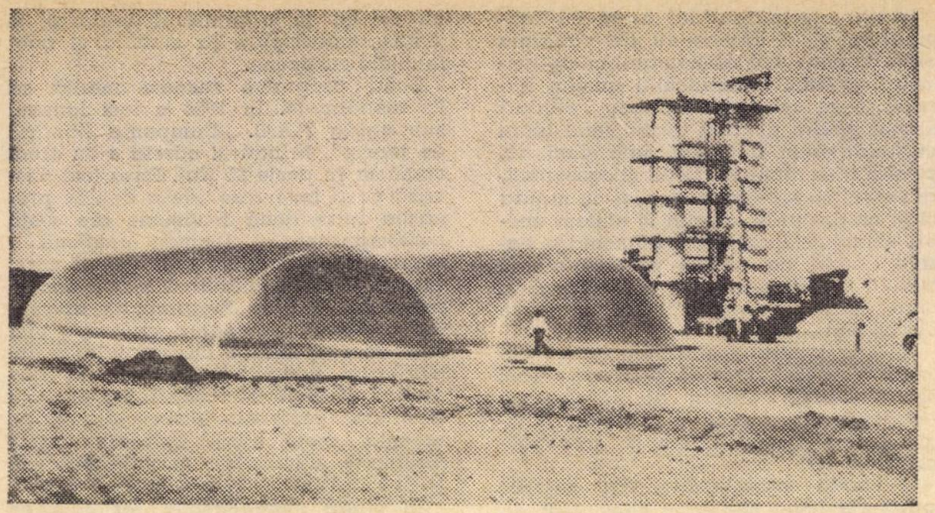

Pe baza unui proiect elaborat în comun de universitățile Arizona și Sonora (Mexic), a fost construită o uzină de desalinizare a apei de mare care „produce" apă proaspătă. Apa este destinată și creșterii cerealelor în hambarele din material plastic care se văd în fotografie.

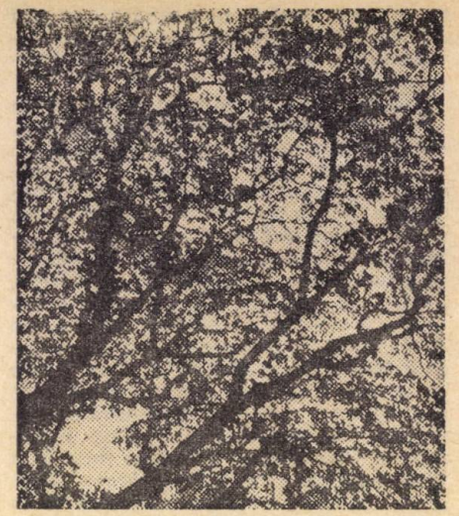

În fiece primăvară, în regiunile Indiei copleșite de căldură și secetă, oamenii obișnuiesc să pindească ivirea primelor frunze ale acestui copac, pe care l-au denumit „arborele ploii". Frunzele sale, apărute o dată cu primele semne de umiditate, indică iminenta apropiere a musonului

putea realiza în regiunile nordice ale Pămîntului, în Africa și în America de Sud.

Potențialități și mai mari oferă dezvoltarea intensivă a producției agricole. Într-o țară înaintată din punct de vedere agricol, diferența de producție între condițiile medii și agricultura științifică este de la 1 la 9 pentru cartofi, de la 1 la 4 pentru porumb, de la 1 la 6 pentru in.

Printre căile de a realiza această trecere este și o atentă încrucișare și selecție a plantelor. În cazul trestiei de zahăr, de exemplu, ea a dus la creșterea conținutului de zahăr de la 5 la sută la 20 la sută, iar pentru cartof și porumb, crescînd rezistența la agenți nocivi, a evitat pierderi normale ce se cifrau la 10—25 la sută din recolte.

Chiar și fără a mări nici măcar cu un hectar suprafețele irigate și fără a atrage nici un metru pătrat suplimentar în cultura agricolă, o creștere apreciabilă de 12—15 la sută a producției agricole poate fi obținută prin mijloace modeste ca : prevenirea eroziunii solului, folosirea mai largă a îngrășămintelor, cuplată cu aplicarea, pe scară largă, a principiilor elementare deja cunoscute de creștere a plantelor și de biochimie agricolă.

În același timp, la orizont apar, cu mari posibilități teoretice, culturile fără sol, în apă, folosirea atmosferelor controlate, îmbogățite în bioxid de carbon, folosirea luminii artificiale. Pentru moment însă resursele și investițiile necesare aplicării nu sînt încurajatoare. Pentru a dubla cantitatea de bioxid de carbon din atmosfera fiecărui hectar de pămînt ar trebui să fie arse 500 miliarde tone cărbune, de 6 ori mai mult decît a consumat omenirea în întreaga ei istorie. Un ha de cultură în apă reclamă investiții capitale de cca. 22 000 dolari, cu mult mai mult decît cel mai costisitor proiect de îmbunătățire funciară.

La „bătaia" maximă a gîndirii de anticipație de astăzi putem prevedea, cu o folosire a tuturor surselor, inclusiv cultivarea a 400 milioane ha cu alge, o sporire a producției agricole de la 1 la 25, creșterea de la 6 la 25 trebuind să o așteptăm de la alge.

Dublarea producției mondiale agricole prin prevenirea eroziunii, aplicarea chimizării, cîștigarea de noi terenuri necesită investiții de cca. 100 miliarde dolari. Oricît ar părea de uriașă această cifră, ea nu este decît jumătate din costul anual al înarmărilor în lume. Aceste fonduri nu pot veni, în principal, decît din efortul propriu al țărilor ce sînt subiecte ale geografiei foamei, prin industrializare, eliminarea structurilor economice arhaice, realizarea unor hotărîte reforme agrare, — ca în cazul Americii Latine, unde existența latifundiilor este un uriaș obstacol, — diversificarea economiilor naționale. Dar în propriul și acutul său interes comunitatea internațională are și ea un rol important de jucat pentru a ajuta la spargerea actualului cerc vicios în care foamea de azi perpetuează și crește foamea de mîine.

Resursele oceanelor

Este natural ca speranțele de lărgire a cantității de hrană pentru omenirea în expansiune demografică să se îndrepte și spre imensele rezervoare de apă sărată care acoperă 7/8 din planeta noastră. Oceanul nu este ca ogorul, ce oferă o suprafață plană pentru culturi. Oceanul are și adîncime susceptibilă de cultură, oferind omului volumuri purtătoare de hrană. Susținătorii tezei oceanului ca factor important în alimentația mondială citează creșterea în decurs de zece ani (între 1950—1960) a producției de pește de aproape două ori. Cei ce se îndoiesc răspund că oceanul nu contribuie decît cu 2 la sută din alimentarea omenirii. Ei citează în continuare aparatura tehnică avansată și costisitoare, apanaj al unui număr restrîns de țări industrializate. Un număr de 10 țări asigură 60 la sută din producția mondială de pește, realizată de altfel în proporție de 70 la sută în emisfera nordică. Într-adevăr, pescuitul este o chestiune de dotare tehnică. Cantitatea prinsă de un pescar prin mijloacele tradiționale din țările în curs de dezvoltare, în barca sa cu pînze, în timp de un an, o realizează pescarul nordic în vasul cu dotație modernă în numai două zile. Cînd unii pescari din Ceylon și-au pus motoare la bărci au avut cu 50 la sută mai mult pește. Pescuitul modern presupune flote care acționează la mii de kilometri de portul de bază, cu instrumente pentru pescuitul de adîncime și cu mijloace de reperare a bancurilor de pești, mergînd de la radaruri pînă la aviație. În prezent omul își caută un nou aliat în delfin, pe care urmărește să-l transforme în „cîine de pescuit", dar încercările de dresare se fac tot cu metode electronice !

Peștele cere tratament industrial în privința conservării, înmagazinării și transportului, atît de importante pentru un produs ușor perisabil. În regiunile calde, din lipsa posibilităților de congelare este consumat de-a lungul coastelor. În India și Pakistan se consumă numai pește neconservat. Producția norvegiană, una din cele mai avansate, supune 90 la sută din pește operațiilor de transformare. Milioane de tone de făină de pește se produc anual pentru hrana animalelor, valorificîndu-se astfel peștii mai puțin valoroși și unele deșeuri.

Omul exploatează oceanul și în altă direcție. Japonia recoltează anual aproape 1 milion de tone de crustacee. În Franța, crescătoriile de stridii ocupă mii de hectare. În Marea Mediterană sînt exploatate bancurile de stridii.

În regiunile australe există pe întinderi mari ale oceanului zooplanctonul, alcătuit dintr-o specie de răcușori, hrană exclusivă a balenelor. Analiza nutritivă a zooplanctonului arată că el conține 40 la sută protide, 15 la sută lipide, vitamine, hormoni. Astăzi el este din ce în ce mai citat ca o sursă de mare perspectivă.

Algele, care intră numai într-o măsură redusă în rația alimentară în Extremul Orient, unde sînt folosite la supe și salate, se găsesc în cantități mari în jurul Europei, Americii de Sud. Este încercată valorificarea lor sub formă de pudră uscată, precum și posibilitatea de a le cultiva.

Mîine pescarul va trebui să devină un fermier al oceanului, trasînd zone, fertilizînd oceanul, îngrijind pajiști submarine, creînd și crescînd specii de pești de mare valoare economică.

În 1966 am văzut prima bucată de proteină produsă de petrol. Avea aspectul unui burete cenușiu, fără gust. Dar tratat cu toată atenția de care este capabilă chimia, care joacă de pe acum

→

un rol important în alimentația cea mai „naturală", buretele dezagreabil va deveni biftec gustos, cu o culoare apetisantă, cu un miros atrăgător.

Bilanțul hranei viitorului rămîne deficitar, dacă nu se recurge la soluții noi, care să completeze pe cele tradiționale.

Astăzi omul și întreaga lume animală sînt tributare lumii vegetale. Planta este prima verigă a lanțului trofic, singura care sub acțiunea energiei solare sintetizează substanța organică, pornind de la substanțele minerale, apă, bioxid de carbon. Dar planta verde produce mai multă celuloză și amidon decît proteine. Perioada ei de vegetație este lungă, în raport cu nevoile acute de hrană. Cercetări actuale bazate pe cunoașterea ciclului transformării carbonului în proteine și amidon urmăresc să determine mărirea forțată a producției de proteine la plante. Ameliorări genetice succesive vor consolida specii care să satisfacă acest deziderat.

Cercetările sînt îndreptate și spre scoaterea completă a plantei din marele circuit trofic. Laptele sintetic, recenta realizare engleză, se bazează tot pe iarbă, nesubstituind decît transformarea de către animal a proteinelor vegetale în proteine superioare. Obținerea directă a acestor produse s-a realizat pe scară de laborator și științifică, dar nu și industrială. Omul devine ființa „autotrofă". Anumiți aminoacizi, constituienți de bază ai proteinelor cum este meteonina, pot fi produși de pe acum pe scară largă.

„Biftecul din petrol", despre care am vorbit, este rezultat din cultivarea de microorganisme din categoria drojdiilor, pe anumite produse ce se obțin din distilarea petrolului. Astfel, drojdiile, folosite ca auxiliar în industria alimentară, au devenit ele însele aliment.

Cultivarea drojdiilor pe anumite medii, cum ar fi sucurile zaharate, a fost cunoscută de mult, dar considerată nerentabilă. De curînd, biochimistul francez Alfred Champagnat a descoperit că unele drojdii se înmulțesc pe petroluri cu un conținut ridicat de parafine. Unitatea semiindustrială în care procedeul a fost pus la punct a arătat că de pe o tonă de petrol brut se pot obține 20 kg proteine. Concentratul de proteine ce rezultă are pînă la 65 la sută proteine, bogate în lysină și hemonă etc., precum și în vitamine din grupa 3, cifră cu mult superioară conținutului în proteine al cerealelor și cărnii.

Proteinele obținute pe bază de hidrocarburi sînt folosite numai la hrana vitelor. În următorii zece ani pe piață vor apărea cutii de pudră de proteine, la un preț scăzut, care pot ajuta la îmbunătățirea hranei oamenilor.

O producție de 20 milioane tone proteine pe an prin acest procedeu industrial ar satisface de 6 ori totalul necesarului existent neacoperit.

Omul, preluînd de la natură sarcina hrănirii sale, trebuie să devină un perfect dietetician. Vastul laborator care este corpul omenesc lucrează științific : nu mîncăm sare (cca. 5 grame zilnic), ne este sete, chiar dacă am băut oricîtă apă ; absența grăsimilor în dietă ne dă o senzație de foame chiar dacă am primit caloriile necesare din alte alimente. Gusturile personale, obișnuințele și prejudecățile sînt serioase obstacole în calea unei alimentații științifice.

Dacă este vorba să investim sume enorme pentru a asigura o alimentație suficientă, corectă și sănătoasă, trebuie să ne asigurăm că vom ști să învingem factorii subiectivi care ar putea face ca noile produse alimentare să se acumuleze, neconsumate, în depozite.

Istoria oleomargarinei arată că răspîndirea ei a depins nu de calitățile sale chimice sau alimentare, ci de imitarea gustului și mirosului untului natural. S-au consumat uriașe eforturi numai pentru a imita gustul unui lucru cu care eram obișnuiți. Iată deci că, pentru a ne alimenta ieftin și consistent, ar trebui să luptăm nu numai cu natura ci și cu gusturile, cărora le sîntem uneori sclavi. Prejudecățile alimentare bazate uneori pe motive religioase sau tradiții îndelungate își dovedesc, în ciuda largii lor răspîndiri, în numeroase cazuri, netemeinicia.

Bătălia pentru a consuma hrana viitorului, printre care algele, vor trebui să o cîștige, alături de biochimiști, bucătarii. Și ea este pe jumătate cîștigată, dacă mîncarea are un gust plăcut, familiar.

Gusturile populațiilor din diferite părți ale lumii sînt bine cunoscute și, în marea lor majoritate, își au formulele în cărțile de chimie. Numai unele din cele mai complexe arome ca cea a pîinii proaspete, a cafelei proaspăt rîșnite și a cărnii ce se prăjește nu sînt încă complet stăpînite chimic.

Senzațiile de gust sînt funcții de concentrația de ioni de hidrogen (acreala), de săruri anorganice sau componenți organici (cu gustul amar). Puțin acid glutamic reduce mult acreala, fără a influența în mod sensibil cantitatea de ioni de hidrogen.

În afara mirosului, dieteticienii viitorului, folosind noile materii prime culinare, vor trebui să se preocupe și de consistența și aspectul mîncărilor. Progrese de substanță s-au făcut cu alimentele de origine microbiologică. Din resturi de Chlorella rămase de la experiențe chimice, soția unui biolog japonez a preparat în 1954, la Stanford, delicioase mîncăruri pe gustul japonez. Progrese tehnologice și simple eforturi de acomodare gastronomică la alimentele viitorului, de felul celor realizate în ultimii douăzeci de ani pentru carnea și celelalte alimente congelate și pentru cerealele ce se servesc la micul dejun, vor trebui realizate pentru ca acțiunea de remediere a deficitului mondial alimentar să se desfășoare nestînjenită.

Cooperarea internațională în domeniul hranei

Organizația guvernamentală consacrată în întregime problemei alimentației și hranei este F.A.O. (Organizația pentru hrană și alimentație) cu sediul la Roma. Ea întrunește 113 țări membre, care caută, conform statutului, „să vină în întîmpinarea celor mai de bază nevoi ale omului în materie de hrană, adăpost și îmbrăcăminte". Continuînd tradiția stabilită de Liga Națiunilor, care a întreprins, în 1928, prima anchetă științifică asupra alimentației în lume, F.A.O. a întreprins trei anchete mondiale, din care ultima în 1963. La întemeierea ei, Organizația și-a propus mai mult „facilitarea consultării internaționale și colectarea, analizarea și difuzarea informației". În curînd s-a văzut însă că Organizația trebuie, prin experți și fonduri, să stimuleze și să sprijine cercetările și proiectele întreprinse de țările membre. Astfel, ea joacă un important rol în programele de asistență ale O.N.U. (P.N.U.D.). România este un membru activ al F.A.O., reprezentantul ei fiind ales în Consiliul Executiv al Organizației în 1967. Țara noastră joacă un rol și în organismul regional al F.A.O., participînd la studiile și conferințele europene.

Două programe recente merită să fie menționate. În 1960 a fost lansată sub egida F.A.O. „Campania liberării de foame", în cadrul căreia s-au creat comitete în peste 80 țări. Ea a fost descrisă ca o încercare „de a depăși prăpastia între două fenomene ale vieții contemporane — foamea continuă a omului și minunatele sale puteri crescînde". A doua inițiativă a fost conceperea în 1962 a „Programului alimentar mondial". Campania se ocupă mai mult de răspîndirea cunoștințelor și încurajarea educației, în timp ce Programul dispune de fonduri, din care un sfert sînt rezervate pentru cazuri de urgență, restul fiind distribuit pentru programe alimentare curente și asistență tehnică.

În ciuda numeroaselor rezultate pe scară locală și a marilor dezbateri care au enunțat pateticele nevoi ce trebuie satisfăcute, programele internaționale suferă de o anumită carență. Suprapunîndu-se cu acțiunea multor organizații neguvernamentale și cu inițiative, apeluri și campanii regionale, programele internaționale sînt criticate pentru eficacitatea lor redusă. Evident, cheia problemei hranei aparține fiecărei țări în parte, acțiunea internațională neputînd juca decît rolul unui stimulent sau catalizator util. În unele locuri s-a întreținut iluzia că asistența internațională se poate substitui efortului propriu. „Dă unui om un pește și-l vei hrăni pentru o zi ; învață-l să pescuiască și-l vei hrăni toată viața" — spune un proverb chinezesc.

Alături de F.A.O., alte organisme internaționale participă la campaniile de mai sus sau susțin programe proprii. Astfel U.N.I.C.E.F. a dus o mare acțiune de sprijinire a copiilor în țările în curs de dezvoltare. Și în activitatea ei s-a simțit o evoluție marcată de trecerea de la distribuția de alimente, în special lapte pentru copii, la sprijinirea proiectelor naționale de producere locală a unor alimente necesare copiilor.

U.N.E.S.C.O., prin vocea directorului său general, afirmă „că lupta împotriva foamei și lupta împotriva analfabetismului sînt aspecte ale uneia și aceleiași lupte". Prin mijloacele sale, U.N.E.S.C.O. a încurajat educația în domeniul agriculturii, planificarea și lansarea de programe în zonele rurale și aplicarea cercetărilor științifice la producția agricolă.

O.M.S. (Organizația Mondială a Sănătății) a întreprins studii în domeniul maladiilor provocate de subnutriție și al bolilor la care organismul subalimentat oferă o rezistență redusă.

Aceste organisme lucrează în strînsă colaborare cu O.N.U., în dezbaterile politice și economice ale căreia problema hranei este prezentă, în toată generalitatea sa. Deși conștientă de amploarea și urgența problemei foamei, comunitatea internațională nu este pesimistă sau fatalistă. Soluția problemei alimentare există ; în experiența, datele, perspectivele societăților industriale și în experiența unei țări ca a noastră, în care reformele de structură socială și dezvoltarea impetuoasă a industriei au ridicat agricultura, creîndu-i condițiile unei dezvoltări susținute.

Eforturile naționale, conjugate cu acțiunea de sprijin a cooperării internaționale, metodele industriei, aportul științei, educația oamenilor dau problemei hranei răspunsul ferm și optimist, deplin întemeiat în veacul nostru de schimbări înnoitoare și de progres avîntat.

GRECIA

Confruntări

Zilele trecute, cînd s-a împlinit un an de la lovitura de stat, autorii acesteia s-au străduit să creeze o atmosferă festivă cu promisiuni şi declaraţii de intenţii caritabile, dorind să marcheze nu numai încheierea unui an de activitate dar şi succesul şi încrederea pe care evenimentele acestei perioade i le inspiră. „Dovada strălucită a necesităţii revoluţiei este că s-a impus în mod paşnic şi fără vărsare de sînge, că poporul a aprobat-o în unanimitate şi că ea s-a stabilizat în mod victorios" — a declarat la 20 aprilie primul ministru Papadopoulos. Tot în zilele precedînd aniversarea s-a anunţat eliberarea unor deţinuţi politici, iniţiativă după care în închisori şi lagăre rămîn încă 2300 de oameni politici. S-au anunţat măsuri economice şi sociale, de natură şi acestea să marcheze caracterul festiv al acestor zile „Premierului Papadopoulos îi plac surprizele", afirma un purtător de cuvînt guvernamental.

I s-a făcut o surpriză şi primului ministru prin difuzarea de către postul de radio Londra, chiar în ajunul aniversării guvernamentale, a unui mesaj înregistrat pe bandă, în care fostul prim-ministru Gheorghios Papandreu — aflat în Grecia — interpreta evenimentele ultimului an de o manieră total contrastantă cu aceea a demnitarilor de la Atena : „Lovitura de stat militară din 21 aprilie a abolit toate libertăţile" — a spus liderul Uniunii de centru. În continuare, Papandreu aducea acuzaţii concrete guvernului militar şi contesta cu vehemenţă însăşi justificarea loviturii de stat care a adus la putere acest guvern, afirmînd că mitul „pericolului comunist" a fost fabricat pentru a justifica uzurparea puterii. Fostul prim-ministru nu era mai îngăduitor nici cu perspectivele prezentate de guvernul Papadopoulos şi în primul rînd cu existenţa vreunei semnificaţii a plebiscitului constituţional anunţat pentru 1 septembrie. „O dictatură să elaboreze o constituţie pentru o democraţie ! Este absurd" — observa cu sarcasm fostul prim-ministru.

„Sfidarea lui Papandreu" confirmă persistenţa între oamenii politici din parlamentul abolit cu un an în urmă a unei atitudini de necooperare cu guvernul Papadopoulos. Lucrul acesta a ieşit în evidenţă săptămîna trecută, cînd ambasadorul american Philip Talbot a avut întrevederi atît cu Papadopoulos cît şi cu oameni politici ca Papandreu, liderul partidului de dreapta ERE Kanelopoulos, liderul aripii de dreapta a Centrului, Mitsotakis, liderul partidului naţional progresist, Spiros Markezinis, şi alţii. Ambasadorul american s-a arătat interesat de eventualitatea unor schimbări în politica internă a guvernului de la Atena şi de posibilitatea formării unei echipe guvernamentale de tranziţie spre un regim parlamentar. Ambasadorul american părea să medieze între junta şi oamenii politici de centru şi dreapta în vederea formării, prin concesii reciproce, a unei coaliţii a tuturor forţelor de la centru şi pînă la extrema dreaptă. Manevra a constituit, se pare, un eşec. Talbot a trebuit să asculte condamnări severe ale bunăvoinţei pe care Washingtonul o arată regimului de la Atena. În plus, se ştie precis că atît Papandreu cît şi Kanelopoulos — liderii grupărilor cu cel mai mare număr de mandate în parlamentul dizolvat anul trecut — au respins categoric îndemnurile la cooperare formulate de diplomatul american. Se afirmă că iniţiativa lui Talbot a indispus şi echipa guvernamentală actuală, care pentru a preveni orice alte manevre i-a supus pe Papandreu şi Kanelopoulos regimului de arest la domiciliu. În aceleaşi zile fuseseră arestaţi şi foştii deputaţi de centru Manavis şi Hasapides, fostul ministru (în guvernul Papandreu) Anghelusis şi alte personalităţi politice — acţiuni care pun sub semnul întrebării intenţiile conciliante exprimate de membrii guvernului Papadopoulos.

Singurul om politic care a părut un moment dispus să colaboreze cu regimul a fost liderul partidului naţional progresist Spiros Markezinis, căruia guvernul pare să-i fi cerut să participe la conducerea treburilor economice ale ţării. Încercînd să speculeze valoarea pe care calificarea sa în problemele economice i-o conferă, Markezinis ar fi acceptat propunerea, punînd însă condiţia de a nu fi o simplă prezenţă simbolică — aşa cum a fost pînă în decembrie 1967 fostul premier Kolias — ci să i se încredinţeze postul de vicepreşedinte al guvernului şi în această calitate să se bucure de dreptul de a demite pe miniştrii pe care i-ar considera incapabili. După consfătuiri febrile, liderii regimului de la Atena au hotărît să nu accepte propunerea lui Markezinis, episod care demonstrează evident că actualei grupări conducătoare îi lipseşte dorinţa de a împărţi puterea, fie şi cu politicienii de dreapta din vechiul parlament.

Acesta este numai unul dintre factorii care contribuie la apropierea diverselor opoziţii care se organizează atît în ţară cît şi peste hotare. Continuă să fie extrem de activ Andreas Papandreu, lider al unei recent constituite mişcări de eliberare panelenice în favoarea căreia se spune că s-ar fi pronunţat şi fostul lider al ERE, Karamanlis. În acelaşi timp, într-o emisiune a unui post de radio clandestin, grupul parlamentar de stînga EDA preconiza formarea unui guvern în care să fie reprezentate toate partidele şi organizaţiile opuse dictaturii militare. Toate acestea fac ca, la această primă aniversare, guvernul de la Atena să se afle în continuare nu numai în faţa unor probleme economice dificile dar mai ales în faţa unei opoziţii cu pronunţate tendinţe spre realizarea unui front comun.

I. FLORESCU

● ***contrapunct***

Ca Sextus Empiricus

Teodor Mazilu

Ziarul „Elefteros Cosmos" a anunţat o listă întreagă de organizaţii interzise de autorităţi. Cifra e destul de mărişoară, cam vreo 270. E greu deci s-o reproducem în întregime. Urmăresc lista cu aceste păcătoase organizaţii şi caut să văd ce ar fi putut să facă ele împotriva autorităţilor din Atena. Lista cu pricina e deschisă, cu un fel de sumbră şi ridicolă măreţie, de „Uniunea frizerilor de bărbaţi şi femei din oraşul Salonic". Aici, nu spun nimic. Mă rog, cu frizerii ar mai putea fi ceva. E ştiut că frizerii obişnuiesc ca, o dată cu barba rasă, să-ţi ofere şi o sinteză a situaţiei politice, în aşa fel încît clientul să plece nu numai bărbierit dar şi pe deplin edificat... Să zicem că pentru frizeri, şi mai ales pentru cei din Salonic, nu pun mîna în foc... Urmăresc mai departe lista publicată de „Elefteros Cosmos". Încerc să nu mă las ademenit de denumirile inofensive, pacifiste, caut să descopăr toate uneltirile subversive posibile. Citesc mai departe. Şi după frizerii din Salonic, îi văd ameninţaţi de aceeaşi nenorocire pe membrii „Societăţii pentru curăţirea străzilor din Pireu". Da, cred că cei care curăţă trotuarele Pireului nu pot inspira deplină încredere autorităţilor. Un om, cînd stă cu mătura în mînă, curăţă azi un trotuar, mîine alt trotuar, ceva se întîmplă cu el. În cineva care stropeşte florile şi curăţă caldarîmul, ce încredere poţi avea ? Ideile subversive apar fără să-ţi dai seama. Pe semne, autorităţile s-au gîndit să pună oameni de încredere care să măture străzile. Să nu existe nici un tip dubios care să mute gunoiul dintr-o parte în alta. În fiecare măturător, cetăţeanul de pe stradă trebuie să vadă un prieten al autorităţilor... Deci, să zicem că şi în legătură cu „Societatea pentru curăţirea străzilor din Pireu", autorităţile, care se laudă că descind din Aristotel, să aibă logica lor.

Urmăresc mai departe lista şi, printre cele 270 de organizaţii interzise, găsesc şi una care se numeşte „Iubiţi copiii". Ce oare să fi făcut tenebroşii, misterioşii şi neînduplecaţii membri ai organizaţiei „Iubiţi copiii" ? Dacă ar fi fost vorba de copii, asta mai înţelegeam. Într-adevăr, copiii multe spun şi, cu lipsa lor de prejudecăţi, pot dezvălui realităţi îngrozitoare. Întrebarea unui copil poate uşor zdruncina eşafodajul unei vulpi bătrîne... Sau, în recreaţia mare, cîte lucruri nu pot fi puse la punct... Dar aici, pe cît înţelegem noi, nu-i vorba de copii ci de cei care iubesc copiii, de oameni în toată firea. Şi atunci ceaţa se coboară şi nu mai înţelegem nimic. E drept însă că oamenii care iubesc copiii şi au grijă de ei obişnuiesc să se ocupe şi de detaliile economice ale vieţii de fiecare zi... Încît ceva, ceva, ar putea fi chiar şi aici.

Dacă în privinţa bărbierilor şi măturătorilor de stradă încep, cum spuneam, să nu mai am iluzii, văd mai departe un nume care mă pune pe gînduri. Mă opresc şi mă crucesc. Printre organizaţiile interzise se numără şi „Uniunea internaţională a tuberculoşilor". Aici imaginaţia nu mă mai ajută în nici un fel. Zadarnic încerc să-mi închipui ce ar putea să pună la cale nişte oameni bolnavi. Poate să fie şi o prejudecată de a mea la mijloc, ideea de spital nu se asociază de loc cu ideea unor planuri subversive. Nu reuşesc să-mi imaginez nimic subversiv, oricît mi-aş biciui imaginaţia, oricît m-aş tortura. Aici coboară întunericul şi vorba filozofului Sextus Empiricus, „judecata se suspendă".

reportaj pe glob

VALPARAISO

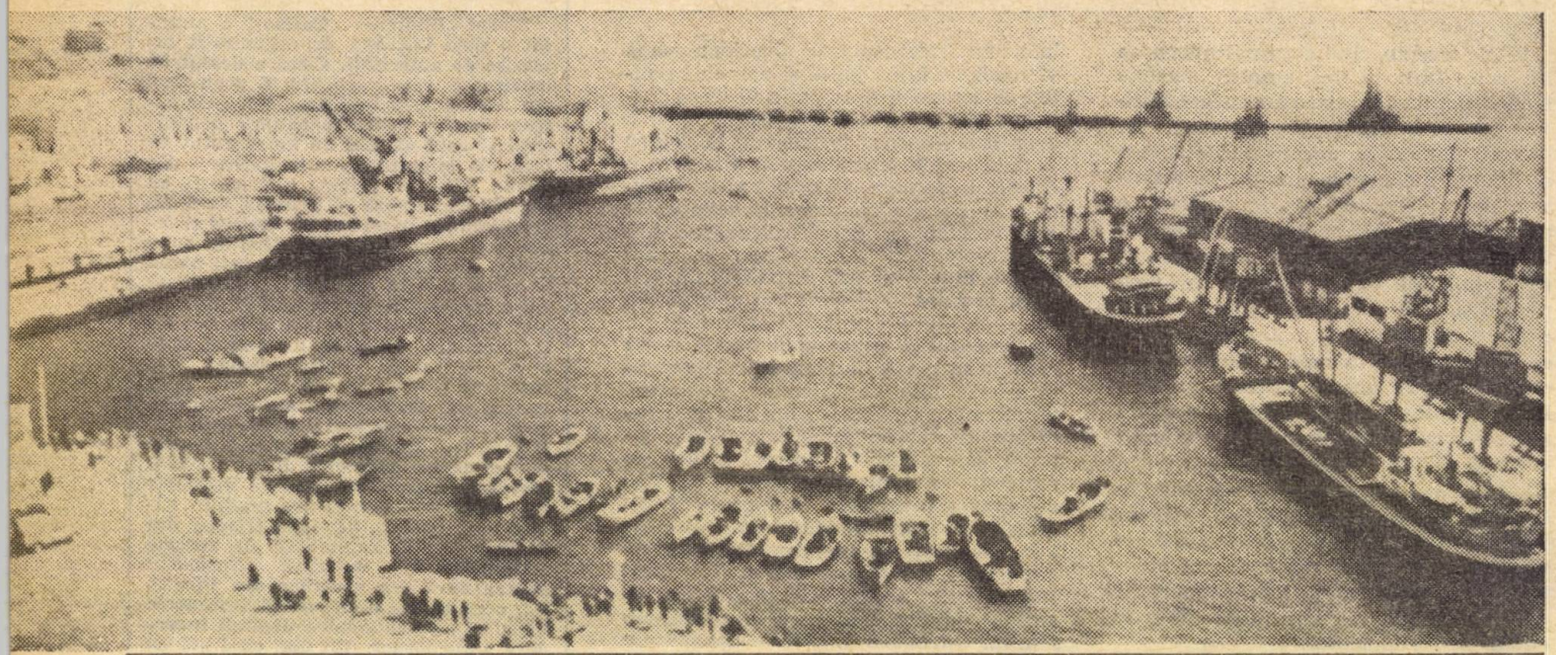

O imagine a portului

Eugen Pop

Vin mulți străini la Valparaiso. Turiști englezi care, abia sosiți, cer să li se arate locul unde ancorase în port celebrul lor compatriot, corsarul Francis Drake ; americani, care — după ce trec în revistă pitorescul cartierelor orașului — își continuă drumul cu mașina, ajungînd în cîteva minute la Viña del Mar, faimoasa stațiune balneară profilată pentru găzduirea turiștilor bogați și a diplomaților acreditați la reuniunile panamericane ce se țin de obicei ori aci, ori la Punta del Este, în Uruguay. Marinarii străini se duc rareori la Viña del Mar, unde — îmi spunea un matelot italian — „totul, chiar și amenajarea naturală, poartă pecetea unui snobism sfidător". Opinie discutabilă căci, în fiecare duminică, plajele de la Valparaiso și Viña del Mar sînt pline deopotrivă de zeci de mii de oameni, mai ales din Santiago (un tren electric face legătura între capitala țării și Valparaiso), pe care i-am văzut și eu invadînd țărmul cu nisip auriu, scăldat de apele albastre ale Oceanului Pacific. Ni s-a spus că, la sfîrșit de săptămînă, Valparaiso are de obicei o populație flotantă care poate reprezenta pînă la un sfert din numărul locuitorilor săi (300 000).

Cel mai mare port de pe țărmul sudamerican al Pacificului, Valparaiso cunoaște forfota și agitația legată de sosirea și plecarea a sute de nave, febrilitatea tranzacțiilor din birourile comerciale. 90 la sută din exporturile chiliene folosesc rețeaua transporturilor maritime al căror nod principal este Valparaiso.

Valparaiso îl satisface și pe turistul care găsește concentrate aici mărturii istorice și frumuseți naturale impresionante și pe vizitatorul sensibil, în primul rînd, la ceea ce îi oferă șantierele navale și oficiile de schimburi valutare.

Cartiere fără străzi

Da. Partea veche a orașului aproape că n-are străzi. Din trei părți, Valparaiso este înconjurat de masive ale Anzilor Cordilieri, iar pantele mai line coborînd spre ocean au fost terasate pentru construcții de locuințe. Localnicii circulă pe marginile acestor terase dar, între două zone ale orașului, situate pe înălțimi diferite, transportul urban se efectuează cu funiculare. Legătura dintre cartierele situate pe diferite „cerros" (coline) și orașul nou, care se întinde de-a lungul țărmului, se face cu niște cabine metalice (li se spune „ascensoare") ce se cațără pe înălțimi, cu ajutorul unui sistem de roți dințate. Este invenția unui scriitor chilian, Liborio Breiba, căruia „los ascensores" i-au adus o mare popularitate („mai mare chiar decît creația sa literară", au insinuat unii confrați ai lui, șocați de preocupări atît de prozaice, dar totuși invidioși pe renumele obținut cu ele).

Din barca cu motor în care ocolim golful, ciudatele ascensoare ale lui Breiba par de departe niște enorme broaște țestoase, silite să urce și să coboare în linie dreaptă, pe spațiile strîmte dintre șirurile de case dispuse ca într-un enorm amfiteatru.

Dar de ce nu s-a construit orașul de la început de-a lungul țărmului, întreb pe un coleg de breaslă din Valparaiso, care ne însoțește.

— Din cauza furtunilor, îmi răspunde. De la mijlocul lui mai pînă în august, furtunile care se abat asupra portului sînt din cale afară de periculoase. Pînă la efectuarea lucrărilor portuare care au asigurat condiții pentru ancorarea vaselor și în această perioadă, staționarea navelor în rada portului era interzisă.

Într-o foarte interesantă prezentare documentară a vechiului Valparaiso, am găsit enumerate numele a zeci de vase pe care furtunile violente le-au sfărîmat de stîncile țărmului. Printre ele, faimoasa fregată „Dolores" care, după 191 ani de navigație și-a găsit sfîrșitul în rada veche a portului. Traficul comercial extern care, în secolele trecute, reprezenta cea mai importantă sursă de venituri a țării, era astfel blocat trei-patru luni pe an. După cucerirea independenței naționale, comandantul militar al războiului de eliberare, Don Bernardo O'Higgins, a dat semnalul „bătăliei împotriva furtunilor", lansînd ideea amenajării unei noi zone portuare care să constituie un adăpost sigur pentru vase în tot timpul anului. Ideea lui O'Higgins s-a concretizat abia după 100 de ani. Construcția noului dig a durat din 1912 pînă în 1924. Am fost conduși de gazdele noastre pe acea porțiune a digului unde fuseseră executate cele mai grele lucrări legate de amenajarea noii rade : aici specialiștii și muncitorii au lucrat, săptămîni în șir, la o adîncime de 55 de metri. Ni se relatează uriașele dificultăți care au trebuit învinse pentru transportarea și instalarea uneia din „piesele" digului, un bloc monolit de piatră cu o greutate de peste 11 000 de tone.

După vizitarea portului — realmente impresionant prin capacitatea lui — pe o șosea cu multe ocoluri ajungem la unul din meterezele naturale ale orașului, străjuit de turnul bisericii San Francisco, înclinat ca și turnul din Pisa, fără să aibă celebritatea aceluia, deși poate ar merita-o, fiind o curioasă supraviețuire a clădirii după cutremurele ce au modificat poziția stîncilor în care îi este săpat fundamentul. Cînd se întorc din călătoriile lor de pe mare, apropierea de Valparaiso le este vestită marinarilor chilieni de apariția, la orizont, a turnului bisericii San Francisco ; poate de aceea ei îi spun familiar „Pancho". (Celor cu numele de Francisco, prietenii și cei apropiați li se adresează, de obicei, cu „Pancho"). De aici, de pe înălțimile în fața cărora se înclină turnul, se deschide o panoramă fără egal în lume, spun cei din Valparaiso. Eu unul nu cred totuși că ea ar putea rivaliza cu privelișteа pe care o oferă Rio de Janeiro, vă-

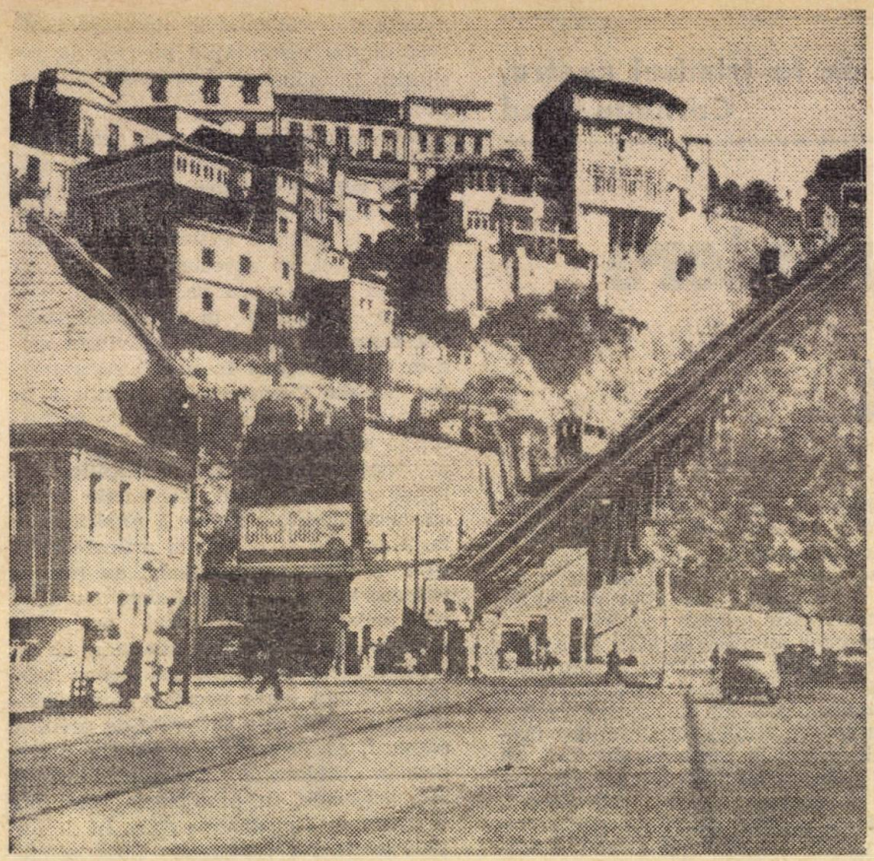

Valparaiso. Piața Aduana ; în dreapta se vede o parte din traseul unuia dintre „los ascensoros", funiculare destinate transportului urban

Fîntîna Caxias

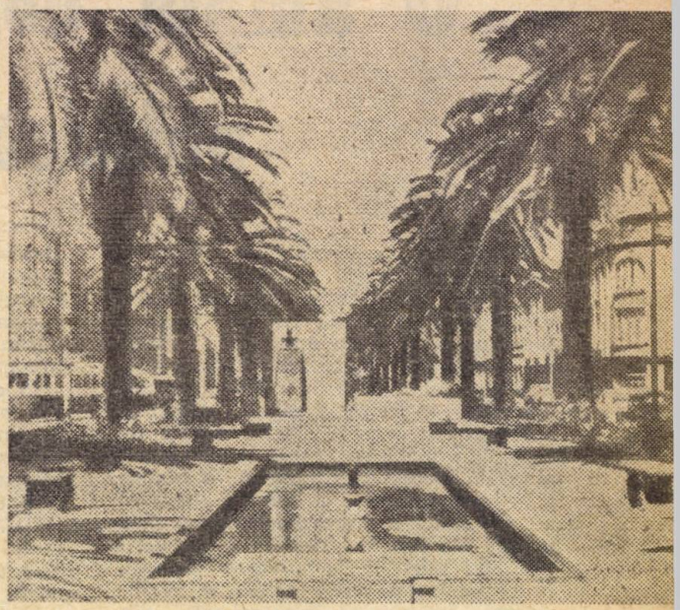

zut de pe „Corcovado", de unde orașul pare disputat și de ocean și de pădurea tropicală. Dar, de fapt, frumusețile naturale care oferă cadrul unei așezări nu trebuie judecate prin comparație, ele constînd, mai ales, în ineditul lor, în originalitatea lor, nerepetabilă. Desigur, mai sînt localități portuare ca Valparaiso, dispuse în formă de amfiteatru, cu vedere generală spre ocean, dar unic este acest cadru panoramic în care Cordilierii cu zăpezi veșnice se află în imediata vecinătate a mării cu calda ei respirație.

Portul își merită pe deplin numele („Vale a Paradisului") pe care conchistadorii spanioli l-au dat regiunii în acea zi de toamnă a anului 1536. Atunci — după marșul chinuitor cu care au forțat Anzii — oștenilor lui Juan de Saavedra, întemeietorul orașului, li s-a deschis în fața ochilor această privelițe uimitoare, care i-a bucurat — notează un cronicar — mai mult decît dacă ar fi dat de o mină de aur. Apoi, în pămîntul chilian au fost descoperite și filoane de aur în stare nativă. Iar aurul a stîrnit rivalitate între căpeteniile oștirii spaniole ; mirosul lui i-a abătut spre coastele chiliene și pe cei mai temuți pirați ai mărilor.

Bătăliile navale de ieri și de astăzi

În oricare din zecile de localuri din port se poate mînca o tocană de „mariscos", preparată din zeci de soiuri de viețăți marine, peștișori mici de forma oului de porumbel, stele de mare, melci și tot felul de alte moluște ; iar în unele din aceste localuri poți găsi, mai ales cu gazde atotcunoscătoare cum au fost ale noastre, și vestita „Chicha de Curacao", un tulburel roșu, cu șampanizare naturală, a cărui preparare o cunosc numai podgorenii dintr-un sat de la mijlocul drumului dintre Santiago și Valparaiso. Iar după două-trei sticle de „chicha" încep să se depene și povestirile despre raidurile de altădată ale piraților, cu amănunte păstrate din generație în generație și autentificate în manualele de istorie ale școlarilor. La 4 decembrie 1578, nava „Pelican" a lui Francis Drake intra, sub vălul nopții, în portul Valparaiso, capturînd un vas cu 2 000 de sticle de vin și o mare cantitate de monede de aur. Pe urmele lui Drake sosește, după 16 ani, un alt vas-pirat englez, condus de Richard Hawkins, iar peste cîtva timp Valparaiso este atacat de corsarul olandez von Noort, care scufundase toate corăbiile spaniole întîlnite pe coasta Pacificului, devastînd unul după altul orașele portuare. În acea perioadă, spaniolii iau primele măsuri pentru apărarea acestor orașe, iar la Valparaiso se construiește fortul San José. În secolul al XVIII-lea începe pătrunderea unor nave de război engleze în apele de coastă chiliene, iar după înfrîngerea Spaniei în războiul cu Anglia (1796), țara învingătoare, schimbînd tactica, trimite în Valparaiso nu nave de război, ci vase comerciale.

Slăbirea puterii imperiale spaniole marchează și începutul perioadei în care au loc războaiele de eliberare ale latino-americanilor. La 2 mai 1813, în golful portului Valparaiso, două nave ale forțelor insurecționale chiliene înfruntă fregata spaniolă „Waren". Este prima ciocnire navală în luptele pentru cucerirea independenței naționale, obținută, după patru ani de război, în 1817.

Notam mai înainte că Bernardo O' Higgins, erou al luptelor pentru independență, a sesizat, de la începutul existenței de sine stătătoare a Republicii Chile, necesitatea vitală a unei flote comerciale care să continue bătălia independenței pe planul activităților economice. La peste un veac și jumătate, această bătălie continuă, în formele pe care le impun competiția pe piața internațională și, în primul rînd, necesitatea modelării economiei chiliene potrivit intereselor unei dezvoltări naționale nestînjenite.

În acest teatru de operațiuni, Valparaiso ocupă un loc important. Șantierele navale din Valparaiso sînt renumite prin înalta lor tehnicitate. Deplasamentul actual al flotei comerciale chiliene a crescut, în ultimii 20 de ani, cu circa 30 la sută, dezvoltarea lui continuînd să rămînă un obiectiv însemnat al programului economic național. Existența unei flote proprii cu o capacitate crescîndă de transport este considerată — și în Chile, ca și în multe alte țări latino-americane — o condiție esențială a unui comerț exterior eficient, neîngrădit de condiții impuse dinafară.

Efervescența economică și comercială din Valparaiso schimbă într-una chipul orașului. Tablourile naturii alternează la tot pasul cu tablourile activității industriale care extind perimetrul orașului și pe uscat și pe apă. În largul golfului am văzut un șantier plutitor pentru reparații de vase (mi s-a spus că este unicul în America Latină). În apropiere de Valparaiso, la Concon, un fel de suburbie a portului, o mare rafinărie de petrol se decupează în negru pe fundalul violet al înserării, ca o navă-căpitan a „escadrei" din port, gata de pornire într-o cursă lungă, așa cum a visat-o poate vizionarul Bernardo O'Higgins.

În bătălia pentru „cea de-a doua independență", cum este denumit în țările latino-americane efortul pentru neatîrnare economică, Valparaiso a transferat forța de luptă din vechile citadele în fortărețe ale industriei, iar itinerariile navelor găzduite în port trasează contururi noi ale unei invizibile hărți strategice folosite în această bătălie : harta drumurilor care apropie țări și popoare pe calea schimburilor economice și comerciale.

Corespondență din Praga de la trimisul nostru, Corneliu Vlad

O amplă dezbatere politică

Primăvara s-a impus la Praga. E vorba de anotimpul ideal al orașului. Cu greu îmi închipui un al doilea exemplu de simbioză atît de firească între un oraș și un anotimp. În zilele de primăvară, cromatica citadină pragheză se sublimează în trei nuanțe fundamentale — verde, fumuriu, galben — marcînd sui generis marile virtuți ale orașului : vigoarea, vîrsta istorică venerabilă, noblețea. Fumuriul — blazon al vîrstei milenare a așezării înscrisă pe zidurile monumentelor istorice fără număr ale Pragăi, blazon al scurgerii timpului stăruind în culoarea Vîltavei, în nenumăratele curți interioare, în ulicioarele strîmte și întortocheate din cartierul Mala Strana și de aiurea. Noblețea, distincția acestui oraș se filtrează în lumina galben-roșiatică de aur vechi sau de miere veche a soarelui. Primăvara la Praga este, însă, mai ales a verdelui vegetal, omniprezent, tonic — pe străzi, la balcoane, în parcuri și grădini, pe stadioane, perpetuînd mesajul vitalității de nestăvilit, al tinereții, al reînnoirii.

Aflat la Praga în aceste zile, ești însă înainte de toate martor al manifestărilor concrete, diurne, ale dezbaterii creatoare desfășurată în scopul dezvoltării societății, al înfloririi Cehoslovaciei socialiste. În ultimele zile au avut loc conferințele regionale ale partidului, s-au deschis lucrările sesiunii Adunării Naționale, guvernul a examinat și definitivat proiectul declarației care va fi prezentat în fața parlamentului și care constituie principalul jalon al activității sale viitoare. Continuă întrunirile diferitelor organizații politice, de stat și economice ; presa scrisă și vorbită participă, în modalitățile sale specifice, la dezbaterea problemelor actuale. „Rude Pravo", de pildă, publică zilnic convorbiri și interviuri cu factori de răspundere pe linie de partid, de stat sau obștească, legate de teme actuale aflate în atenția generală. Televiziunea și-a sporit considerabil, în ultimele luni, timpul rezervat problemelor economice și politice.

Acestea sînt doar cîteva elemente ale unui proces amplu pe care-l trăiește societatea socialistă cehoslovacă, cu participarea activă a comuniștilor, a diferitelor categorii de cetățeni, la viața politică, la dezbaterea marilor probleme ale țării, inițiată și condusă de Partidul Comunist din Cehoslovacia. Zilele trecute, la Bratislava, tovarășul A. Dubcek, prim-secretar al C.C. al P.C.C., subliniind adîncirea rolului conducător al partidului în actuala etapă, declara : „Sîntem parte integrantă a acestei societăți socialiste căreia vrem să-i slujim ; prin activitatea noastră actuală și în viitor dorim să cîștigăm încrederea oamenilor muncii pentru a merita astfel rolul nostru conducător ; dorim acest lucru și-l vom consolida necontenit prin munca noastră".

În centrul atenției se află în aceste zile programul de acțiune al Partidului Comunist, document apreciat aci ca reprezentînd punctul de plecare pentru realizarea cu succes a sarcinilor trasate de ultimele plenare ale C.C. al P.C.C. Analizînd conținutul programului de acțiune, presa cehoslovacă acordă o atenție deosebită perfecționării vieții sociale pe calea socialismului, ridicării democrației socialiste la un nivel superior de dezvoltare. De curînd, președintele guvernului, O. Cernik, sublinia că una din principalele sarcini o constituie crearea garanțiilor intangibilității drepturilor și libertăților cetățenești prevăzute în Constituție.

Componentă însemnată a programului de acțiune, problematica economică este amplu examinată în această perioadă. În diverse discuții pe care le-am avut, ziariștii cehoslovaci au situat în primul plan obiectivul înfăptuirii consecvente a reformei economice, care a început treptat să fie realizată, mai ales de la începutul anului 1967. Principalul țel urmărit, mi s-a spus, este creșterea sensibilă a eficienței economiei cehoslovace, sporirea capacității sale competitive pe piața mondială. În acest fel vor putea fi create sau eliberate numeroase surse de creștere a productivității muncii, ceea ce va permite ridicarea nivelului de trai al populației. Colegii praghezi mi-au vorbit și despre diferite probleme economice concrete care-și găsesc loc în coloanele presei ; între ele, locul și rolul întreprinderii în economia țării, modalitățile de exercitare a conducerii (director sau organ colectiv), căile de exercitare a influenței colectivului întreprinderii asupra desfășurării activității acesteia etc.

Am reținut din discuții pledoaria pentru elaborarea unei concepții active care să orienteze clar economia națională în raport, printre altele, cu necesitățile exportului și care să determine rolul comerțului exterior ca factor al dezvoltării economice a țării. Comerțului cehoslovac i se cere o integrare mai eficientă, mai activă, în cadrul diviziunii internaționale a muncii, promovarea mai expresivă a principiilor cointeresării partenerilor și avantajului reciproc. „La noi — declara ministrul comerțului exterior, inginerul V. Vales — necesitatea de a folosi mai eficace avantajele colaborării internaționale rezultă din necesitățile pe care le resimțim introducînd noile reforme economice".

Angajată în activitatea de prezentare multilaterală a conținutului programului de acțiune al Partidului Comunist, presa acordă atenția cuvenită problemelor de politică externă. În spiritul programului, se apreciază aci, politica externă cehoslovacă va trebui să manifeste inițiativă în abordarea unor noi forme și metode de activitate menite să definească în mod corespunzător poziția Cehoslovaciei socialiste în Europa și în lume, pornind de la tradițiile și interesele naționale, prin respectarea intangibilității principiilor politicii externe a țării. Contactele avute cu cercurile diplomatice și ziaristice de la Praga, ca și diferitele articole apărute în presa cehoslovacă, au pus în valoare necesitatea, subliniată cu diferite prilejuri, ca în cadrul orientării sale fundamentale în politica externă, Cehoslovacia să folosească într-o măsură cît mai mare pozițiile și posibilitățile propriei sale activități de politică externă, să formuleze o poziție proprie în problemele principale ale vieții internaționale, în problemele relațiilor și colaborării cu diverse state. În discuțiile avute s-a remarcat, între altele, pasajul din programul de acțiune al partidului care subliniază necesitatea ca politica externă a țării „să exprime întru totul atît interesele naționale, cît și cele internaționale ale Cehoslovaciei socialiste". În acest sens, Ota Vaclavik, comentator de politică externă al ziarului „Rude Pravo", sublinia faptul că interesele naționale și cele internaționale ale Cehoslovaciei sînt legate organic. Promovarea mai activă, mai eficientă, a intereselor naționale este de natură să contribuie la realizarea intereselor internaționale ale țării. De pildă, exemplifica el, ridicarea nivelului de dezvoltare economică a țării pe o treaptă nouă, preconizată de programul de acțiune, va crea fără îndoială mai multe posibilități pentru intensificarea legăturilor comerciale, tehnico-științifice etc. ale Cehoslovaciei cu alte state, slujind în acest fel cauza cooperării internaționale multilaterale.

La conferința de presă care a avut loc la Palatul Cernin, reședința M.A.E., ministrul afacerilor externe, Jiri Hajek, răspunzînd la întrebările ziariștilor, s-a referit la diferite aspecte concrete ale politicii externe a Cehoslovaciei. El a arătat că, între altele, activizarea acestei politici — care se impune datorită faptului că pînă în prezent posibilitățile create Cehoslovaciei de poziția sa geografică, situația sa economică și tradițiile sale n-au fost folosite din plin — se concretizează și în planul relațiilor bilaterale ale țării. E vorba atît de legăturile cu țările mici, ce au în multe privințe posibilități asemănătoare Cehoslovaciei, cît și de raporturile cu țări mai mari din apusul Europei, ca Franța, Anglia, Italia. Folosirea acestor posibilități — declara ministrul afacerilor externe — urmează să aibă loc în special în domeniul relațiilor de colaborare economică și tehnico-științifică, precum și pe linie de

învățămînt și cultură. În același timp, Cehoslovacia va dezvolta în continuare relațiile prietenești cu țările socialiste. „Este necesar, a spus Jiri Hajek, ca această activizare a politicii externe să pornească de la propria noastră poziție. Vrem să contribuim la colaborarea pașnică și la crearea unui sistem de securitate în Europa pe baza respectării realităților existente".

Răspunzînd unei întrebări cu privire la relațiile Cehoslovaciei cu țările mici din N.A.T.O., ministrul de externe al Cehoslovaciei sublinia preocuparea deosebită a țării sale de a explora și extinde calea dialogului bilateral. Asemenea dialoguri, de la care nu trebuie așteptate neapărat rezultate spectaculoase, a continuat ministrul Hajek, reprezintă în fond pași folositori care pot contribui la diminuarea încordării de pe continent.

Tratînd în continuare problema raporturilor cu R. F. a Germaniei, ministrul afacerilor externe al Cehoslovaciei s-a pronunțat pentru o abordare a ei pe baza analizării minuțioase a tuturor împrejurărilor și perspectivelor și care să pornească de la recunoașterea existenței ambelor state germane. În calea normalizării raporturilor țării noastre cu R.F.G., a adăugat el, stau însă mai ales nerecunoașterea de către guvernul de la Bonn a nevalabilității acordurilor de la München, faptul că, în politica sa, R.F.G. pornește de la ideea ignorării R.D.G., asumîndu-și dreptul de a reprezenta întreaga Germanie. În același timp, J. Hajek a spus că Cehoslovacia urmărește pozițiile realiste din cadrul opiniei publice vest-germane și al unei părți a politicienilor din R.F.G. „Politica Cehoslovaciei față de R. F. a Germaniei nu este imobilă, a declarat el. Am fi bucuroși dacă, pe baza recunoașterii realităților, am putea normaliza relațiile diplomatice cu R. F. a Germaniei".

Răspunzînd la întrebarea trimisului special al revistei „Lumea", privind rolul țărilor mici și mijlocii în viața internațională, ministrul de externe al R. S. Cehoslovace a declarat între altele : „Cred că acest rol este determinat de faptul că trăim într-o lume în care se pune în mod pregnant problema păcii și a războiului, problema perspectivelor diminuării pericolului de război. Din acest punct de vedere — a arătat el — marile puteri poartă o mare răspundere. Știm că aceste mari puteri reprezintă astăzi sisteme social-politice și ideologice distincte, ceea ce reprezintă, de asemenea, un fapt important". În continuare, ministrul afacerilor externe a spus : „Consider că statele mici și mijlocii își pot îndeplini propriul lor rol în raporturile lor bilaterale și în cadrul cooperării multilaterale, cu prilejul diferitelor tratative și în activitatea organizațiilor internaționale. Programul de acțiune al partidului nostru definește în mod concret rolul care revine Cehoslovaciei ca stat situat în partea centrală a Europei și, de asemenea, rolul său nu numai în contextul european, ci și în cel mondial. În cadrul acestor realități, dorim, bineînțeles, ca rolul nostru să fie pozitiv".

Praga, 23 aprilie

Intîlnire cu directorul ziarului „Le Monde"

— Regăsesc cu bucurie țara dv. după... vreo treizeci de ani.

Într-adevăr, HUBERT BEUVE-MÉRY, directorul unuia din cele mai prestigioase ziare din lume, cotidianul parizian „Le Monde", a fost, în anii premergători celui de al doilea război mondial, corespondent al ziarului „Le Temps" în această parte a Europei. Dar „Le Temps" a sprijinit orientarea care avea să ducă la capitularea de la München, a sprijinit capitularea însăși (așa cum avea să sprijine mai tîrziu guvernul de la Vichy). „Era oricum o politică inadmisibilă, dar văzută de la Praga, unde mă aflam atunci, era de nesuportat. Am demisionat". *La acest episod, care* „a avut un oarecare răsunet", *Beuve-Méry s-a referit o singură dată în întîlnirile sale cu ziariștii bucureșteni. În schimb, vorbește cu dărnicie și cu mîndrie nedisimulată despre drumul pe care l-a parcurs „Le Monde".*

— *Cum s-a închegat „echipa de la «Le Monde»" ? a întrebat cineva.*

Beuve-Méry relatează că a fost un proces destul de îndelungat și complex. Primii care, după eliberarea Franței, s-au adunat în jurul lui cu dorința de a crea un ziar, au fost vechi colegi de la „Le Temps", colegi care nu se asociaseră politicii de colaborare cu ocupanții sau chiar participaseră la activitatea publicistică ilegală. „Ne-am propus să ne creăm o condiție proprie : nici oficios guvernamental cum fusese ziarul la care lucrasem, nici legat de vreun grup financiar. Treptat, nucleului inițial au început să i se alăture cei tineri, — mai mulți întorși din război, unde luptaseră în rîndurile F.F.L. (Forțele Franței Libere) sau provenind din anumite rețele de rezistență. Era o compoziție destul de eterogenă, vă dați seama : pe de o parte, un număr de gazetari experimentați, care știau totul, de la A la Z despre perioada interbelică, dar nu înțelegeau mare lucru din ceea ce se întîmpla atunci sub ochii lor ; pe de alta, niște tineri care înțelegeau foarte bine realitățile momentului, dar nu știau absolut nimic din ceea ce fusese înainte. În plus, nu știam dacă noii veniți aveau sau nu aptitudinile profesionale necesare. M-am orientat oarecum după fler — și trebuie să spun că în general nu am comis greșeli. La drept vorbind, exista și un fel de „preselecție", în primul rînd pe plan etic : bani nu aveam, eram atacați, nu știam nici noi ce viitor va avea ceea ce întreprinsesem, așa încît cine bătea la ușa noastră dădea o primă dovadă de dezinteresare, de calitate umană... Mi se întîmplă uneori — acum cînd tentativa noastră, care părea unora (și poate că era) cam fantezistă, a reușit — să spun noilor tineri colaboratori că parcă aș dori o nouă perioadă de dificultăți. Așa, pentru ei..."

— *Într-un moment în care în multe țări, ca urmare poate a terenului cîștigat de radio și televiziune, presa scrisă cunoaște greutăți, cînd unele ziare dispar, altele fuzionează, dv. înregistrați o creștere continuă de tiraj. (Între 400—450 de mii exemplare zilnic) Din ce categorii se recrutează noul dv. public ? Și în dauna cui ?*

— Se știe în general că „Le Monde" este citit de ceea ce la noi se cheamă „tinerele cadre" : intelectuali de formație tehnică, științifică sau umanistă cărora dezvoltarea societății contemporane le conferă o importanță din ce în ce mai mare. Se știe, firește, că ziarul este citit în cercurile politice cele mai variate. Se știe mai puțin că este citit în medii sindicale. Se știe și mai puțin că în rîndurile studenților — și uneori chiar printre elevii ultimelor clase de liceu — lectura „Monde"-ului este foarte răspîndită. Publicul nostru nou este alcătuit în primul rînd din generațiile noi. În dauna nimănui deci sau în dauna celor care n-au știut să-l intereseze.

— *Este poate paradoxal că acest interes se îndreaptă către un ziar care pare a-și fi făcut un principiu din neilustrarea paginilor sale...*

— Avem spirit de contradicție. Ne place să facem „altfel" decît „se face". E drept, la început a existat și tendința de a recurge la acest mijloc de captare a atenției cititorului. Dar v-am spus, n-aveam bani, nu ne puteam asigura fotografii exclusive — și am renunțat. Acum n-ar mai exista obstacole materiale, dar într-adevăr a devenit un principiu. Publicul este suprasaturat de imagini : ziarele, săptămînalele, ca să nu mai vorbim de televiziune, îl bombardează permanent cu imagini. Or, aceasta reduce oamenii la condiția de spectatori pasivi. Lectura însă, lectura propriu-zisă, reprezintă o atitudine activă. La aceasta vrem să atragem pe cititor. Este poate un aspect a ceea ce se numește rolul educativ al ziarului.

Fl. Ș.

ITALIA

„cunoscutele" și „necunoscutele" scrutinului de la 19 mai

articol scris pentru „Lumea" de
Francesco Gozzano
comentator al ziarului „Avanti"

Alegerile care se vor desfășura în Italia la 19 mai pentru noul parlament nu prezintă mari incertitudini. Aceasta este opinia observatorilor politici. Ei nu consideră că vor avea loc mari schimbări față de alegerile precedente deoarece în momentul de față corpul electoral italian pare consolidat, iar fluctuațiile se pot limita la cîteva procente. Totuși ar putea avea loc un fenomen nou și îngrijorător, și anume găsirea unui număr de buletine albe datorită unei anumite oboseli în rîndul opiniei publice față de partidele politice tradiționale, fenomen care a influențat pînă acum numai cîteva alegeri locale, dar care ar putea căpăta pentru prima dată dimensiuni de o anumită importanță într-o alegere pe plan național. Este dificil însă de făcut previziuni asupra acestei necunoscute chiar și pentru faptul că s-ar putea ca o asemenea „oboseală" să nu se înregistreze tocmai în momentul votării.

De ce s-ar putea găsi un număr mare de buletine albe? Situația politică și economică italiană este caracterizată în momentul de față prin stabilitate (legislatura recent încheiată a înregistrat formarea a numai trei guverne) și nivelul de trai este în creștere chiar dacă se mențin fenomene de dezechilibru în unele sectoare. Se manifestă totuși unele nemulțumiri față de așa-numitul „regim al partidelor", față de izbucnirea unor scandaluri datorate proastei funcționări a parlamentului, față de unele dificultăți politice și administrative. Afacerea „Sifar" — serviciul securității statului — a arătat că îndărătul fațadei ordinii constituționale există neînțelegeri și frămîntări antidemocratice. În ultimele luni, amploarea pe care au luat-o manifestațiile studențești a scos la suprafață nemulțumirile tinerilor și faptul că ei refuză tipul de societate și sistemul în care trăiesc, neînțelegerea între generația de oameni politici formați în timpul fascismului și al rezistenței și cea care nu a trăit asemenea experiențe. În general, tinerii reproșează partidelor de guvernămînt că nu țin seama de cerințele lor în măsura necesară, îndeosebi în ceea ce privește reforma învățămîntului superior care în momentul de față se desfășoară, după părerea lor, de pe poziții de clasă și de aceea trebuie schimbat de la bază. Guvernul și-a dat seama prea tîrziu de aceste cerințe și a căutat în ultimele săptămîni de existență ale legislaturii recent încheiate să facă o reformă universitară, dar această tentativă a dat faliment, ceea ce a făcut ca una dintre problemele cheie ale societății italiene să rămînă nerezolvată.

Perspectivele electorale ale celor două partide principale din guvern, partidul democrat-creștin și partidul socialist, constituie cea mai mare „necunoscută". Partidul democrat-creștin are marele avantaj că — privit din afară — oferă corpului electoral imaginea unui tot organic și că se bucură de sprijinul clerului, al importantelor asociații catolice, al marilor proprietari și al lumii financiare. El are de asemenea avantajul de a fi creat în 20 de ani de putere guvernamentală aproape absolută o rețea deasă de interese locale care pătrund în întreaga viață politică și economică a țării. Chiar dacă se știe că există multe divergențe importante între principalii reprezentanți democrat-creștini — de la Moro la Rumor, de la Fanfani la Colombo, de la Taviani la Scelba — divergențe în legătură cu modul în care trebuie dusă înainte politica de centru-stînga, în ochii alegătorilor ele nu sînt cunoscute, iar consecvența cu care a acceptat întregul partid politica de centru-stînga și colaborarea cu socialiștii face ca el să pară alegătorilor săi un partid puternic, compact, echilibrat care să garanteze pentru viitor conducerea administrației publice fără deplasări sau alunecări nici spre dreapta, nici spre stînga. Se consideră că așa-numita criză a catolicilor va avea un efect destul de limitat din punct de vedere electoral și oricum acesta va putea fi compensat prin noi sufragii care vor veni din partea dreptei, deoarece liberalii concurează cu republicanii iar monarhiștii și neofasciștii sînt într-o fază de regres.

Mai complexă este situația socialiștilor. Ei sînt handicapați de faptul că se prezintă în fața corpului electoral după ce au avut în ultimii cinci ani o dublă experiență: pe de o parte, sciziunea aripii de stînga a P.S.I. care a dus la crearea P.S.I.U.P., și pe de altă parte, unificarea între P.S.I. și P.S.D.I. care, salutată la început ca o experiență nouă și promițătoare de grupuri largi ale opiniei publice, nu s-a tradus în realitate într-o operațiune de înnoire a vieții publice italiene, așa cum promisese. Dificultatea de a uni două partide care au fost timp de 20 de ani mereu divizate de polemici aspre, incertitudinea și neînțelegerile existente în interiorul partidului unificat, în ce privește politica guvernului, divergențele uneori scandaloase între diferitele grupuri din interiorul partidului, nerealizarea unor promisiuni pe plan guvernamental au făcut ca socialiștii să provoace numeroase deziluzii celor care se așteptau la o schimbare sigură a climatului politic, la o acțiune mai dinamică și curajoasă, la o îndrăzneală mai mare în ce privește linia politică. Există, deci, pericolul ca socialiștii să fie victima unei anumite deziluzii și nemulțumiri a opiniei publice, îndeosebi din partea intelectualilor, tocmai pentru că aceasta și-a pus atîtea speranțe în unificare și nu le-a văzut realizate în practică. Poate că este mai mult o chestiune de climat politic decît de bilanț legislativ: este însă sigur că socialiștii s-au aflat în ultimii ani în centrul tuturor polemicilor politice și probabil ei vor fi aceia care vor suferi mai mult decît oricine consecințele.

Partidul Comunist Italian, care își desfășoară campania sub lozinca „este timpul să se facă schimbări", tinde să întrunească adeziunea nu numai a clasei muncitoare, ci a tuturor păturilor nemulțumite. Comuniștii reproșează guvernului de centru-stînga starea de lucruri existentă și au în vedere aportul comuniștilor pentru formarea unei noi majorități care ar trebui să includă pe catolicii progresiști, socialiștii de stînga și comuniștii. În ultimii ani, în rîndul catolicilor, unele grupuri impută partidului democrat-creștin o alunecare spre poziții moderate și consideră că gruparea de centru-stînga nu este altceva decît o revizuire modernizată a vechiului „centrism" al anilor '50.

Se consideră că ar putea obține avantaje de pe urma nemulțumirilor semnalate la început partidul republican: acesta este o formație mică, care avea numai șase membri în Camera Deputaților (din numărul total de 630 de deputați), deci obținerea unui număr mai mare de deputați nu este totuși atît de importantă încît să schimbe în mod simțitor raportul general de forțe: totuși republicanii, punctînd campania lor electorală pe lipsurile de pînă acum și pe unele dificultăți politice, ar putea obține anumite rezultate. Se consideră că beneficiile republicanilor ar fi în defavoarea partidului liberal (un partid de opoziție, moderat de dreapta), mai mult decît în dauna partidelor din guvern deoarece păturile sociale cărora li se adresează el sînt aceleași cu ale liberalilor iar criticile aduse de acest partid guvernului, deși face parte din el, sînt aproape aceleași cu criticile adresate de liberali.

Dar este chiar falimentar bilanțul pe care îl prezintă țării partidele de guvernămînt? Dacă vom căuta să analizăm obiectiv situația existentă astăzi și realizările guvernului de centru-stînga în politica internă și externă, n-ar trebui să emitem considerații drastice și fără posibilitate de apel. În primul rînd, trebuie semnalat un fapt de importanță capitală și anume stabilitatea în politica internă cît și în politica economică